

Çareserîyek çawa ?

Abdusamet Yîgît

Weşanên

•
•
•
•

*Çareserîyek çawa ?
@Abdusamet yigit
Weşanên civakî
2025-Almanya-Berlin
Grafik: zendi şîyar*

•
ISBN 968-4-940996-14-7

Pêşgotin:

Bêgûman em dema ku em bi gotina “çareserîyek çawa” wê dihizirin em wê diyar nakin ku ev di serê me de ne zelal a ku wê çareserîyek wê çawa wê bibê. Di serî de wê dema ku mirov wê, manifestoya civake demokratik’ bixwênê wê di serî de wê çareserîyek çawa ku birêz ocalan li gorî rûmeta gelan ew li wê dihizirê wê karibê wê bi rehetî wê kifşbikê û wê werênê ser ziman.

Li vir ya ku me bi gotina ‘çareserîyek çawa’ wê li wê hizirkir wê, di wê temenê de wê rengê ku wê di serî dewletê û rayadarên wê de wê, ne zelaliya wê bê. An jî ew çareserîya ku ew di serê xwe de bi wê dihizirin ku wê çawa wê, di nava rewşek civakî a tirkîya tirkîyê de wê hemûyî wê bidina helandin bê. Di wê nûqtayê de wê, di rengekê de wê, rewşa manipulekirinên ku ew li ser gotinan re wê, werina kirin û bêdengiya rayadarên tirk ên weke Erdogan û piştî ku ew wê weke di civina li malazgirê û hwd ku wê bi axîfê wê çawa wê, bi gotinên weke “dema ku şûr ji qina wê derket wê cih ji kelmê û kelemê re wê nemênê’ û hwd re wê kurdan û hwd wê tehdîd bikê wê bi wê rewş û morfolojiya fahmkirinê a ku ew bi wê yekê derdikeve li holê wê li wê bihizirê bê.

Pêvajoya çareserîyê wê dema ku wê birêz ocalan wê li wê bihizirê wê weke ku wê di peyame xwe ya di yekî-êlûmna 2025an de wê werênê ser ziman wê bi gotina “banga me ya ji bo aşîti û çareserîyek demokratik ne gaveka ramyarî ya ji rêzê ya, gaveka stretajîkî ya û qonaxeka dîrokî ya” re wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê gotina ‘stretajiyê’ wê di rengekê de wê, bikirpênê û wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê werênê ser ziman.

Di rengekê de wê, pêvajoya çareserîya demokratîkî wê di şewayekê de wê weke rewşek ramyarî û stretajîkî a bo herêmê a dîrokî ya. Li ser temenê kok û temenê wê yê dîrokî ku ew civakatiya wê ya dîrokî wê bi wê re wê bîrê li holê û di wê temenê de pêşketina herêmê a dîrokî bi giyane mesopotamîkî wê jinûve wê bigihênê vejandinekê.

Di wê temenê de wê ev dikarê wê weke aliyekê wê yê giring wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareserîyê wê, ji aliyê birêz ocalan ve wê gelek gavên dîrokî wê bo wê werina avêtin. Di wê temenê de wê li herêmê wê li şûna ku wê bi şûn ve wê were kişandin

wê bi pêşve wê bide birin û wê bi paşerojekê bi aşîti û demokratikî wê bi temen bikê.

Rasta ku ev gave ku wê birêz ocalan wê biavêjê wê dîrokî bê. Di wê temenê de wê, ne tenê di nava du gelan weke tirk û kurd de ku ew were çareserkirin wekî din di nava arab û kurd û faris û kurd de jî wê çareeseriyê li ser temenekê rast wê bi temen bikê. Bi wê yekê herê mî bikê xate pêşketina wê ya dîrokî û civakî de. Di dewama wê de wê jî temenê mudahaleyên şer wê rizgar bikê.

Piştî şerê cihanê ê yekem yê parvekirinê wê herê mî wê bi peyman û an çerçoveyên weke yên sykec-picot û hwd wê were parvekirin û wê statûqûya ku wê di roja me de wê li herê mî wê were pêşxistin wê di wê demê de wê temenê wê were avêtin. Civake kurd ku wê li dora 60 milyonî re wê li herê mî wê bêstatû wê were hiştin û piştî wê di wê temenê de wê pêvajoyên şer û tûnakirin û jenosîdkirinê û hwd wê bi wan re wê rû bi rû bimênê.

Di wê temenê de wê dewletên ku wê kurd û kurdistan wê di nava wan de wê were beşkirin wê sînorê wan wê jî kurdan re wê hertimî wê mirinê wê werênê. Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa kurd wê, weke minaq li başûrê kurdistanê wê li gorî wê rewşa statûya hatî pêşxistin wê weke 'rewşek defecto' wê bimênê. Her çendî ku wê rêveberiyek kurdistanê a başûr bi temenekê destûrî jî wê were nasîn û wê hebê û wê parlamene wê hebê jî lê wê jî wê rewşa defecto wê xwe rizgar nekê. Piştî avakirina rêveberiya kurd jî salên 1990 û pê de wê li dora salên 2014an û pê de wê bi pêvajoyên DAÎŞê ku wê hê bo jî holê rakirina wê hêrîş wê werina kirin jî wê di rengekê de wê karibê wê tenê wê bi herê nekirina wê û wê rewşa wê ya defecto wê fahmbikê.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê jî aliyê tirkiya ve wê, weke rewşek defecto ku ew ne hati herêkirin û ew bi demê re were jî holê rakirin di nava wê sînorê wê welatê de wê li wê werê nerin.

Di wê nûqtayê de wê, ev rewşa kurdistanê a roja me wê weke bi gotina 'defecto' re wê were diyarkirin wê di rengekê de wê, weke li gorî wê statûqûya sykec-picot ew wê di rengekê de wê weke ku wê bibê. Wê di wê temenê de wê dikarê wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê werênê ser ziman bê. Li gorî wê piştî wê rewşa surî û mudahaleyên li wê, ku wê kurd wê li rojavayê kurdistanê wê rewşa xwe ya statû a defecto wê biafirênin wê ew wê bo wê yekê wê rastî hêrîşê wê were. Di wê temenê de wê, ev rewşa kurd wê weke rewşek ku wê hertimî wê, rasti hêrîşê wê were û an wê weke sedema wê bibê bê.

Ev jî wê di rengekê de wê were dîtin ku wê rewşa pêvajoyên çareseriyê ku wê li kijan beşên kurdistanê wê were çareserkirin wê bi yên din ve jî wê girêdayî bê. Di rengekê wê piştî salên 1990 û pê de wê rewşa başûr wê bûna wê û jî pîrsgirêkan xilas nebûna wê û hertimî mudahaleyên ramyarî li wê kirin û hwd wê hinekê jî wê bi wê ve wê girêdayî bê û wê karibê wê weke nişanaka wê fahmbikê ku wê çareserîya her çar beşên kurdistanê wê weke bi hev ve wê girêdayê bê.

Di roja me de ku em li ser rojava û hewldanên hêrîşû mudahaleyên rejimên herêmên weke tirkiya ji ber bakûrê kiurdistanê ê di nava sînorê de ku wê li wê bikê jî wê di wê temenê de wê, karibê bi wê yekê wê fahmbikê. Di wê nûqteyê de wê birêz ocalan wê, derfetek dîrokî wê biafirênê ku wê çawa wê pîrsgirêk wê bi giştîya wê re wê were çareserkirin û wê di wê temenê de wê, herêm wê bê gihandin li aramiyê.

Di wê temenê de wê, di şêwayekê de wê, weke pêngavek dîrokî a bo aşîtiya herêmê jî bê. Di wê temenê de wê pîrsgirêkên herêmê ên weke yên pîrsgirêka kurd ku wê di bin cendere û girdaba rêveberî û desthilatîyên herêmê de wê heta roja me wê were hanin, di berdêla gelek komkujîyên ku wê bi wê werênina serê civakê.

Di wê temenê de wê, pîrsgirêk wê di rengekê de wê, çawa wê ji temenê tûndûtûjîyê wê barî temenekê yasayî wê were kirin wê birêz ocalan wê ser wê bisekinê. Ji xwe wê ber ku wê pîrsgirêk dervî temenê yasayî û an destûrîya wê ev wê weke bi temenê tûndûtûjîyê wê heta roja me wê were. Di wê temenê de wê ev jî wê weke du aliyên ku em dikarin wê di rengekê de wê bi wê ve wê girêdayê wê di şêwayekê de wê bi wê re wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê pîrsgirêka kurd wê weke pîrsgirêkek herêmê a kokî bê. Di wê temenê de wê, bingihê hemû aloziyên herêmê jî wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênê.

Çareserîya wê ne tenê wê aşîtiya bo kurdan bê wê bo herêmê giştî bê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê karibê wê werênê ser ziman ku wê kurd wê weke civakek herêmê a bi dîrok û çand û kok bê. Wê dîroka wê pirr zêde wê kevn wê herê. Di wê çerçoveyê de wê dikarê wê heta demên şariştaniyê ên kevn ên sumerîyan wê di wê çerçoveyê de wê di rengekê de wê karibê wê bi wê re wê bihizirê û wê bi dîroka wê re wê werênê ser ziman. Civakek wusa bi dîrokî û kevn wê bi wê yekê û rengê di roja me de rewşa ku ew hati xistin li wê de wê, rewşa ku ew weke bi

gotina pîrsgîrêka kurd û rewşên tûndûtûjîyê ku ew bi wê li herêmê dihên dayin jiyankirin bin.

Lê ku mirov ji kijan aliyê ve wê li wê binerê wê karibê wê werênê ser ziman ku wê civaka kurd wê, mejiya wê kevn bê. Li gorî wê meju û dîroka wêya herêmê û bo herêmê wê aşîtiyek bi rûmet wê çawa wê were dîtin wê li ser wê temenê wê pêvajoya çareserîyê wê were dayin destpêkirin. Wê jî dikarê wê werênê ser ziman ku wê, ev jî wê were dîtin û fahmkirin ku heta ku wê pîrsgîrêka kurd newê çareserkirin wê nikaribê li herêmê bahsa arami û aşîtiyê jî were kirin.

Di kijan demê de wê pîrsgîrêk wê li herêmê û ankû li kurdistanê wê rû bide wê, li herêmê giştî wê bêarami wê serwer bibê. Ev wê di demên kevnera û berê wê de jî wê wusa bê. Piştî wê jî wê di çerçoveya rojhilata navin ku mirov wê li wê bihizirê wê karibê wê bi wê yekê û rengê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Kurdistan wê di rengê de wê li navenda rojhilata navin wê cih bigirê. Hinekê jî ev wûcana wê ya stretajîkî wê temenê pîrsgîrêkên wê yên li herêmê wê di rengê de wê weke ku wê biafirênê. Hêzên mazin ên herêmê û ne herêmê wê li wê wûcanê wê bixwezî ku ew li wê serwer bibin. Bo wê yekê jî wê di rengê de wê rêya serwerîya li kurdistanê wê ji xwe re wê bikina armanc. Di demên kevn de wê di demên kassîtan de wê, bi hîttan re wê şerên di dema hûrî û mitanniyan de wê, karibê wê di rengê de wê bi wê re wê werênê ser ziman. piştî wê jî wê di demên piştî demên kevnera de ên serdema navîn de jî wê di wê rengê de wê di dîmenekê de wê xwe bide diyarkirin. Artişên islamê wê dema ku wê werina kurdistanê wê di serî de wê ew wê weke deriyê vebûna li cihane derve wê ji xwe re wê bibînin.

Di demên sasanîyan de wê şerên wan ên bi herêmên kurdistanê û an kardoxîyan re ku wê bikin wê karibê wê bibîrbikê. Piştî wê, di demên dawîn ên osmanîyan de wê, osmanî wê yekser wê bi sefewîyan re wê hêrîşî herêmên eyûbîyan wê bikê û wê dawî li serweriya wan wê werênê û wê bi wê re wê xwe serwer bikê. Ber vê yekê wê demê ber ku wê xelîfetî wê di destê eyûbîyan de bê wê, hêrîşên osmanîyan wê weke hêrîşên li dijî xalîfetiye jî wê di rengê de wê ji hêla xalkên herêmê ve wê werina bi navkirin û mahkumkirin.

Kurd wê di wê demê de wê, li herêmê wê serwer bin. Desthilatên wan ên di demên eyûbîyan û berî wan de wê, ji şadadiyan wê destpê bikin. Şadadî wê li herêmê wê weke desthilatiyek împaratori wê mazin bibê. Wê demê wê selçûqî û hwd jî wê di bin sehêta wan de bin. Heta ku wê,

Alpaslan bixwe jî wê girêdayî şahê kurd ê demê yê şadadî bê û wê ji wî re wê iteatê wê bikê. Di dema şerê malazgirê de ew wê tenê wê weke serleşkerekê desthilata şahê kurd bê. Lê weki din wê hemû aliyên wê şahên kurd ên demê wê bidina diyarkirin.

Di dema osmani de wê têkiliyên kurd û osmaniyan wê ser seferên wan wê bi tememî wê xirabibê. Ev wê heta roja me wê di rengekê de wê weke ku wê xwe bide diyarkirin. Di rengekê de wê, rast bê ku wê mirov wê bibêjê wê bi saya kurdan wê li malazgirê wê serketin wê alpaslan wê bidest bixê û wê deriyê anatolya wê kurd wê ji wan re wê vekin. Piştî wê di rengekê de wê êdî wê dema ku ew xwe digirin wê dest bi hêrîşên li kurdan wê bikin. Lê ber ku wê kurd wê bi mirgeh û hwd wê li herêmên xwe wê xort û serdest bin wê nikaribin bi tememî wan hildina hemberê xwe. Ev wê heta demên dawî ên osmani jî wê wusa bê. Di demên komarê de wê ev têkili wê bi tememî wê xira bibin. Wê komar wê bi tememî wê li ser inkara kurdan wê xwe bi destûra xwe wê ragihanênê û wê pêvajoyên şer wê li hemberê kurdan wê di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Pirsgirêka kurd ku wê bahsa wê bê kirn wê di encama wê de wê bi desrê rayadarên komarê wê zêdetirî wê bi temen wê were afirandin û wê bi wê bingihê pêvajoyên şer wê li civake kurd û hebûna wê bidina çêkirin.

Di wê temenê de wê, ev pêvajo wê heta roja me wê werin. Ev wê weke pêvajoyên şerê dewletê û terora wê ya li hemberê civakê ku ew bi kiryarên xwe wê li hemberê civakê wê heta roja me wê haniya wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman.

Çawa wê civakê wê ji wê rewşa xirab wê derxê wê di awayekê de wê were ditin ku wê li wê were lê hizirkirin. Li vir dîsa wê gotina entegrasyonê a birêz ocalan wê karibê wê li wê bihizirê bê. Ew wê bi wê gotinê wê çerçoveyek çareseriyê wê weke ku wê di rengekê de wê bihizirê û wê werênê ser ziman.

Ji wê aliyê ve wê dema ku em li mantiq û felsefeya têgîna entegrasyonê dinerin wê weke xwediyê çerçoveyek bi wê yekê a bi temenê têkiliya ya wekhevan ku ew bi temenekê destûrî dihê diyarkirin bê wê li wê were li wê werê li lê hizirkirin. Ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman ku wê aliyekê li leyha aliyên wê ji hebûna xwe wê feregatê wê nekê. Wê di wê temenê de wê hebûna aliyekê wê li leyha ya aliyên din wê ne were ji holê rakirin û na jî wê were tûnakirin. Ev wê cewherê gotina entegrasyonê jî wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê biafirênê bê. Di wê temen de wê civakên

herêmê wê di rengekê de wê, rengekê de wê xwe bi gihênina pergale xwe û wê di wê çerçoveyê de wê, li hev wê bi civakbûna xwe re wê weke rengekê entegreyê wê pêşbixin ku ew bi temenekê destûrî û rengekê ramyarî a weke bi demokratikî.

Entegrasyon wê li gorî mantig û felsefeya wê, ne ew bê ku wê aliyek li leyha aliyê din wê ji hebûna xwe bi şûna gavê biavêjê û an wê, hebûna wê di nava ya din de wê were tûnakirin. Ev wê li gorî felsefeya wê nebê û heta wê dijî felsefeya wê bê. Wê bi hebûna xwe ya rêxistinî û an ku ew ne rêxistinkirî bê ku ew rêxistin bikê û di wê temenê de bigihênê pergalê û di wê temenê de xwe bikê nava wê çerçoveya yekitiya bi têgîna entegrasyonê. Entegrasyon wê weke bi mantiq û felsefeya wê ji yekê zêdetirî wê bi hebûna pergalên nava wê re wê hebê û wê bi wan re wê karibê ew were fahmkirin.

Wê dema ku wê aliyekê li leyha yê din xwe tûnakir û an ji holê rakir ew hingê navê entegrasyon. Wê navê wê bibê tişteke din. Ber vê yekê wê her civak wê pêşî wê xwe birêxistin bikê û wê bigihênê pergale xwe ku ew piçûk û maziniya wê li wê newê nerin ew bi wê re êdî bijî. Wê dema ku wê di konferanse bo aşîtiyê a li hewlerê ku wê birêz ocalan wê di peyame xwe ya ji wê re dişênê de wê banga yekitiya kurdan a demokratikî wê bikê jî wê di wê temenê de wê karibê wê bi mantiq û felsefeya wê di rengekê de wê fahmbikê bê.

Abdusamet Yigit

Destpêk; çareserîyek çawa?

Pirsgirêka kurd wê weke pirsgirêkek herêmê ku wê bi wê re wê sedsale 20an wê bi şerên wê re wê derbas bibê li herêmê. Di dewama wê de wê, çeyreka sedsale 21'ê jî bi şerê wê re derbas bûn û di dewama wê de wê hewldanên di wê temenê de wê çawa wê pêvajoyên piştre jî wê bi wê re wê werina dayin domandin wê li ser wê were sekin in. Pirsgirêka kurd wê di wê temenê de wê weke pirsgirêka maf û azadiyê bê û wê di wê temenê de wê dikarê wê bibêjê ku wê dema ku wê bahsa 'çareserîyê' wê were kirin wê çawa wê di temenekê yasayî û an destûrî de wê kurd wê bigihijina maf û azadiya xwe li herêmê wê bi kirdeya wê gotinê re wê were lê hizirkirin. Ya ku wê bi giştî û teybetî jî jî navaroka gotinê wê were fahmkirin wê ev bê.

Lê li herêmê hêzên ku ew li ser temenê afirandina piragirêka kurd re ku ew derketina li holê ên weke tirkiya, iran, sûrî û iraq jî wê di wê temenê de wê, çawa wê pirsgirêkê di temenê bêstatûbûnekê de wê bidina domandin wê li ser wê re wê şerê xwe wê heta roja me wê werênin.

Di wê temenê de wê pêvajoyên şer wê li ser wê re wê bi civake kurd û an xalkên din ên herêmê re wê bi wê ve wê girêdayî wê bikin. Di wê çerçoveyê de ku em bibêjin pirsgirêkên şer û hwd ên di roja me de ku wê bi şerê navxweyî ê sûrî re wê werina li rojevê wê hinekê jî wê weke ku wê bi wê nûqteyê ve wê girêdayî bê.

Di wê dema ku wê piştî ku wê bi banga birêz ocalan re wê pêvajoya çareserîyê wê were dayin destpêkirin û wê dawî li şerê çekdarî haninê re wê bibê re wê weke ku wê rewş wê bikeve pêvajoyek nû de. Di wê temenê de wê di wê pêvajoyê de wê, weke demek nû ku wê di wê de wê xalkên herêmê û kurd bi teybetî wê bi wê li bendê bin ku ew kurd ew bigihijina maf û azadiya xwe. Lê di wê temenê de wê, li tirkiya wê çendî wê weke ku wê bi birêz ocalan re wê hevdîtîne wê bikê û wê weke aliyekê wê pêvajoyê jî wê were diyarkirin jî wê di helwestên xwe de wê weke ne ji dil û ne bi dil bê. Wê weke ne zelal bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê xwe bi wê re wê bide diyarkirin.

Ev ji du aliyan wê were fahmkirin. Yek wê ji navaroka komisyona ku wê piştî wê, hevditinên bi birêz ocalan re wê li meclisa tirk wê werê avakirin di bin serokatîya Numan kurtulmus de wê, bibê. Di wê temenê de wê di wê pêvajoyê de wê, çawa wê, pêvajoyê wê di temenê bêstatû hiştina civakê û an di rengekê de wê bi pêvajoyên bişavtinê wê bidina domandin û wê bi tememî wê tûna bikin wê bixwezin ku ew li ser wê rengê re wê ji aliyê xwe ve wê bidina diyarkirin. Aliyê din jî wê helwest û nêzîkatîya wan dikarê li pêvajoyê di helwesta wan ya li dijê rewşa kurdên rojava were fahmkirin. Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê helwesta wan ya li dijî rojava wê weke neynika wan bê. Wê weke jidilbûn û an jidilnebûna wan jî wê di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareseriyê ku wê nbahsa wê were kirin wê rast bê ku wê bi rojava ve jî wê girêdayî bê.

Di wê nûqtayê de wê jî wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareseriyê wê di rengekê de wê, li tirkîya di wan rojên ku wê bahsa hevdîtînên weke yên komisyonê wê werina diyarkirin jî wê, bi wê re wê were dîtin. Rayaderên tirk ên weke Kurtulmus wê bi gotinên weke “xwestekên weke xweseriyê tûna na”, Xwestekên weke bi zimanê kurdî xwestina perwerdeyê tûna na” û hwd ku wê werênê ser ziman jî ev wê, di rengekê de wê rengê hizirkirina wan wê di rengekê de wê bide diyarkirin. Wekî din wê gotinên weke “komisyon wê ne bi xwestina destûrek nû bê” û wê ti xwestekên bi wê rengê nebin ku wê werina ser ziman jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Wê jî wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê, di rengekê de wê ev gotinên, numan kurtulmus ên weke ‘ev nin a’, û an ‘ti xwestekên bi wê nin in’ jî wê ne tenê wê weke gotinên manipulakirinê bin. Wê weke aliyekê wan ên din jî wê weke gotinên ku wê di wê temenê de wê rengê zihniyeta wan ya kevn a şer ku ew bi wê di hizirin jî wê di şewayekê de wê weke ku wê bi wê re wê bide diyarkirin.

Bêgûman wê ew xwestek wê hebin û wê bi wê re wê werina ser ziman. Di wê temenê de wê ev xwestek wê di her axiftinên her kesên ku wê li hemberî wê di komisyonê de di axiftin jî wê were ser ziman. Wekî din wê gotinên weke “ti şer nin a ku aştî bibê” Di wê temenê de wê ev jî wê di rengekê de wê weke gotinên ne rast bin. Di wê çerçoveyê de wê gotinên weke “hewldanên qatkirina etnisiteya tirkîyê bin” re wê werênê ser

ziman. Di wê nûqteyê de wê dema ku ew wê gotinê dihênê ser ziman jî wê dijberîyek nijadî û an bi nijadperestî wê weke ku wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku ew wê di wê temenê de wê, di şêwayekê de wê hêrîşî xwestekên civakî ên ku wê werina ser ziman jî wê di rengekê de wê di wê temenê de wê weke ku wê bikê.

Di wê nûqteyê de wê, di aslê xwe de wê pirsgirêk wê, di rengekê de wê dema ku em di rengekê de wê, li wê bihizirin wê ji xwe ji wê rengê hizirkirinê zihniyeta ku wê numan kurtulmus wê bi van gotinên xwe wê bide diyarkirin wê biafirê. Ev zihniyet wê temenê afirandina pirsgirêkê bixwe jî bê. Ev zihniyet wê demê ku ev temenê afirandina pirsgirêkê bê wê çawa wê karibê çareseriyê ew ji pirsgirêkê re werênê? An jî wê çawa wê karibê wê mafê hebûna civakek din a dervî xwe nasbikê? Di wê temenê de wê ev pirs bi xwezayî wê di serê mirov de wê karibin xwe bidina diyarkirin.

Di şêwayekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pirsgirêka kurd wê di serî de weke ku me hani ser ziman wê pirsgirêka maf û azadiyan bê. Di serî de wê weke pirsgirêke statû û yasayî û an destûrî bê. Wê di serî de wê di wê temenê de wê pêşî wê pênasebikê û wê karibê wê werênê ser ziman. Bîrêz ocalan bi xwe jî wê dema ku wê bahsa têgîna gotina biratiyê wê bikê wê bi gotina “pêvajoya huquqek nû a bo wê hebê”. Bi wê gotinê wê di rengekê de wê ya ku ew nûha dihê ser ziman wê çawa wê temenê pirsgirêkê biafirênê û ev nikaribê ti çareseriyê ew bi xwe re werênê wê weke ku wê bixwezê wê bi kirpênê. Di wê nûqteyê de wê, di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, bi gotina “pêvajoya huquqek nû” a bi gotinkirina wê di wê temenê de wê çawa wê pêwîst bê ku ew were fahmkirin? Di zane min de wê di wê nûqteyê de wê li ser temenekê fahmkirinê wê weke pêwîst bê ku wê karibê wê fahmbikê bê.

Di wê temenê de wê di serî de wê di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman wê ti carî wê zihniyet û hişmendiya kesên weke numan kurtulmus wê têrê nekin ku ew pirsgirêkê fahmbikin û an ew karibin ji pirsgirêkê re çareseriyekê wê werênin.

Ji xwe wê di rengekê de wê, di şêwayekê de wê, di rengekê de wê, zihniyeta numan kurtulmus wê ji ya ardogan û Fidan ku ew ji sibihê û heta êvarî wê bi dijberîya kurdan wê gotinê wê li qadan wê bi lêvbikin wê ne cihê bê. Di wê temenê de ew wê, di wê temenê de wê, di aslê xwe

de wê, di rengekê de wê, bi wê dijberîya xwe re wê, ji xwe wê rengê hizirkirinên xwe yên li hemberê civakê û maf û azadiyên wê bidina diyarkirin. Ev wê weke aliyekê wê yê ku ew wê bi wê re wê xwe di rengekê de wê weke ku wê karibê wê bide diyarkirin bê.

Di rengekê din de jî wê, di wê temenê de wê pirsgirêka rojava wê di dewama wê de wê weke pêwîst bê ku wê hinekê wê bi wê pêvajoya çareseriyê û helwestên wan karibin wê fahmbikin. Ev pêvajo wê di rengekê de wê nikaribê ji ya bakûrê kurdistanê a di nava sînorê tirkîya de hati hiştin wê cûda wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê, di rengekê de ew wê bi wê mantiqê wê li wê bihizirin ku wê, çawa wê li rex me wê beşek kurd wê, weke bi xweserî û maf û azad wê biji û emê ji wê razî bin. An jî di wê temenê de wê bi wê bihizirin ku ew maf û azadî û statûya wê nebê bo ku em li bakûrê kurdistanê jî bahsa ti maf û azadiya civakî ên kurd nekin. Di wê temenê de wê hemû dijberî wê bo wê yekê bê. Di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê dijberîya li dijê rojava wê hinekê jî wê li ser temenê dijberîya li maf û azadiya civake kurd a li bakûrê kurdistanê jî wê di rengekê de wê weke karibê wê di wê temenê de wê bi awayekê wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê poêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, di şêwayekê de wê, weke pêvajoya maf û azadiyan wê çawa wê di rengekê de wê, bi wê yekê wê xwe weke bi temenê xwe yê civakî wê bi rêxistin bikê wê weke pirsgirêka wê bê. Wê weke xwediyê maf û azadiya xwe bê, wê weke pirsgirêka wê bê. Dîroka kurdan ji ya tirkî li herêmê wê çarqat wê kevntir bê li herêmê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, di şêwayekê de wê dema ku em bahsa mafên kurdan dikin em bahsa wê dîroka wan ya kevn jî dikin. Ew wê xwediyê mireteya mesopotamya bin.

Wê di rengekê de wê karibê wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê bi wê re wê pêwîst bê ku ew were fahmkirin. Di wê nûqteyê de wê dema ku em bahsa pirsgirêka civakê bikin wê bi wê re wê çawa wê weke aliyekê wê yê giring wê derkeve li pêş wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Di aslê xwe de wê tiştêkê din wê bi wê re wê pirr zelal wê were dîtin. Ev jî wê were dîtin ku heta ku kurd wê li kurdistanê wê negihijina statûya xwe wê ti kesek wê nikaribê bahsa pêşketin û aramiyê li herêmê bikê. Rewşên piştî salên 1990î li iraqê û piştre li sûrî û deverên din ên herêmê wê zêde jî wê karibê wê bi wê re wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê rewşa pirsgirêka kurd wê piştî salên 1990 li herêmê wê zêdetirî wê weke rewşek 'defecto' wê li herêmê wê pêşkeve. Ev rewş wê derkeve li pêş. Lê

di wê temenê de wê çawa wê negihijê statûyekê wê şerê wê êdî wê bi civakê re wê were dayin. Şerê ku wê nûha tirkîya li dijî rojava bi wê yekê dide wê, hem yê li dijî statûya bakûrê kurdistanê bê û hem jî yê li dijî statûya rojava û beşên din ên kurdistanê û civake kurd bê. Wê di wê temenê de wê karibê wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê fahmbikê bê.

Piştî şerê cihanê ê yekem û pê de wê bi çerçoveya sykec-picot re wê, di rengekê de wê, rewşa statûqûya herêmê wê were diyarkirin. Di wê de wê rewşa statûya kurd û kurdistanê wê weke bêstatû wê were hiştin û piştî wê hertimî û demê wê şerê wê li herêmê li hemberê civake kurd û kurdistanê û tekoşînên wan ên bo mafûazadiya xwe wê pêşkevin. Kirina rêxistinên kurdan li 'listeyên terorê' wê weke pêwîstîyek wê rastiye bê. Di wê temenê de wê ev di rengekê de wê piştî wê di şewayekê de wê xwe di awayekê de wê bide diyarkirin.

Rewşa sykec-picot wê piştî şoreşa cotmehê a bolşvikan wê bibê wê, were ifşakirin. Lê piştî mirina lenin re wê Stalin wê were ser desthilatê li şûnê û ew rûsya ku lenin ji çerçoveya sykec-picot derxistî wê di rengekê de wê dîsa wê bikê wê çerçoveyê de. Ku em bibêjin wê piştî mirina lenin wê bi stalin re wê sovyet jî wê bi mirê û wê ji holê rabê wê rastê. Nişanakên wê di rengekê de wê xwe di rengekê de wê bi wê re wê bidina diyarkirin. Minaq wê piştî wê yekê wê ketina stalin bi aertişa sor li hin bajar herêmên kurdistanê û piştî wê ji wan vekişîna wê û di rengekê de wê di wê demê de wê di dema stalin de wê ji hev felişendina 'statûya kurdistanê sor' a di nava sovyetê de wê, karibê wê weke nişanaka wê ya yekser wê fahmbikê. tevî ku wê hema bêja hemû kom civakên herêmê wê di nava sisteme sovyetê de wê bigihijina mafên xwe yên civakî wê yên kurdên herêmê wê bi ji holê rakirina wê re wê bi encam bibê. Piştî ji holê rakirina kurdistanê sor wê pêvajoya duyem wê piştî ketina rojhilatê kurdistanê û denezendina komare kurd a mihabadê û piştî wê bi şûnve vekişîna artişa sovyetê û piştî wê rûxina komare kurd wê karibê wê weke nişanaka wê ya duyem wê di rengekê de wê weke karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Kurdistanê sor wê piştî wê jî wê pirsgirêka wê li rûsya piştî jî wê di nava herêmên azerbeycan û ermenistanê de wê xwe bide domandin. Di rengekê de wê ev pevçûnên nava azerbeycan û ermenistanê de wê di rengekê de wê li ser temenê parvekirina wan axên kurdan ên kurdistanê sor bin. Herêmên weke zengezor, û herêmên din ên wê ên weke kelbeçer, laçin, kobatê, zengilan û hwd di rengekê de wê, piştî wê werina bêstatû

kirin. Di wê temenê de wê ev wê, weke di çerçoveya wê têngîna sykec-picot de ku wê sovyet wê weke nişanaka xwe jinûve kirina nava çerçoveya sykec-picot de jî wê di rengekê de wê weke karibê wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Ev wê di şêwayekê de wê piştî wê, êdî wê di rengekê de wê, ti kesek wê bahsa kurdan û mafên wan wê nekê. Wê piştî wê hemû komkujiyên ku wê tirkiya wê weke li zilanê, dersimê, botanê, agirê û hwd wê werênê kurdan û iran bi heman rengê wê werênê serê kurdan wê ti kesek wê wan lê nepirsê. Ev wê çavên wijdanê mirovan wê weke li wan girtî bê, weke ku wê di roja me de wê çawa wê hê ew çavgirtina wijdanî wê li hemberê kurdan wê bidomê. ..

Piştî wê pêvajoyên şer wê li herêmê wê xwe di rengekê de wê di dewama hev de wê bi rêxistin bikin û wê, bidina domandin. Piştî komare kurd a mihabadê û roxandina wê di dewama kurdiistana sor de wê, di rengekê de wê, ev weke nişanaka pêvajoyên din ên şer ên li hemberê kurdan wê di rengekê de wê çawa wê xwe bidina diyarkirin jî bê. Di wê temenê de wê ev nişanaka pêvajoyên din ên şer ên li hemberê kurdistanîyan jî bê.

Pêvajoyên piştî wê di rengekê de wê xwe di şêwayekê de wê bide domandin. Wê li bakûrê kurdistanê wê di wê temenê de wê piştî şerê cihanê ê yekem wê ev pêvajo wê zêdetirî wê bi şitt û şer wê werina meşandin. Di wê demê de wê ser milyonekê re wê kurdistanê wê bi awayekê wê ji aliyê van rejimên herêmê ên ku wê kurd û kurdistan di nava wan de wê were watkirin wê werina qatilkirin lê wê ti kesek wê li wan lê nepirsê. Di wê temenê de wê ev pêvajoya komkujiyan wê di rengekê de wê xwe bide domandin.

Ev pêvajo wê, piştî komkujiyên iraqê a dema saddam û komkujiyên helebçê û piştî wê heta yên DAÎŞê li hemberê rojava û hwd wê bidomê. Di dewama wê de wê li tirkiya wê ji wan zêdetirî wê komkuji wê werina kirin û wê werina hanin li serê kurdan.

Di wê nûqtayê de wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê di wê demê de wê, dema ku wê piştî mudahaleya li sûrî bû û pê de wê rewşek nû wê piştî ya salên 1990 û pê de wê weke ku wê bibê. Kurd wê li rojava wê rewşek weke ya statûyî wê pêşbixin. Ya ku wê li herêmê wê ji aliyê tirkiya ve wê bê kirin sedema şer jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê ev bê. Wê çawa wê bê ku wê kurd wê rewşek weke ya statûya xwe wê, ji xwe re wê biafirênin. Weke ku wê Erdogan wê, di 28ê, tabaxe 2025an de wê bibêjê 'yan divê berê li anqara û an li şamê' bê' Wekî din wê bi gotinên weke "ku şûr ji qina xwe derket wê cihê

kelem û kelemê wê nemênê' re wê werênê ser ziman. Ev gotinên tehdidwarî wê di wê temenê de wê li ser wê temenê re wê di rengekê de wê weke ku wê werina hanin li ser ziman.

Ev wê di rengekê de wê weke gotinên ardogan bin. Ku ew xwe weke 'oldar' diide nişandin. Di olê de wê bibêjê ku 'ya ku te ji xwe re rast dît ji yê dervî xwe re jî rast bibînê'. Lê wî û yên di zihniyeta wî de ti carî ji yên dervî xwe re ya ku wan ji xwe re rast dît wan rast nedîtîya. Wan ji wan re bindestî xwestîya. Dijmirovî û şer xwestiya.

Gotinek wê di destpêka desthilatên Ardogan de wê were diyarkirin bo wî. Ew jî wê ser pirsgirêka kurd re wê were ser ziman û wê bê gotin ku "ew wê hertimî wê weke çareserbikê wê xwe bide nişandin, lê ew wê ti carî ne xwezê û ne hêlê ku wê çareseriyek pêşkeve.' Di wê nûqtayê de wê Ardogan wê weke ku wê mafê wê gotinê jî wê bi kiryar û bi lêvkinên xwe wê bide.

Ti çareserî ku ne bi dil û xwesteka kurdan bê wê nebê çareserî ku ew pêk jî were.

Li vir di serî de wê ya ku mirov wê çî ji gotina çareseriyê wê fahmdikê wê hinekê din jî wê weke weke pêwîst bê ku mirov wê li ser wê bisekinê bê. Di rastiyê de wê dikarê wê bibêjê ku wê ti çareseriyên ku kurd xwe di wê de nebînin û di wê de ne xwediyê statû û maf û azadiya xwe bin wê nikaribê weke çareserî werina dîtin. Di wê temenê de wê dikarê wê bi rehetî wê bibêjê. Dervî wê wê tenê wê her rewş wê weke rewşên domandina pirsgirêkê wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin.

Di demek weke ya sedsale 21'ê de ku wê bi aqil û zanînê re wê pêşkeve û wê li ser temenê û maf û azadiyê wê pêşkeve wê, bi helwestekên weke 'ezê hinekê bixapênim û li gorî wê, di rengekê de wê, li gorî xwe bigihênima çareseriyê jî wê tenê wê weke helwest û gotinên ku wê çawa wê pirsgirêkê wê bi rengên din wê bidina domandin jî bin.

Rejimên weke yên Ardogan ew di wê temenê de wê çareseriyek mirovane nehizirin. Ber vê yekê ew zêde giringiyê didina bihêzbûna xwe. Bo ku ew xwe bidina farzkirin û di rewşên qabul nekirinên çareserîya wan de bi tafîsênin. Ev wê weke rewşê ku wê ji xwe wê heta roja me wê di rengekê de wê, temenê pirsgirêkê wê ji xwe wê biafirênê bê.

Di destûra tirk de wê, bendên wê yên pêşî ên sêyem û çareem ên pêşî de wê bê gotin ku kesên ku ew bi girêdane hemwelatîyê bi girêdayî bê wê weke tirk bê'. Lê ev ne rast e. Wê di wê temenê de wê sedsalê wê şerê wê tirkkirinê a li gorî wê gotinê û giyane wê bi civakê re wê bikin. Di wê

temenê de wê di rengekê de wê ev weke di rengekê de wê, karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Gotinên weke yên 'biratiyê' û an bi navê biratiyê û hwd ku wê ardogan wê werênê ser ziman wê di wan de wê wekhevi û biratî wê nebê. Wê di wan de wê çawa wê weke li gorî giyane wan maddeyên destûrî wê weke herkesekê wê bikê tirk û hwd wê hebê. Ev wê di wê temenê de wê, weke bi giyanek tûnakirinê a li wê hizirkirinê bê. Di wê temenê de wê biratiyek lenetî bê. Ji wê biratiya lenetî hertimî kurdan xwestiya ku ew xwe ji wê derxin. Di wê temenê de wê li hemberê wê biratiya lenetî derkevin û dûrkevin.

Ev 50 salin ku wê şerê wê bidin. Di wê temenê de wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê di rengekê de wê di şêwayekê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman. Di mijare rewşa kurdan de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê, çareseriya pirsgirêkê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, li ser temenê maf û azadiyê ku wê kurd wê xwe di wê de wê bibînin bin. An jî wê baxtê wan wê weke destûra ardogan ku wê piştî hanina pergale serokkomariyê ku wê bibê bijartinê û wê ji kurdan wê yekali wê "dengê na" wê bigirê wê ji wê ne cihê bê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê, di şêwayekê de wê, ev wê weke rewşên ku wê di şêwayekê de wê weke rewşên ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê. Pirsgirêka kurd wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê pirsgirêka maf û azadiyê bê. Wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê ti kesek wê weke kesên weke kurtulmus ku ew bi gotinên weke 'ev nayên xwest in' re wê, di rengekê de wê weke li dijê xwestekên civakî wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Rasta ku wê birêz ocalan wê bahsa rewşên weke yên xweserî û federetiv û hwd nekê. Ber ku ew di wê temenê de li gorî civaknasiya civakî wê weke rewşên ku ew nikaribin bibina bersiv ew wê dibînin. Di wê temenê de ew wê weke rewşek giştî a civakê ku ew bi hemû maf û azadiya bijî wê di rengekê de wê li wê di hizirê û di mantiqê têgîna komel û an kominan û rêxistinîya wan de ku ew şîrove dikê wê di rengekê de wê zelal wê dide diyarkirin.

Di wê temenê de wê di şêwayekê de wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, mafên civakî ên bingihîn wê ji aliyê wê ve wê nayên niqaşkirin. Ji xwe mafên civakî kirina mijare bazarê niqaşkirina wan jî wê tenê wê karibê bi wijda û dijmirovatiyekê re wê karibê wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê ev di rengekê de wê dema ku wê, bahsa mafên civakî wê were kirin wê di wê temenê de wê çawa wê, weke civakê wê

xwediye hemû mafên xwe bê. Di wê temenê de wê têkîiya kes û civakê a bi hev re wê li ser temenê maf û azadiyê wê di rengekê de wê diyarbikê û wê werênê ser ziman. Wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê diyarbikê ku wê mafê civakê û hebûna civakê wê dema ku wê birêz Ocalan wê bahsa wê bikê wê, bi gotina “şikandina inkarê” re wê di rengekê de wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê, bi gotina şikandina inkarê û ‘dana herêkirinê a hebûna civakê’ re wê di şewayekê de wê bi gotin bikê û wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyekê din ve jî wê, ji xwe wê di têtîna ‘menifestoya civake demokratik’ de wê ew wê çerçoveya wê bi berfirehî wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman. Wê di rengekê din de jî wê gotinek din jî a wî ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman wê li ser azadiya birêz ocalan re bê. Ew wê, bi gotina “ez ji bo azadiya xwe ti tiştê ne xwezim” re wê bi gotin dikê û di dewama wê de wê bi gotina “çendî civak azad bû wê kes û kes azad bû wê civak azad bibê” re wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyên wê yên ku ew wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Ber vê yekê wê dema ku wê kurd û kurdistanî û dostên wan wê gotinên weke “divê dewlet gavan biavêjê” û an di temenê çareserkirina pîrsgirêka kurd de gavan biavêjê jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, ev xwestekên mafên civakî wê di şewayekê de wê werina ser ziman. Wê heviya wan û radestkirina wan mafên wan ên civakî ku ew ji destê wan hatiya girtin wê hebê.

Di wê nûqtayê de wê jî dikarê wê werênê ser ziman ku wê mafên civakî wê di wê temenê de wê weke aliyekê ku ew di wê temenê de wê herkesek wê li bendê bê ku ew di wê temenê de bo wan gav were avêtin. Gotinên weke divê dewlet gavê biavêjê û an ‘destûrek demokratikî pêwîsta’ û hwd di wê de wê ev wê weke xwestekên ku ew weke ew li bendê na wê di rengekê de wê werina ser ziman. Di wê temenê de wê ev wê, weke xwestekên civakî na ku ew derkevina li pêş.

Di wê temenê de wê, di rengekê din de jî wê dijberîya li dijî rojava wê, aliyekê wê yê din ê kurnazi jî wê di wê de wê hebê. Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê jî wê di rengekê de wê weke pêwîst bê ku wê ser wê bisekinê bê. Di wê temenê de wê dijberîya li ser dijê rojava wê çawa wê weke ku wê, di awayekê de wê rojava wê, dijberiya li dijî wê çawa wê bi

wê pêşîya xwestekên civakî ên li bakûrê kurdistanê wê pêşîya wan bigirê wê bi wê ve girêdayî bê.

Weke ku ew ji mejîyan re bixwezê ku ew bibêjî ez rojava bi ti awayê herê nekim. Di wê temenê de wê, bi ti xwestekên bi wê rengê wê çawa wê li tirkîya wê werîna ser ziman. Di wê temenê de wê, di şêwayekê de wê, werênê ser ziman. Ji xwe wê, li sûrî wê nûha wê şerê zihniyeta kurd a uniter ku ew jî xwediyê wê ya bi destûrî wê bide. Di wê temenê de wê ev wê di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê, şerê xwestekên maf û azadiyê ên ku ew di nava wê de dihên ser ziman wê li dijî rojava wê bi wan şer bikê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê helwesta wê ya li dijî rojava wê di rengekê de wê di pêvajoya çareseriyê de wê, weke rengê helwesta xwe jî wê di wê temenê de wê bikê bide diyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê, weke ku wê kurd wê bibêjin wê çawa wê kurdan weke bixwezê radest bigirê wê, şerê wê bi kurdan re wê bikê.

Di wê nûqtayê de wê, rojava wê, di aslê xwe de wê rewşa komisyona danûstandinê a pêvajoyê bê, ne komisyona li meclîsa tirkîyê. Di wê temenê de wê rojava wê weke komisyona pêvajoyê şîrovebikê. Dijberî û xwestekên hundurê wê jî wê weke rengê nîqaşên nava wê komîsyonê wê karibê wê di rengekê de wê şîrovebikê.

Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê şerê li dijî rojava ên bi gotinî, ramiyarî û han bi fîzîkî û hwd weke hêrîşan wê weke hêrîşên li dijî maf û azadiya kurdistanîyan bê. Di wê temenê de wê ev wê weke platforma ragihandinê a rast bê. Di wê temenê de wê rojava wê weke komisyona rastin wê şîrovebikê û wê werênê ser ziman. Komisyona meclîsê a li tirkîya wê tenê wê weke komîsyonek ku wê çawa wê li gorî xwe wê, bikê dizaynkirinekê wê bikê wê bi wê armancê jî bê. Di wê temenê de jî wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê. Wekî din wê ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê bi gotinên ku ew bi wê dihênina ser ziman wê çawa wê weke xwestekên xwe wê bi wê re wê bidina herêkirin wê bi wê armancê bê.

Minaq wê gotinek wê pir zêde wê di çapemeniya tirk de wê were diyarkirin. Ew gotin jî wê ew bê ku wê di rengê weke “emê destûrê nedin provakasyonan ku ew pêvajoyê xirabikin”. Di wê temenê de wê ev gotin wê di aslê xwe de wê dema ku em bi kiryarên rayadarên tirk û gotinên ku ew bi lêv dikin re wê di rengekê de wê şîrovebikin wê weke gotinek manipulekirinê jî wê li holê wê bimênê. Minaq wê di aslê xwe de wê, hemû dijberî û gotinên weke bi zimanekê dijberî ji xwe ew wê werênina

ser ziman. Ew wê bibêjin. Di wê temenê de ew wê, li hemberê pêvajoyê wê bi wê rengê wê bi gotinên xwe wê werênina ser ziman. Ew wê rojava wê tehdid bikin. Ew wê, komên çekdar wê bidina herîşkirin li ser kurdan. Wê dema ku wê ji wê aliyê ve wê binerê wê, demê ku wê bahsa 'destûrê nedin provakasyonan' jî wê weke gotinek ku ew wê bi wê rengê wê çawa wê bi wê yekê wê ew ya ku ew dixwezîn wê li dijî kurdan wê bikin û wê li hemberê wê her gotin û sekna li hemberê wê weke bixwezê di bin banê gotinê 'provakasyonê' de wê bi cih bikê. Di wê temenê de wê gotina provakasyonê wê weke gotinek yekali a bêdengkirinê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê weke ku wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Wê jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, gotina 'emê destûrê nedin provakasyonan' jî wê di wê temenê de wê, di serî de wê bo wê, pêşî ew wan gotinên û sekna xwe ya dijber ku ew ji her aliyê ve wê weke provakasyon a' wê dawî li wê werênin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê pêwîst bê ku wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê, di rengekê de wê, dema ku wê birêz ocalan wê, gotina 'entegrasyonê' jî û ya 'welatê hevpar' û an 'niştimana hevpar' ku wê werênê ser ziman jî wê weke du civak û welatek wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê di temenê gotina entegrasyonê de dikarê modela europa dikarê wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê di nava modela europa de wê karibê kifşbikê ku wê gelek komên civakê ên cihê wê hebin. Lê ew di rengekê de wê weke li hev entegrebûyî dijin. Ew ne xwediyê rewşên weke ku wê bi asimlekirinê ku wê yek li leyha ya din wê were tûnakirin bê. Di wê temenê de wê her kom wê xwediyê maf û azadiya xwe bê. Ev wê bo hemû netewên nava pergale eeuropa de wê wusa bê. Di wê temenê de wê, rengekê têgîna demokratîk a netewî wê di wê rengê de wê weke ku wê di nava wê de wê xwe di awayekê de wê bide diyarkirin.

Ev wê di şewayekê de wê bi maf û azadiya xwe wê bijin. Wê dema ku em bahsa maf û azadiyê dikin wê di rengekê de wê bahsa civakê û bi wê bahsa têgînek demokratîkî jî dikin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyên ku wê di çerçoveyekê de wê hev temembikin bin. Minaq wê pêvajoyên hizirkirinê ên weke bi têgihên demokratîkî wê weke bi rengekê bêî dîrokek hizirkirinê û an felsefeyê û hwd wê li wê newê hizirkirin. Wê di wê temenê de wê, mijare demokrasiyê wê di rengekê de wê weke mijare maf û azadiyan bê.

Di wê temenê de wê bi wê re wê karibê wê li wê bihizirê û wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê têngîna entegrebûnê ku wê bahsa wê were kirin wê di wê temenê de wê weke modelê demokratîkî a giştî a li herêmê jî wê karibê wê fahmbikê. Ev wê ne tenê wê bo kurdan lê wê bo civakên din ên weke faris, arab, tirk û hwd jî wê bûhûrîner bin. Di wê temenê de wê ev wê, di rengekê de wê bi temenekê demokratîkî wê bi wê yekê wê pêwîstîya pêşketinek demokratîkî a civakî û felsefî û hwd wê bi hev re wê di xwe de wê bidina pêwîstin wê bi wê re wê were diyarkirin.

Di mantiqê gotina welatê hevpar de ev wateya xwe dibînê. Di wê temenê de wê gotinên weke kurtulmus ku ew qasê şerokê komîsyonê re wê weke bi rengê “xwestekên zimanekê din kirina zimanê fermî nin a’, ‘xwestekên destûrî nin in’ û hwd wê weke gotinên di wê temenê de wê, gotinên manipulakirinê bin. Ev mantiq wê di rengekê de wê weke mantiqê zihniyetek bi wê rengê bê ku ew dixwezê xwe bi encamên pêvajoyê bikê desthilatdar û piştî wê nexwezê ku ew ti gavê biavêjê’. Di wê temenê de wê, ev wê, di demên berê de jî wê bo ne ji dilbûna ardogan û AKPê ev gotin wê werina gotin. Nûha jî wê di rengekê de wê weke ku wê di wê temenê de wê weke tev bigerihê. Ji xwe, domandina tecrîde wê karibê yekser wê bi wê mantiqê fahmbikê. Di wê temenê de wê weke ku wê birêz ocalan jî wê werênê ser ziman ji xwe azad nebûna wî weke azadnebûna civakê jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di wê nûqteyê de wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareseriyê wê weke pêvajoyek di wê temenê de a herêmî bê. Wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê di temenê mafên hebûna civakê û çarseriya wê de wê, di rengekê de wê pêwîst bê ku wê fahmbikê û wê karibê wê werênê aser ziman bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê dema ku wê, li dijî hemû mafên civakê wê dijberîyê wê bide nişandin û wê di inkare civakê de wê, îsrar bikê û wê piştî wê rabê û bibêjê ‘emê destûrê nedin provakasyonan ku ew zirarê bidin pêvajoyê’ jî wê di rengekê de wê çawa wê li wê çerçoveya inkarê û hewldanên bêstatû hiştinê wê civakê wê bidina bédengkirin wê karibê wê tenê wê bi wê mantiqê fahmbikê. Ev wê weke gotinên di rengekê de ên bi armanca hêrîşkirinê a li civakê jî wê di rengekê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, li ser temenê dijberîya mafên civakê hemûyan dijberîyê bide nişandin û wê dema ku wê hê temenê komisyona meclisê a yasayî jî ne hati çêkirin û di dewama wê de pêvajoyên hêrîş û tehdide li diji kurdan ku ew li rojava bê û an deverên din bin ew werina kirin û di dewama wê de gotinên weke 'destûrê nedin provakasyonan ku ew zirarê bidin pêvajoyê' û an 'her dordor dikin ku ew zirarê bidina pêvajoyê' jî wê di wê rewşê de wê weke gotinên hêrîşkirinê wê bibin bin.

Di wê nûqteyê de wê pêvajoyek hêrîşê wê weke ku wê bi wê gotinê re wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, were diyarkirin. Mînaq wê dema ku wê, Abdulkadir Selvi wê gotinên weke bi alikariya tirkiya wê artişa sûrî wê oparasyonê li dijî rojava û an QSD wê bikê û an wê aşîrên arab wê werina xwestin ku ew bi çêbikin û li hemberê kurdan bidina şerkirin wê, yekser wê weke provakasyonê ku ew bahsa wê dikin şîrovebikê. Di wê temenê de wê, ev wê weke kiryarên provakatif ku ew dihên kirin bin. An jî Fidan dema ku ew diaxîfê û rojava û an kurdan tehdid dikê wê yekser wê weke provakasyonê bê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê ev weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê werênê ser ziman ku wê, di wê temenê de wê, bi gotina 'emê destûrê nedin provakasyonan wê di wê temenê de wê çawa wê provakasyonan wê pêşbixin û wê li hemberê wan kiryarên xwe yên provakatif wê, mirovan wê bêdeng bikin wê bi wê armancê bê. Gotinên Erdogan ên weke "ku şûr ji qina wê derket wê ne kelemê û ne kelemê cih ji wê re bimênê" wê ne tenê wê gotinên tehditwarî bin wê her wusa wê gotinên bi wê rengê ên provakatif bin. Dema ku wê bahsa provakasyonê wê were kirin wê di serî de wê di wê temenê de wê karibê wê bahsa wan were kirin. Di aslê xwe de wê, bi isrârî wê ji aliyê çapameniya tirkiya ve wê bi lêvkirina gotina provakasyonê jî wê di wê temenê de wê, ne bi armanca pêşîlêgirtina provakasyonê mihtemel bê. Wê bi armanca ser kiryarên provakatif nûxûmandin jî bê. Wê di wê temenê de jî wê di rengekê de wê weke ku wê pêwîst bê ku wê di rengekê de wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya çareseriyê wê, di wê temenê de wê, di rengekê de wê, heta nûha wê yekali wê bimeşê. Hemû gavên bi wê werina avêtin wê bi destê birêz ocalan wê werina avêtin û dewletê heta roja me ti gav neavêtina. Vajî wê isrâr dikê ku ew ti gavê neavêjê. Di wê temenê de wê, kesê ku ew wan gavan daya avêtin birêz ocalan bixwe jî wê di bin tecride de bê. Weki din wê hemû mafê wî yê ku ew di çerçoveya pêvajoyê de gotinê bibêjê wê ji destê wî were girtin. Di wê nûqteyê de wê, tevî ku wê hemû

kurd wê birêz ocalan wê weke muzekerevanê pêşî li ser navê xwe wê bide diyarkirin jî. Ku ev rewş bi wê rengê ne provakasyon bê wê çi bê? Dema ku wê pêvajoya çareseriyê wê hebê wê du aliyên wê hebê. Aliyê kurd wê di wê de wê nebê. Wê serokê wê nebê. Wê hemû rêyên wî werina girtin ku ew xwe werênê ser ziman. Di wê temenê de wê, ev wê ji xwe wê rewşek provakatif bê. Ev wê weke rewşek ku wê weke kurd hertimî bi nav dikin a weke bi gotina 'baxtê romê nin a' wê bi wê gotinê wê karibê wê di rengekê de wê fahmbikê bê.

Di wê temenê de ji xwe yekali meşandina pêvajoyê û an ketina nava hewldana wê de wê ji serî ve wê weke provakasyona mazin a li hemberê pêvajoyê bê. Ev tenê wê weke hin dordor wê werênina ser ziman wê tenê wê bi gotina 'nehaqiyekê' ku wê werina ser ziman wê nikaribê wê bi wê bi tenê were hanin ser ziman. Ev ji nehaqiyekê zêdetirî wê weke rewşek provakatif a li hemberê pêvajoyê bê. Minaq wê bi awayekê bi gûman mirina sirri sureyya onder wê, lêpîrsina wê di wê temenê de wê bi wê intibayê wê diyarkirina wê jî wê di aslê xwe de wê, weke rewşek provakatif bê. Di wê temenê de wê, rewşa mirina surreya onder dikarê wê weke rewşa qatilkirina Sakina cansiz û herdu rêhevalên wê di rengekê de wê di wê demê de wê pênasibikê. Di wê temenê de wê bo vê pêvajoyê wê wateyek wê ya bi wê rengê wê hebê. Di wê temenê de wê rewşên weke ya bi mirina surreya onder wê, bi rewşa hanina ser serê komisyonê û an di bin navê serokê meclisê de avakirina komisyonê wê bi wê ve girêdayî jî wê weke hinek aliyên ku ew werina lêpîrsin û fahmkirin wê hebin. Di wê temenê de wê, ev wê weke aliyna di pêvajoyê de wê çawa wê li gorî xwe wê bixwezin ku ew bi rêve bibin wê bibê. Di wê temenê de ew wê weke di pêvajoyê de wê weke "paqijkirina rê" wê weke ji xwe re wê bi nav bikin. Di wê temenê de wê ev wê weke rewşek ku ew di wê temenê de wê hê ji gelek aliyan ve wê weke di bin nepeniyê de wê weke ku wê bimênê bê. Rewşa mirina sirri surreya onder ku ew hê ne hatiya zelal kirin wê weke mirina û an kuştina destpêkê a pêvajoyê weke ya pêvajoya sale 2014an ku wê bi sakina cansiz û herdu rêhevalên wê re wê were kirin re wê karibê di rengekê de wê fahmbikê.

Ji aliyekê din ve jî wê têkiliya rewşa mirina sirri surreya onder, û rewşa pêvajoya dijberîya li rojava û gotinên di çapameniya tirkîya de derdikevin ên weke 'ihtimala provakasyonên li dijî pêvajoyê' û hwd wê bi hev ve wê girêdayî wê hinek aliyên wan wê hebin. Di wê temenê de wê bi hev ve wê girêdayî wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Wê jî di rengekê de wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di dewama wê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê pêvajo wê di wê temenê de wê, di şewayekê de wê, yekali wê meşandina wê heta roja me, wê di wê temenê de wê nikaribê ji rewşa tehdidên rayadarên tirk ên weke ardogan û fidan li dijî rojava ji wan dûr fahmbikê. An jî ji mirina surreya onder dûr wê fahmbikê.

Ev wê weke bi hev ve wê di rengekê de wê girêdayî bin. Di wê nûqteyê de wê heta roja me wê, di rengekê de wê intibaya wê weke lêpîrsînek li ser mirina surreya onder wê weke zirarê bide pêvajoyê û an wê gûmanan wê biafirênê afirandina wê bixwe û bi serê xwe wê weke rewşek ku wê di wê temenê de wê bi gûman wê pêwîst bê ku wê diyarbikê bê.

Ev wê di wê temenê de wê weke rewşek û pêvajoyek ku wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê bê. Pêvajo wê, di wê temenê de wê, di rengekê de wê, yekali wê hewldana meşandina wê û pêşîya axiftina dayikên kurd bi kurdî girtin jî ji hêla serokê komisyonê kurtulmus ve wê di wê temenê de wê bi wê ve wê girêdayê wê weke aliyekê wê yê ku wê karibê wê bi pêvajoyê û wê aliyê ku wê bi wê dihê hizirkirin ve girêdayê wê karibê wê fahmbikê bê.

Pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke pêvajoyek ku wê du ali wê nava du aliyan wê pêwîst bê ku ew bi hanina wan a ser ziman û diyarkkirina huquqa nava wan re ku ew bûba. Di wê temenê de wê komisyonek bê ku ew temenê wê yê yasayî hebê wê bi wê re wê çawa wê pêvajo wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi awayekê dûrûst wê were bi encam kirin? An jî wê di rengekê de wê, pêvajoyek yekali ku wê di wê temenê de wê çawa wê bi awayekê dûrûst wê were bi encamkirin?

Ji xwe pêvajoya dijberî û hêrîşên li dijî rojava û hewldanên bêçêkkirina kurdan li rojava û ku ew bi temenî ji rewşa xwe ya civakî bi şûn ve gavê biavêjin di wê de israrkirina wan wê di rengekê de wê mantiqê komisyonê û nêzikatiya wan ya komisyonê jî wê di rengekê de wê weke ku wê di rengekê de wê weke bide diyarkirin. Di wê temenê de wê, hevdiîtinên ardogan ên li amarika ku ew berê bûn û yên fidan ku ew li rojhilat û rojava diplomasi dikê wê di rengekê de wê bi dijberiya kurdan wê were kirin. Yê ku wê çawa wê, pêşîya hevdiîtinên li parîsê ên di nava QSD û şamê de wê asteng bikê wê dîsa fidan bê. Bo ku di platformek navnetewî de pîrsgirêka kurd newê rojevê û di wê temenê de wê pêşîya wê bigirin ku ew were rojeve wê bo wê bê. Çendî ku wê, weke xwe ji hev diîtinê vekişîna şamê û el-şara wê konferansa yekhelwestî a li hesekê

a rojava wê were diyarkirin jî lê ev tenê wê weke hêncetekê bê. Lê wê ne sedema rastin bê. Wê weke rewşa ku wê ser sedema rastin wê were ser nûxûmandin wê, di rengekê de wê, bo wê bê. Di wê temenê de wê, dijberiya tirkîya li statûya kurdan û pêşketina wan ku ew hê weke berê didomê wê çawa wê karibê bibêjê ku wê, di pêvajoyê de wê bi wê re wê bê temenê helwestekê nû û rast?

Li vir disa wê weke pêwîst bê ku wê, gotina birêz ocalan a bi rengê “huquqek nu pêwîsta” wê karibê were bibîrkin. Di wê temenê de wê bi ya heta nûha wê hertimî wê dijberî, inkar û şer wê bibê. Wê di wê temenê de wê bi wê jî xwe weke nikaribê li bendî çareseriyekê bê. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê werênê ser ziman bê. Pêvajoya çareseriyê wê weke pêvajoyek ku wê di wê temenê de wê, ne tenê wê bo aliyekê wê bo hemû aliyan ku ew bi dîrûstayî gavên pêwîst biavêjin bê. Di wê temenê de wê, dewleta ku ew hê di inkarê de îsrar dikê û li dijê mafên civakî ên kurd dijberiyê nişan dide wê, çawa wê karibê bahsa pêvajoyê û encamek dîrûst a civakî û rast bikê bê? Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya çareseriyê wê jî wê aliyê ve wê weke pêwîst bê ku ew hê bi gelek aliyên wê yên din jî wê werênê ser ziman bê. Minaq wê bi aliyên navaroja wê ku wê çî wê di çerçoveya wê de wê were ser wê sekin in bê. Destpêka pêvajoyê de wê birêz ocalan wê bi gotina “ku destûr were dayin hêza min heya ku ez pirsgirêka kurd jî temenê tûndûtûjiyê barî li temene yasayî û ramyarî bikim.” Di wê temenê de wê ev gotin wê di rengekê de wê, weke gotinek ku wê di rengekê de wê bahsa pirsgirêkê wê di wê temenê de wê bikê. Bo temenê wê yê civakî û yasayî çî destûrî û hwd hatin çêkirin? An jî wê di wê temenê de wê di çerçoveyê de wê çî temenê yasayî wê karibê wê bahsa wê bikê bê?

Di wê temenê de wê heta roja me wê, di aslê xwe de wê ti temenê wê yê yasayî wê nebê. Heta ku wê hevdiştinên komiyonê bixwe jî wê li gorî destûra iro wê weke dijdestûrî bin. Wê weke ne meşrû bin. Di wê temenê de wê nikaribê wê bi ti temenê destûrî û an zagonî wê werênê ser ziman bê.

Ber ku ew temenê wê nin a. Destûrek ku em nûha bahsa wê bikin ku ew heyeta kesên diçin imraliyê biparêzê weke yê berê ku wan nede girtin û neavêjê zindanê û an pêşîya wê bigirê jî wê nebê. Siba dikarê ew di wê temenê de wê, di rengekê de wê, weke bi wê yekê weke dij destûrî wê ragihênê û wê tûna bikê. Di wê temenê de ew derfeta wê heya. Di wê

navberê de wê ewlehiya ti tiştê wê weke nebê. Di wê nûqteyê de wê, pêvajoyê wê bi wê rengê wê di aslê xwe wê di rewşekê weke ya provakasyona mazin jî wê bi hebûna xwe re wê weke ku wê biafirênê.

Di wê temenê de wê di şeweyekê de wê dikarê wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê werênê ser ziman ku wê, bendewariyên di çerçoveya gotina çareseriyê de wê, mazin bin û wê bi wê yekê wê mazin wê werina ser ziman. Di nava civakê de wê mazin wê werina ser ziman. Lê bi rengekê wê weke di çerçoveya komisyonê de wê jî rêzê û wê çendî wê weke rewşek hesan a ku ew kêr dihe fahmkirin wê nêz bibin. Heta ku wê mijaran û nêzîkatiyên piçûkxistinê wê bi wê pêşbixin. Di wê temenê de wê, komisyonek bi wê rengê wê tenê wê karibê wê weke berdevkê politikayek şer a di demên pêş de ku ew li hemberê beşek din a civakê were pêşxistin. An jî weke pêvajoyek hêrîşê a li hemberê rojava û hwd were pêşxistin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê bi wê rengê wê werênê ser ziman bê. Ji xwe wê bi zanebûnî wê bêî temenekê yasayî hiştin û destûrek bo komisyone dernexistina wê bi zanebûnî wê weke rewşek di wê temenê de wê weke bi wê karibê wê êdî wê fahmbikê bê.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, ji xwe dema ku wê bahsa gotina provakasyonê wê were kirin wê di rengekê de wê nebûna temenekê destûrî û yasayî ji wê komisyonê û hwd re jî wê weke karibê bi wê re wê fahmbikê. Ev bi serê xwe wê weke rewşek provakatif bê. Di wê rewşê de wê, ev rewşa provakatif wê weke rewşek bi tememî a dijberî pêvajoyê jî bê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, weke pêvajoyê wê di destê xwe de wê bi awayekê provakatif weke rewşek 'nemeşrû' û 'dijdestûrî' wê bigirê heta devera ku ew weke bixwezê jî wê sûdbigirê wê bikarbênê û wê piştî wê, ji wê dest û ling vekişênê. Di wê temenê de wê ev wê weke rewşek hêrîşê a bi xwezayî jî bê. Ji xwe di wê temenê de wê, weke di temenê 'polisê baş û polisê xirab' de wê li ser partiyên weke li meclisê ên li dijê pêvajoyê re wê gotinên ku ew bi wan didina gotin û hwd jî wê di wê temenê de wê weke vê rastiyê wê raxina berçav.

Rewşa weke partiyên 'dijî pêvajoyê' wê di wê temenê de wê weke rewşa politikaya polisê baş û polisê xirab' de jî wê di rengekê de wê karibê wê fahmbikê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, ev wê weke lingekê ku ew bi wê argûmanên xwe li dijî pêvajoyê dihênê ser ziman jî bê. Wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Pêvajoya çareseriyê wê pêvajoya

çareserkirna pirsgirêkek dirokî bê û wê bi wê rengê wê bi awayekê bêcidiyet û hwd wê nikaribê wê nêzîkî wê bibê. Di wê temenê de wê, di rengê de wê, ji aliyekê din ve jî wê li ser wê têgînên pêvajoyê re wê 'operasyonên têgihê' ku ew dihên pêşxistin jî wê aliyekê wan wê bingihê wan li ser pasifiya aliyê kurd û kêmesiyên wan ên dihizirkirinên wan a kom ne bi hev re jî bê. Di wê temenê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Di rengê din de jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareseriyê wê, di wê temenê de wê berê hertiştê wê pêwîst ba ku wan xwe daba ber wê. Berê her tiştê weke aliyekê ku ew li aliyê civake xwe bisekinyan û li ser temenê maf û azadiya wê, ji herkesekê zêdetirî ew aktiv ban. Lê ji wê aliyê ve kêmesiyên wan ên ku ew dibin hem bi fahmkirinê û hem jî bi sekna lawaz wê êdî wê temenê wan aliyên xirab û hêrîşkar ên di pêvajoyê de li dijî civake wan bixwe jî wê biafirênê.

Minaq ku em di wê çerçoveyê de wê bibêjin wê rewşa ku wê weke rewşek derbeyê a li nava kurdan wê weke li başûrê kurdistanê weke rewşa 'Lahûr şêx cengî' ku wê bibê wê, bi awayekê dîrekt û an îndîrekt wê bi tirkîya ve wê girêdayî wê têkiliya wê hebê û ev ev rewş rastarast wê bi pêvajoyê ve wê girêdayî wê hebê. Di wê temenê de wê, di rengê de wê, rewşên bi wê rengê wê weke rewşên hêrîş û lawazkirina helwestê a kurdan jî wê karibin werina fahmkirin wê di wê temenê de wê ji aliyê pêvajoya çareseriyê a hati destpêkirin ve jî wê wateya wê hebê. Wekî din wê nikaribê wê, ji rewşa rojavayê kurdistanê û sekna wê dûr wê fahmbikê. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, helwesta YEKITÎ ku wê li aliyê rojava wê weke positîv bê wê ji aliyekê ve wê, tirkîya wê jî wê hertimî wê acîz bê. Wê di wê temenê de wê di rengê de wê bi wê yekê ve wê girêdayî wê karibê wê ji aliyekê ve wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Wekî din wê di wê temenê de wê, piştî levkîrin PDK û YEKITÎ û avakirina hukumeta başûrê kurdistanê jî wê kiryarêk bi wê rengê wê manidar bê. Di wê temenê de wê di şêwayekê de wê weke rewşek hêrîşê li yekitiya başûrê kurdistanê bê. Heta roja me wê gelek kiryarên weke 'şerê birakuji' wê di nava kurdan de wê bibin û wê li pişt wan wê ev hêzên ku kurd û kurdistan di nava wan hati qatkirin weke tirkîya û îranê wê li pişt wan wê hebê.

Di wê temenê de wê, di wê rewşê de wê, di rengê de wê, di rewşa bûyare lahûr şêx cengî de jî wê navê hêzên weke 'Hasdî-şabî' ku ew bi

îranê ve girêdayî na wê derkeve li pêş. Di wê temenê de wê bi sadana dronên xwekuştinê wê bîn taqandin li başûrê kurdistanê û hewlê na kirina suiqaşt li siyasetmederên kurd bi wan jî wê weke aliyekê din ê ku mirov wê karibê wê bi wê ve girêdayî wê di rengekê de wê fahmbikê bê.

Di wê temenê de wê, pêvajoya çareseriyê û rewşa rojava di wê demê de wê rewşa yekitiya navxweyî a civake kurd wê li ser kurdan wê ferz bikê. Wê çawa wê di rengekê de wê weke ku wê pêşîya wê bigirin ku kurd werina cem hev wê di rengekê de wê bi rewşên weke wê bixwezin temenê wê çêbikin. Berê, li ser rêxistinên kurdan û nakokiyên nava wan re ew rewşên dijberiyê di nava wan de dihatina pêşxistin. Di wê demê de wê, bi wê rengê wê rewşên weke li hebûna rêxistinên kurdistanî derbeyê bi nakokiyên nava rêxistinên û kesên ji nava wan û hwd re wê di rengekê de wê weke ku ew wê were xistin ku ew were kirin. Di wê temenê de wê, ev wê di aslê xwe de wê, weke rewşek provakatif a ku wê, di wê temenê de wê di rengekê de wê weke li pêvajoyê jî wê di rengekê de wê weke karibê wê fahmbikê bê. Di wê temenê de wê mejîyekê giştî ê civakî wê çawa wê bi kiryar û rewşên weke van wê ji hev belavwele bikin wê bi wê yekê û armancê ew wê werina kirin. Yanî bi gotinek din ev weke kiryarên stretajîkî ên hêrîşî bin..

Di wê temenê de wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê fahmbikê bê. Pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê, li herkesekê wê berpirsiyariyê wê bar bikê. Di wê temenê de ku em ji aliyê kurd ve wê bibêjin her pêwîstîya ku wan divê ku ew werina li cih û nehanina li cih wê weke temenelê valahi ê ramyarî wê biafirênê. Weke ku wê birêz ocalan jî wê werênê ser ziman ramyarî û ankû siyaset ti carî valajîya herê nakê. Wê dema ku wan valahi kir wê yên din ên hemberê wan wê tişî bikin. Di wê temenê de wê, ji wê aliyê ve wê weke pêwîst bê ku wî li wê pêvajoyê wê nêz bibê û wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Rewşa başûrê kurdistanê jî wê di çerçoveya pêvajoya çareseriyê de wê bi wê ve wê girêdayî wê karibê çend gotinan wê bibêjê. Di wê temenê de wê ji salên 1990 û pê ve wê weke li wir wê rewşek desthilatîya kurdistanî wê hebê. Lê hertimî wê bi provakasyonên iran û tirkîya re wê rû bi rû bimênê. Di wê temenê de wê, rewşa başûrê kurdistanê wê hertimî wê weke 'kelemekê' wê ji xwe re wê bibînin û wê bi wê rengê wê nêz bibin. Di wê temenê de wê heta ku wê ji wan re zor were ku ew gotina başûrê kurdistanê jî ji wê re wê bi nav bikin. Wê ber vê yekê wê gotina "bakûrê iraqê" wê bilêv bikin.

Ev gotin wê tişteke û rewşek din jî wê bi xwe re wê bîne ser ziman. Ev jî wê rewşa statûqûya sykec-picot bê. Di wê temenê de wê çawa wê rewşa statûqûya sykec-picot wê biafirê wê bi wê re wê rewşa statûya kurdistanê û civake kurd wê li herêmê wê di wê de wê nebê û ev wê êdî wê ji rejimên herêmê ên diafirin re wê bibê sedem û temenê ku ew hertimî li hemberê civake kurd di nava şerekê dayimî de bin.

Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê rewşa statûya başûrê kurdistanê bixwe jî wê li gorî wê rewşa statûqûya sykec-picot wê weke rewşek 'defecto' wê bimênê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê dikarê wê di şewayekê de wê bi wê re wê fahmbikê. Di wê temenê de wê, hertimî ew rewşa ku wê tirkiya û iran wê weke 'defecto' dibînin wê ji xwe re wê bikina armanca hêrîşan. Sedema wê jî wê ew rewşa bakûrê kurdistanê ê di nava sînore tirkiya de bê û rewşa rojhilatê kurdistanê di nava sînore iranê de bê.

Di wê nûqteyê de wê rewşa başûrê kurdistanê a li gorî çerçoveya statûqûya herêmê a piştî sykec-picot afirî wê weke hertimî weke rewşek defecto wê bimênê. Di wê nûqteyê de wê, piştî wê çawa wê ji holê rabikin wê li wê bihizirin. Dema ku wê piştî hevdiîna rayadarên iranî û tirk li iranê qasra qassrî-şîrîn a kirmaşanê ku wê were kirin û pê de wê pêvajoya hêrîşên DAÎŞê wê were dayin destpêkirin wê pêşî wê ji başûrê kurdistanê ew pêvajoya hêrîşan wê were dayin destpêkirin.

Wateya li wê qasrê ev levkirin kirin û piştî wê ew pêvajoya hêrîşên DAÎŞê dana destpêkirinê wê, di rengekê de wê, temenekê wê yê dîrokî jî wê hebê. Minaq wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din wê piştî şerê li çardiranê di nava osmanî û sefewîyan di şerê 1623'an de ku wê were kirin de wê piştî wê li wir wê beşkirina kurdistanê di nava herdû hêzan de wê were kirin. Di wê temenê de wê piştî wê bi navê 'peymana keldenê' di 14 êlûna 1746an de wê were nûkirin û domandin. Piştî wê pêvajoyên şer wê zêdetirî wê di wê rengê de wê li hemberê kurdistanê û civake kurd wê bê navber wê bidom in. Di wê temenê de wê pêvajoyên şer wê werina destpêkirin. Di wê temenê de wê wateya wê di vê demê de wê levkirina li wê qasrê piştî wê hêrîşên DAÎŞê wê di rengekê de wê weke bide domandin. Wê li gorî xwe wê weke 'dûbarekriina dîrokê' wê li mijarê bi wê yekê wê were nerin û wê di wê temenê de wê weke pêvajoyek hêrîşê ku wê ji wê demê û pê de wê were pêxistin wê were kirin. Di wê temenê de wê, rewşa başûrê kurdistanê jî wê bi wê weke wê bixwezin ji holê rabikin. Rewşa başûrê kurdistanê wê li şûna bi statûya kurdistanê û nasina statûya civake kurd wê ser lingan bê wê bi piştgirêya

hêzên weke amarika û hwd wê ser lingan wê bimênê. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê rewşa wê bikê weke rewşek defecto ku wê li gorî mantiqê çerçoveya sykec-picot.

Rewşa 'defecto' a kurdistanê

Di wê temenê de wê gotina defecto wê gelek caran wê bo rêveberiya kurdan wê wwere bikarhanin. An jî wê piştî wê di rengekê de wê piştî rewşa rojava li sûrî derket li pêş wê di rengewkê de wê gotina defecto' wê di rengekê de wê weke ku wê bo wê were bikarhanin.

Di wê nûqtayê de wê rewşa defecto wê di rengekê de wê weke rewşek teybet bê û ev wê li ser çi temenê wê were gotin wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê hinekê wê li ser wê bisekinê bê.

Di wê nûqtayê de wê piştî şerê cihanê ê yekem ê parvekirinê wê dema ku wê herêm hatina parvekirin wê di wê temenê de wê pirsgirêka kurd a di demên hemdem de jî wê destpêka wê di rengekê de wê bibê. Di wê temenê de wê piştî wê li ser rewşa dagirkirinên fîransa û ingilistanê ên li herêmê wê di rengekê de wê li herêmê wê di şewayekê de wê weke ku wê bibê.

Li herêmê wê piştî wê di şewayekê de wê weke civakek herê mazin a herêmê kurd wê dema ku wê bêstatû wê werina hiştin wê tekoşîna maf û azadiya xwe wê bidin. Wê bixwezin ku ew bigihijina statûya xwe. Di wê temenê de wê, her tekoşînê wan wê bi alikariya hêzên hegomenikî wê werina tepisendin. Di wêtemenê de wê di encama wê de wê, trejedyên mazin wê bijin. Wê komkujiyên mazin wê bijin û yek ji wê ji ber wê rewşa bêstatû hiştina wan wê newê lêpirsin. Di wêtemenê de wê ev rewş wê piştî wê di rengekê de wê, êdî wê, piştî salên 1990 û pê de wê bi rewşa pêşxistina başûrê kurdistanê re wê weke ku wê derzek wê li wê bikeve. Berê wê hewldanên weke bi kurdistanê sor û komare kurd a mihabadê re wê di rengekê de wê werina ji holê rakirin re wê bibê. Di wê temenê de wê di encama wê rewşê de wê dîsa wê ew rêveberên kurd wê werina holê rakirin.

Di dewama wê de wê piştî wê di rengekê de wê ev rewşên kurd wê di şewayekê de wê pêşkevin. Kurd wê piştî wê tekoşîna kurdistanê wê bidin. Piştî saddam di salên 1970 de wê xweseriya kurdistanê wê, weke bîrê rojavê demek kort ew jî wê di encama wê rewşa çerçoveya sykec-picot de wê were ji holê rakirin. Piştî wê di rengekê de wê ev rewş wê êdî wê bi komkujiyên kurdistanîyan re wê bi encam bibê.

Piştî wê di sale 1990î de wê dema ku wê rêveberiya başûrê kurdistanê wê bibê wê weke derzek wê li wê çerçoveya sykec-picot wê bikeve. Piştî wê ev rêveberîya kurd wê bi wê yekê wê weke rêveberîyek defecto wê di şêwayekê de wê bibê. Çendî ku wê li herêmê wê ne weke xwediyê statûya xwe ya civakî a naskirî jî bê lê wê di rengekê de wê weke êdî weke rêveberîyek kurdistanî wê bibê û wê temenê şîyariyek dîrokî wê di mejiyê hemû kurdistaniyan de wê biafirênê. Ew wê hertimî wê ser wê temenê wê bibê temenê niqaşan. Piştî wê rojava wê piştû mudahaleya li sûrî wê derkeve li pêş û ev wê weke derze düyem bê li wê çerçoveya sykec-picot. Di wê temenê de wê piştî wê çawa wê ew wê were kirin wê ev wê weke rewşek ku wê hertimî wê were niqaşkirin. Ev rewş ku wê çendî wê weke di nava sînore wan welatan de wê weke bi xweserî û hwd wê bijin jî lê wê di rengekê de wê weke dervî statûya xwe ya dîrokî bin. Minaq wê kurd wê weke li dora 60 milyonî bin. Lê wê di netewên yekbûyî de wê temsiliyeta wan nebê. Hinek kom civakên weke li dora milyonekê jî wê temsiliyete wan hebê. Lê kurd wê weke civakek herêmê a mazin bê û wê ew temsiliyeta wê nebê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, di roja me de wê jî wê dema ku wê bahsa pêvajoya çareseriyê wê were kirin wê di rengekê de wê, di rewşekê de wê dema ku wê, birêz ocalan wê gotina xwesserîyê û rewşên weke federasyonê jî wê newênê ser ziman wê weke ew wê ji bo civakê wê têr nebînê wê werênê ser ziman. Lê hêzên serdest ên weke tirkîya ku ew li kurdistanê metinger in wê, ew wê vaji wê bixwezin wê fahmbikin. Wê bikin ku wê bidina fahmkirin ku meyîzênin bahsa xweseerî û an rewşek weke ya federetif jî wê newê kirin. Di wê temenê de wê, bahsa ti mafê wê newê kirin. Ew wê di wê temenê de wê bixwezin ku ew wê bixwênin û wê bidina xwandin û fahmkirin. Bêgûman ew wê ne rast bin. Di wê temenê de wê di serî de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Di wê çerçoveyê de wê, civakek weke li dora 60 milyonî wê çawa wê di nava sînorekê xweser û federetif ve wê were girtin. Birêz ocalan wê bi gotina “ev bersivê nadin civaknasiya civakê” re wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê bi gotinekê wê weke ku ew wê, çerçoveya civakê wê li şûna wê were esagirtin bi temenê maf û azadiya wê di wê temenê de wê bi awayekê wê bi wê re wê werênê ser ziman.

Ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê rewşa ‘defecto’ kurd wê dixwezin wê bi statûya xwe ku ew bidina herêkirin re

wê bi encam bikin. Rejimên herêmê jî wê çawa wê ew wê ji holê rabikin wê di wê temenê de wê dikin ku wê bidina diyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê werênê ser ziman.

Minaq wê li ser rojava û rewşa levkirina mezlum abdi û El-şara ku wê çerçoveya levkirinê wê gotina 'entegrasyonê' re wê were diyarkirin. Ya ku wê di wê temenê de wê weke aqilekê kurnazi wê çawa wê bi wê herina bi ser kurdan de wê di mantiqê têtîna ji statûya û hebûna xwe û maf û azadiya xwe feregatê bikê û ji wan bi şûn ve gavê bi avêjê û xwe û hêzên xwe ji hev belav bikê di temenê bêstatû hîştinê de wê bixwezin hundurê gotina entegrasyonê wê şîrovebikin. Lê di rastiyê de wê hundurê gotina entegrasyonê wê ne di wê wateyê de bê. Wateya gotina entegrasyonê wê vaji ya gotina asimlasyonê wê di rengekê de wê li ser temenê maf û azadiya xwe û statûya xwe ku tu bi yê din ê li rex xwe re bi hev re rêyek jiyanê a baş bibînê re wê, fahmbikê bê. Minaq wê weke karibê çerçoveya yekitiya europa wê bi çerçoveya gotina entegrasyonê re wê fahmbikê. Wê hemû civak û netewên din wê tevli yekitiya europa wê bibin. Lê wê hebûna xwe ya civakî wê biparêzên. Wê bi hebûna xwe û weke xwewê tevli wê bibin.

Di wê temenê de wê ev wê weke wateya gotina rastin a gotina entegrasyonê bê. Lê ya ku wê, têtînen rejimên otoriter ên uniter ên weke ya tirkîya wê li wê bihizirin wê çawa wê di nava hev de wê asimlabikin li leyha ya nijade serdest weke ya tirkîtiyê ew wê ji wê fahmdikin û dixwezin wê bi wê rengê wê bidina fahmkirin. Ber ku ew di temenê zihniyeta wan ya nijadperest de wê ev wê li hasabê wan wê were û wê li gorî wan wê rast bê. Di wê temenê de ew wê di rengekê de wê li wê bihizirin wê di şêwayekê de wê weke ku wê bi wê re wê werênina ser ziman. Wê jî dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê mijare rewşa civakê wê di wê temenê de wê bi têtîna entegrasyonê wê di dîmenekê positîv de ku wê weke bi hebûna xwe re ew li rex hev weke xwe bijin. Di wê temenê de wê weke karibê wê di rengekê de wê di dewama wê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê weke wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di mijare têtîna civakî de wê ev wê weke aliyekê wê yê ku wê birêz ocalan jî wê bi gotina entegrasyonê re wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman. Wê dema ku wê, bi gotina weke 'înkâr hat şikandin' û hwd re wê bi gotin bikê wê li dijî gotina asimlasyonê û bi ya înkârê re wê bisekinê û wê gotina xwe wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê,

wekî din wê li hemberê wê rewşa defecto a ku ew dihê diyarkirin weke ya bi ya kurd re wê çawa wê bi wê yekê wê re wê bi encam bikê ku wê civak wê bi gihijê statûya xwe û wê di wê temenê de wê pirsgirêkên xwe wê çareserbikê û wê bigihê win û maf û azadiya xwe wê bi wê yekê wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê bi pirsgirêka kurd re wê, di rengekê de wê di aslê xwe de wê bi gotina rewşa defecto a kurd re wê, çawa wê li herêmê wê weke rewşek defecto wê bimênê û ev rewşa defecto wê ji rejimên herêmê re wê weke temenekê hêrişê ê dayimî wê biafirênê wê pêwîst bê ku wê hinekê din wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê weke pêwîst bê ku wê ji aliyekê din ve wê di rengekê de wê bi wê re wê weke karibê wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê rewşa defecto a kurd wê, di wê temenê de wê li herêmê wê weke nişanaka bêstatû hiştina wê li ser axa wê jî bê. Wê di wê temenê de wê bi wê re wê karibê wê di rengekê de wê di dewama wê de wê bi wê ree wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa defecto wê aliyên wê yên wê bi rewşa kurd a heyî ku ew êdî wê weke bi şikandina inkarê re wê bibê û ku ew ne gihîştîya statûya xwe jî wê di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin.

Ev rewşa kurd a weke ya defecto wê weke rewşek ku wê di rengekê de wê, hertimî wê hem di nava sînore welatên ku ew bi wan re diji û hem jî dervî wê rewşa wan ji hêrişan re wê vekirî bide hiştin. Li tirkiya wê ji destpêka komarê û heta roja me wê, pêvajoyên komkujiyên ku ew dihênina serê kurdan wê dawî li wê newê. Di wê temenê de wê, rewşa başûrê kurdistanê a barî salên 1990 û piştî wê jî wê di rengekê de wê karibê wê diwê temenê de wê were diyarkirin. Berî wê, weke rewşa kurdan wê bêstatû bê û wê di wê temenê de wê weke dema ku ew tekoşîna maf û azadiyê didan wê rastî komkujîyan wê werin. Piştî wê di rengekê de wê, ew intiba wê were diyarkirin ku wê piştî ku ew gihîştin rewşek defecto a ku ew li ser axa xwe xwediyê rêveberiyekê xwe na wê êdî wê weke dawî li wan komkujiyên ser serê wan wê were. Lê vaji wê wê bibê. Wê piştî wê dawî li wan rewşên komkujîyan wê newê. Di wê temenê de wê ev wê zêdetirî wê bibê. Piştî salên 1990î û pê de wê tenê li herêmên başûrê kurdistanê ên çerçoveya rêveberiya kurd de bin û yên herêmên başûrê kurdistanê ên ku ew bo kontrolkirina kurdan dervî rewşa rêveberiya başûrê kurdistanê hatina hiştin weke şengelê, xanaqin, maxmur, û gelek deverên din û hwd wê komkujiyên mazin wê di wê

temenê de wê were serê kurdan. Ev wê li beşên din ên kurdistanê jî wê wusa bê.

Di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê civakek weke ya kurdan û li herêmek weke ya rojhilata navin wê, di rengekê de wê di wê temenê de wê di nava sînorê welatekê de ku ew bi xweserî jî bê wê di wê temenê de wê weke xaterî wê dawî li wan newê.

Di wê temenê de wê ev wê weke rewşek teybet a ku mirov wê karibê wê bi teybetî wê bi ya kurdan re wê di rengekê de wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê werênê ser ziman bê.

Rewşa kurdan a li bakûrê kurdistanê jî wê tenê wê ji destpêka komare tirk û heta roja me wê komkujiyên ku wê, werina serê kurdan wê weke li dersim, zilan,, agirî, botanê û gelek deverên din ên kurdistanê bakûr wê, di wê temenê de wê karibê wê werênê ser ziman. Kurd di wê temenê de wê, di rengekê de wê bi wê bawer bikin ku ew bigihijina statûya xwe wê di rengekê de wê weke dawî li wan pêvajoyên komkujîyan wê were hanin. Ev intiba bi xwe jî wê di rengekê de wê weke intibayek ku mirov wê nikaribê wê bi wê bawer bikê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê xwe di rewşekê de wê bide diyarkirin. Rewşa defecto wê di rengekê de wê, weke rewşek kirpendinekê li ser rewşa te ya cihê wê bikê bê. Lê di wê temenê de wê cihêbûna wê çendî wê weke bi xweseriyê jî wê bibê wê di rengekê de wê weke pêşîya komkujiyên ser serê civakê wê negirê.

Birêz ocalan gotina entegresyonê wê di rengekê de wê biavêjê li holê. Di wê temenê de wê bi têtîna 'komare demokratik û an 'civake demokratik' wê bi wê re wê bixwezê ku ew ji wê re wê rêyek çareseriyekê wê bibîne û civakê ji komkujîyan bide parastin. Lê di aslê xwe de wê ev rewş wê, dema ku em bi fêrsek fahmkirinê li paşeroja wê binerê wê nikaribê wê bigihijê nerînek zelal ku wê karibê kurdan wê ji wê bide xilaskirin. Ev wê ne bi niyetê ve wê girêdayî wê weke têtînek û fahmkirinê wê bimênê. Wê weke rewşek rastteqîn û an rastin a rastiya herêmê û ya têtînen li herêmê bê. Mantiqê têtîna civake demokratik û an mantiqê ku ew bi gotina entegresyonê re wê bîne ser ziman wê pêşketî bê. Li rojava û an europa wê, di encama tekoşînek bi aqil û felsefeyî wê, bi sedsalan wê weke encamekê wê di rengekê de wê weke rewşekê wê bibê. Ku em iro baş yekitiya europa û an têtîna europa bikin wê di wê temenê de wê weke encamek dîrokî a encama pêşketinên hizrî weke ya bi felsefeyê û gelek pêşketinên din ên hizrî ku wê bibê wê karibê wê fahmbikê bê. Ji demên ronasanê û pê ve wê li ser wê temenê wê

pêşketinên dîrokî wê di rengekê de wê bibê. Di wê çerçoveyê de wê, di wê encamê de wê bibê.

Ji wê aliyê ve wê temenê wê hebê. Lê gotinek bi wê rengê wê çendî wê li rojava wê temenê wê hebê jî wê li rojhilat wê, temenê wê nebê. An jî wê bi pêşketinek civakî wê karibê li bendê wê were sekin in ku ew heta ku ew temenê wê bibê û biafirê. Ev jî wê bi dehan salan û an sedsalan wê deman wê weke ku wê li şûn xwe wê bide hiştin bê.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, dema ku em bahsa hizrekê û pîretize wê bikin di serî de wê temenê wê yê hizrî wê hebê û an nebê wê, di serî de wê, weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê bê. Ya ku wê birêz ocalan wê pêşniyar dikê wê di aslê xwe de wê pêşketî bê û wê di wê de wê karibê hem paşeroja kurd û hem jiya xalkên din ên herêmê bi awayekê li rex hev û hwd tefkir bikê ku ew wê bi wê bijin. Di wê temenê de wê pergalek civakî û mirovane û temenê wê pêşketinê wê di rengekê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê weke ku wê werênê aser ziman. Ji wê aliyê ve şîroveyên dîrokî, şariştani, çandî û hwd wê, di rengekê de wê çendî wê rênîşandinekê wê bidina mirov jî lê wê di wê temenê de wê çendî wê temenekê wê yê pîretizeyî wî wê weke ku wê pêwîst bê. Yan jî wê weke ku em tefkîrbikin wê piştî şerê cihanê ê duyem europa rûxî wê çawa wê, bi pêvajoyek xwe jinûve avakirne wê bi wê temenê wê bibê û wê bi tememî wê ji aliyên çekdarî û hwd wê xwe paqij bikê û hwd wê, di wê temenê de wê temenê wê biafirênê. Bi wê re jî wê li rex wê projeyên fahmkirinê û pêşketinê ên ramyari, civaknasî, derûnî, dîrokî, antropolojîkî û hwd ên entegrebûnê wê di rengekê de wê werina pêşxistin û wê girani wê were dayin li ser perwerde û pêşketina civakan wê di wê temenê de wê ew wê heta roja me wê europa wê weke encama wê di rengekê de wê were derxistin li holê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê, rewşên rasyonel ên rojhilata navîn wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê di aslê xwe de wê, li gorî wê pêşketina herêmê a civakî, keseyetî û hwd wê şîrovebikê wê weke ser du asran re wê weke li şûn wê bê. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyên wê yên giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di mijare salixkirina têgîna civakî de wê, di şêwayekê de wê, di destpêkê de wê salixkirin û naskirina statûya civakî û pênasekirina wê di wêtemenê de wê weke aliyekê ku wê temenê wê biafirênê bê û ev wê li herêmê wê weke temenê wê nebê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê

pirsgirêkên şer û komkujiyên ku ew di encama wê de wê îro kurd, elewî, durzî, cihu, û gelek komên din wê bijin jî wê di encama wê de bin. Wê di wê temenêde wê zihniyetek serdest ku wê ji naskirinên din ên civakî re wê ne vekirî bê wê bikê ku ew li herêmê bi bawerî û an ramyarî bi hegomenikê xwe bikê serdest.

Di wê temenê de wê di demên hemdem de wê weke pirsgirêka herî mazin aê zihniyetên weke yên otoriter ên dewletî ên uniter bin. Di wê temenê de wê ev wê di rengekê de wê weke ku wê were dîtin wê temenê komkujiyên mazin ên ku ew bi awayên cihê wê bi wê werênina serê civakan. Aliyê fizikî ên weke bi komkujîyan ên bi awayekê hovane ku wê îro wê were kirin wê tenê wê aliyekê wê yê qaba ê çort bê. Di wê temenê de wê aliyên wê yên wê yên ramyari wê di serî de wê weke pêwîst bê ku ew di rengekê de wê were fahmkirin. Ya ku wê pirsgirêkên civakî wê wergerênê li qangrenê jî wê di aslê xwe de wê ev bê. Ev heta ku ew bi başî newê fahmkirin wê nikaribê ew di rengekê de ew bi tememî were fahmkirin.

Pirsgirên civakî wê di wê temenê de wê xwe di rengekê de wê li herêmê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê, bide diyarkirin. Aliyekê din jî wê weke ku wê birêz ocalan wê bi gotina 'şikandina inkarê' re wê li ser pirsgirêka kurd a li aliyê tirkiya re wê bibêjê ku wê çendî wê kifşkirina hebûna dîrok, û civakê bi hev re wê bikê û wê werênê ser ziman wê weke aliyekê wê biafirênê jî lê wê hemû hebûna wê newênê ser ziman. Wê weke aliyekê wê yê din ku wê bi pêwîstîya sazûmanek fahmkirinê a civakî a danûstandinê a bi hev re ku ew pirsgirêkên civakî wê bi wê çawa wê werina barkirin li rewşek dervî ya şer û an tûndûtûjiyê û hwd wê bi wê re wê pêwîst bê ku ew were fahmkirin. Di wê temenê de wê pirsgirêk û tengezeriyên civakî wê di wê temenê de wêji temen ve wê li herêmê wê temenê wan wê têgiha ramyari û sazûmana wê ya li herêmê ku wê bi refaransên olî jî wê were gihandin li fahmkirinê bê. Di wê temenê de wê ev pêwîst bê ku ew were derketin dervî wê. Di wê temenê de wê jî wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê di rengekê de wê werênê ser ziman.

Rewşên weke yên têtîna defecto wê li herêmê wê bi civakî wê biafirin û ev wê di rengekê de wê weke ku wê ya ku ew wê bi têtîna ramyari ji wê fahmkirina gotina 'defecto' wê were fahmkirin jî wê di wê temenê de bê ku ew 'weke rewşek bûhûrîner bê' û an 'weke rewşek ku ew were derbaskirin di hundurê demekê de' û an weke 'rewşek afirîya û pêwîsta were derbaskirin di demek diyarkirî' û hwd de. ev wê weke aliyên ku wê

bi wê re wê li wê bihizirê bê. Wê ev rewşên weke bi gotina defecto wê werina diyarkirin wê weke rewşên ku ew di rengekê de wê, çawa wê, piştî wê werina bûhûrandin. Di rengekê de wê di şewayekê de wê, minaqe herê li berçav wê di roja me de wê rewşa rojava û an başûrê kurdistanê ku wê li wê were nerin wê, tirkiya ku wê çawa wê ji rojava bixwezê ku ew xwe bi civakî û leşkerî fesbikê û werênê sêra dema salên 2011an û hwd wê di wê temenê de wê weke rewşên bûhûrîner wê li wê were nerin.

Di wê temenê de wê ev wê weke rewşek ku wê li başûrê kurdistanê jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê were diyarkirin bê. Pirsgirêkên ku wê di wê temenê de wê, bi baxdayê re wê werina çêkirin bo başûrê kurdistanê û di wê temenê de wê, rewşên weke li ser aliyên aborî û hwd re wê weke tengavkirin weke bi rewşên dahatên wê yên weke muçe û hwd dereng xistin û an ne şandin û hwd wê di wê temenê de bê. An jî wê di wê temenê de wê weke rewşek ku ew wê bi wê ve girêdayî wê were hiştin û ev wê weke aliyekê ku wê ji temen ve wê bi civakî wê weke temenê pirsgirêkên mazin ên bi tengezerî û hwd wê biafirênê bê.

Di wê temen de wê, têngîna serdestîyê û hwd wê weke feresat û an fêrsek bi fahmkirinê ku wê rêveber wê xwe çawa wê bi wê ser beşên din ên civakê re wê bikê bi wê bide nişandin û an wê nişandinê wê weke ji xwe re wê weke 'maf' dibînê û hwd wê di rengekê de wê nêz bibê. Ev wê di rengekê de wê weke yekali wê weke rewşên rêveberî bibin û wê hertimî wê li ser aliyekê û maxdûrkirina wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin. Di wê temenê de wê hertimî jî wê aliyê dervî statûyê û an dervî wê bi hebûna xwe weke rewşek defecto dide diyarkirin bê. Wê ew hertimî wê weke aliyê hertimî rastî maxdûriyetê were bê.

Ev wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê di wê temenê de wê bi wê re wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di wê temenê de wê, modela demokratîkî û an civake demokratîkî û an bi gotina entegresyonê re ku wê werênê ser ziman wê, pirr zêde wê li pêşîya wê rewşa herêmê a heyî wê weke têngînek û hizirkiirnekê wê xwe bide diyarkirin. Herêm bi pêşketina xwe û asta xwe ya fahmkirinê wê pirr li şûn wê bê. Di wê temenê de tenê ku em ji aliyê mejiyê mirovên wê yên herêmê ku ew wê bi baweriyê û hwd wê çawa wê bên kirin rewşa iteatê de tenê ji wê derxistin û gihandina rewşek bi winek azad û hwd ku ew bi wê xwe bide diyarkirin û di wê temenê de gihandina gûharinên ramyari û

sazûmanên wê ku ew werina pêşxistin wê pêwîstiya bûhûrîna hinek nefşan derbasbûna wan wê bi wê hebê.

Aliyên ramyari ên ku wê heta roja me wê rêveber wê hertimî wê yên li hemberê xwe wê weke derkevin weke artarnatîf ku wê çawa wan jî holê wê rabikin ku em wê têngînê ramyari a otoriter û toteriter li berçav bigirin jî wê zêde temenê wê di wê demê de wê li herêmê wê nebê. Ber ku wê di roja me de wê, bingihê civakî û xwe rêxistina wê hemû aliyên wê were tûnakirin û an wê newê hiştin ku ew hatibê rêxistinkirin. Di wê temenê de wê yên ku ew bûna jî wê bi operasyonên ramyarî wê weke li tirkîya û hwd wê çawa wê werina jî holê rakirin wê karibê wê fahmbikê. Ev wê weke aliyên ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di wê temenê de wê pîrsgirêka kurd wê bi wê têngîna defecto wê li wê hizirkirina wê di wê demê de wê çawa wê xwediyê rewşek fahmkirinê bê wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê di şewayekê de wê weke li wê bihizirê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê jî wê aliyê ve wê weke ku wê pêwîst bê ku wê di dewama wê de wê bi awayekê din jî wê di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Minaq birêz ocalan wê bahsa têngîna 'rewşa komunan' û rêxistinîya wan wê bikê. Di wê temenê de wê di wê temenê de wê dema ku wê mijar wê bibê hebûna civakek din a cihê wê çendî wê weke jî wê re wê destûr wê were hiştin ku ew xwe bide diyarkirin wê weke aliyekê din bê ku mirov wê hinekê din wê li wê bihizirê bê.

Çareserîyek ku wê statûuya kurd di wê de nebê û kurd xwe di wê de nebînin wê, ne bi derfet bê.

Ji aliyê têngîmna defecto a rewşa kurd ve ku wê derkeve li pêş wê weke aliyekê wê yê giring wê di dewama wê de ku mirov wê werênê ser ziman ku wê, rewşek çareseriyî ku mirov wê jî kijan aliyê ve wê li wê binerê ku kurd xwe di wê de nebînin wê ne bi derfet bê ku ew pêşkeve û wê şansê wê yê jiyanê jî wê nebê. Mijare ne mijare di nava sînorê de wê bêdengkirin û wan di wê temenê de wê weke bi rewşek weke di dîmenekê de hema bêtê çareserkirin bû û dev ji mijarê wê berdê. Pêvajoya çareserîyê wê di aslê xwe de wê, di wê rengê de wê weke pêvajoyek demdirêj wê xwe bide diyarkirin û di wê temenê de wê ti çareseriyên ku ew di wê demê de bibin wê tenê wê weke destpêkek wê pêvajoyê jî wê bi xwe re wê biafirênin.

Mijare kurdistanê wê di wêtemenêde wê, dema ku em bi dîrokê re wê li wê dinerin wê tiştek wê bi rehetî wê bi wê re wê were dîtin. Ew jî wê di wê temenê de wê ew bê ku wê çawa ku wê di rengekê de wê weke ku wê, statûya civake kurd bê û têngîna netewî a kurd bê ku ew bi gotina netewa demokratîk wê were diyar bin û an bi navekê din ku ew were diyarkirin bê. Lê li vir wê têngînek netewî wê pêşketi wê hebê û wê bi wê re wê li gorî wê nêzîkatiyek wê di wê temenê de wê pêwîst bê ku wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Dîrok wê jî bi awayekê wê jî dide diyarkirin ku wê çawa wê weke aliyekê wê yê giring wê heta ku statûya kurdistanî û netewî a civakî newê û pêşnekeve û ew newê diyarkirin wê şansê di serkeftinên çareseriyên û rêyên wan jî wê li herêmê nebê. Lê her ku ew têngîna maf û azadiya civakî a kurdistanî bûya û statûya wê bûya di her demê de jî wê ew wê weke ku wê li herêmê wê bibê bingihê arami, pêşketinê û aşîtiya herêmê jî. Ev jî wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Di pêvajoyên dîrokê de wê ji gûtiyan û heta qassit û medan wê di wê rengê de wê di çerçoveya dîroka mesopotamya de wê ev wê di dîmenekê de wê were dîtin. Gûtiyî wê di rengekê de wê herêm bi herêm wê rêxistinîyek aqilane wê pêşbixin. Di wê temenêde wê, piştî wê pêvajoyên alozi û şer ên bi aqadiyan re wê piştî ku wê bibin wê piştî wan wê, bi qassitan re wê gûtiyî wê xwe di rengekê de wê jinû ve bidina diyarkirin û wê derxina li dika dîrokê. Ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Wê jî di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê di wê temenê de wê mijare qassitan wê, di rengekê de wê bi wan re wê were dîtin ku ew li herêmê wê dema ku ew serwer bûn û weke navendî pêşketin wê temenê aramiyên herêmê û pêşketina ronasansa wê di rengekê de wê bi xwe re wê temenê wê biafirênin. Mediyan wê di wêtemenê de wê di rengekê de wê bibê. Di rengekê de wê serweriya mediya wê were dîtin ku wê li anatoliya û dora wê jî wê bibê. Piştî ku wê medi wê têkherin û an têk werina birin wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê, êdî wê, piştî wê pêvajoyên şer û raperinan wê di rengekê de wê dawî li wê newê. Demên axamanişan dê di rengekê de wê weke demên şer û pevçûnê ên bi armanca serwerbûn û parastina wê bin.

Di wê temenê de wê piştî wê, di dema kardoxîyan û heta demên piştî wan ên civakî li kurdistanê wê karibê wê di wê temenê de wê, di rengekê

de wê bahsa wê bikê. Di rengekê din de jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare civakî wê di rengekê de wê xwe di şêwayekê de wê di wê pêvajoya xate civakî de wê hertimî ku wê çendî wê ji serîve û an bi rêveberî wê dest gûharandin wê bibin jî wê ew xwe di rengekê de wê karibin wê weke niştecihên herêmê xwe bi hebûna xwe re wê bidina domandin. Ev wê piştî wê demê wê di demên piştî demên kevnera û pê de wê di demên serdema navîn de jî wê di rengekê de wê bi wê rengê û awayê wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Di demên şadadî, eyûbî, merwani û hwd de jî wê karibê wê di rengekê de wê di wê temenê de wê bahsa wan bikê û werênê ser ziman. Ew wê li herêmwê serwerîya wan wê weke misogeriya aramiya herêmê a civakî wê di rengekê de wê biafirênê. Di nava wê civaketiyê de wê pêkhatiyên mesopotamikî wê weke ermeni, sûrîyani û hwd jî wê di rengekê de wê hebin. Wê di şêwayekê de ê cihêrengiyên kêmtewî û bawerî wê zêde li herêmê wê bi wê herikina dîroka wê bibê.

Di demên hemdem de wê, piştî ku wê têgihên weke bi navê olî wê derxina li pêş wê têgînên cihêrengiyên baweriyî û civakî ku wê di zikhev de wê di rengekê de wê weke derbas bibin wê bikevina zorê. Ber ku wê di rengekê de wê nikaribê bi navê yekê tenê wê bahsa wê û serwerîya wê bikê. Di wê temenê de wê, di serî de wê, xate tenik wê hebê ku wê kifşbikê û wê di wê temenê de wê bi têgînek aqilane wê nêzîkatiya wê nêzîkî li wê were kirin.

Wê jî di rengekê de wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê li wê bihizirê û wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Di rengekê de wê, ev wê di demên eyûbî û sefawîyan de jî wê di rengekê de wêkaribê wê bahsa wê bikê û wê di wê temenê de wê di rengekê de wê werênê ser ziman bê. Di mijare têgîna civakê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de ku em iro bahsa civakê bikin wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê mijare civakê li kurdistanê wê pêkhatiyên wê cihê wê hebin û ev wê ne tenê wê bi civakî wê bi baweriyî û hwd jî wê hebin. Ji xwe wê heta roja me wê bo qatkirina civakê wê li nava wê li wan cihêyiyên wê bileyizin û wê çawa wê di rengekê de wê bi temenê baweriyê wê ew li hemberê hev wê weke pirsgirêk wê derxina li pêş wê ser wê were sekin in. Wekî din wê zaravayên zimanî ên weke kirmanckî, kurmanckî, soranî, hewramî, goranî, leki, feyli û hwd bi gelek devik û

zaravayên din re wê, di wêtemenê de wê ser wan re wê were leyistin. Ev hemû wê weke aliyên civakî ên ku wê temenê de wê bi wê yekê têngînek civakî a layiq wê weke aliyekê wê yê giring wê bi wê yekê wê weke pêwîstîyek wê ya civakî jî wê xwe di rengekê de wê bi wê re wê weke ku wê bide diyarkirin.

Ji wê aliyê ve wê ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê rengê de wê fahmbikê. Mijare têngînên çandî, zimanî û hwd wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê nûqtayê de wê mijare civakê wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, di rengekê wê weke têngînek binnetewî ku wê li rex ya tirk, faris û an arab wê were diyarkirin jî wê ji aliyekê din ve wê bi wê cihêrengiya wê û rewşa wê ya dîrokî a civakî û hwd wê karibê wê weke temenekê din û rengekê din ê pîrsgirêkê wê xwe bide diyarkirin. Di wê temenê de wê civaknasiya civakê wê di serî de wê bi serê wê û weke wê pêwîst bê ku wê kifşbikê û wê di rengekê de wê di şewayekê de wê werênê ser ziman. Heta roja me wê qalibên hizirkirinê ku wê serî ve wê li wê werina mecbûrkirin ku ew di hundurê wan de biji û an weke wan biji jî wê bingihê hemû pîrsgirêkên civakî ên ku ew di wê temenê de ew dihên jiyankirin jî bê. Wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Wê jî wê dikarê wê wê werênê ser ziman ku wê têngîna civakî wê di serî de wê, ji wê aliyê ve wê çawa wê weke xwe bibê bi çand û zimanê xwe wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide diyarkirin. Ji wê aliyê ve wê, di serî de wê, pêşî wê li şûna ji aliyê rejimekê minaq weke rejima tirk û hwd ve wê li wê binerê û bihizirê zêdetirî wê ji aliyê wê ve wê li wê binerê û wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê, dervî qalibên ku ew hena û serwer in ên bi serdestên wê re wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Pîrsgirêka netewî a civake kurd wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring ê bi pêşketina herêmê ve girêdayî jî wê karibê wê fahmbikê bê. Dîroka sedsalê dawî ê bûhûrî ku mirov tenê wê li wê binerê jî wê karibê ji pêşveçûnên navaroکا wê bi rehetî wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di rengekê de wê weke aliyekê mantiqê çareseriyê wê di serî de wê hemû astengî û rêyên pêşî lêgirtinê ji ser wê werina rakirin û ew bixwe ya bo xwe bihizirê û wê werênê ser ziman.

Minaq di roja me de wê dema ku wê bahsa pêvajoya çareseriyê wê were kirin û wê, bahsa 'komisyona hati avakirin û hevdiîn û rûniştênên wê were kirin. Di wê de wê herkesek û her tişt wê hebê. Lê çendî ku wê weke bo çareserkirina pîrsgirêka kurd wê were avakirin jî lê wê kêmasîya komisyonê wê tenê wê nebûna di wê de a kurd bê.

Di wê temenê de wê weke bi navê kurd jî bê. Lê wê di wê de wê kurd wê nebin û wê nexwediyê gotinê bin. Minaq wê, çend hefteyan ku ew hatiya avakirin jî wê birêz ocalan wê dilgirtî bê û wê bi wî re wê ne bi navê komisyonê wê hevdiîn nebin, çendî ku kurd wî weke bi navê muzakerevanê yekem bi nav dikê jî. Dibê ku ew di demên pêş de wê weke carekê û heta du caran û hwd jî bi birêz ocalan hevdiînin jî wê bikê. Lê di wê temenê de wê, ev wê di rengekê de wê dîsa wê weke nebê çareserî. Dibê tenê bo ku ew ji raya giştî de bêjin ku meyizênin me hevdiîn kir. Weke ku ew dihat xwestin me kir. Lê di wê temenê de wê ev ne weke bi armanca çareserîyekê lê wê weke manipulekirina xwestekê wê di rengekê de wê weke ku wê were kirin. Di wêtemenê de wê kevneşopîya manipulekirinê a ramyariya tirk wê di wê temenê de wê zêde navdar bê. Minaq wê di rengekê de wê piştî salên 2010an û pê de wê herkesek wê bahsa destûrek nû û çêkirina wê bikin. Piştî wê Erdogan wê destûrekê wê ku wê weke 'destûra erdogan' jî wê were bi navkirin û wê bibê referandûmê. Di wêtemenê de wê, 'tekitiya xwe' wê di wê de wê bi cih bikê. Piştî wê bêjê ku 'meyizênin me destûr çêkir. Me destûra nû çêkir.' Lê destûra ku wê piştî wê were çêkirin wê ji ya berê wê a anti-demokratik wê hebê wê xirab û ji wê kêmtir bê. Wê zêdetirî wê weke destûrek anti-demokratik bibê. Ew çêkirina destûrê û birina referandûmê wê tenê wê bo xwe kirina desthilatdar û vala derxistin û an manipulekirina xwestekan wê were kirin. Di wê de jî wê di aslê xwe de wê bi serkevin.

Di wê temenê de wê di vala derxistina xwestekan de wê, desthilata erdogan wê ji yên berê xwe wê zêdetirî wê xirab û pis bê. Di wê temenê de wê, ji hemûyan wê xirabtir bê.

Di pêvajoya çareseriyê de jî wê rêyakariyekê wê bidina diyarkirin û nişandin. Wê herina amedê wê bibêjin pîrsgirêka kurd heya û ya min a jî. Lê wê dema ku wê ji amedê herin wê jibîrbikin wan gotinên xwe wê li şûna wê pêvajoyên şer wê di dewama yên berê de wê pêşibxin û wê bi wê re wê artişê bi ajona bi ser kurdan de.

Di wêtemenê de wê dikarê wê rêyakarî û nemerdiya ramyariya ramyarîvanên tirk wê di wê temenê de wê ji gelek aliyan ve wê kifşbikê û wê werênê ser ziman. Ji xwe heta roja me hanina pîrsgirêka kurd bi şer û

dijberîya li kurdan û heta roja me rewşên weke li dijê statûya kurdan sekinînê û di dewama wê de wê, rewşên weke qadaxayên ser zimanê kurdî û pêşîya xwe jiyankirina weke bi çanda xwe û hwd wê, weke politikayên rejimê wê werina diyarkirin. Di wê temenê de wê, ev wê, di regekê de wê weke regekê hizirkirinê rejimê jî wê karibê wê di wêtemenê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê di roja me de ku wê bahsa çareserkirinê jî wê were kirin jî wê di wê temenê de wê dîsa wê bi wê rêyakariyê wê her tişt û herkes wê weke hebê Lê wê tenê kurd û navê kurd wê nebê. Wê hizr û nerina herkesekê wê were pirsin. Lê wê tenê wê ya kurdan wê newê pirsin. Wê dayikek kurd bixwe jî ku ew di komisyone de wê bi kurdî bikê ku ew biaxifê, ber ku ew zimanê wê yê dayikê ya, wê destûrê ji wê re wê negirê û wê newê hiştin ku ew bi zimanê xwe yê dayikê biaxifê. Ku wê weke dayikek aşîtiyê Rabia kiran wê bixwezê bi kurdî bi axifê û wê bi kurdî wê dest biaxiftina xwe wê bikê wê, axiftina wê were birrin. Wê newê hiştin ku ew bi kurdî biaxifê. Di wê temenê de wê, ev di wê temenê de wê weke rewşa manipulatoryona çekirina destûrê a demên berê wê, çawa wê di wê demê de jî wê di bin navê gotina çareserîyê de wê rewşa inkara civakê ku wê temenê wê bi destûrê wê hebê wê were ci be cikirin wê di wê temenê de wê bi wê re wê weke were lê hizirkirin. Di wê temenê de wê pirsgirêka çareseriyê û an wê di wê temenê de wê pirsra çareseriyek çawa wê di wê rengê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di serî de wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê, weke ku wê, di regekê de wê, bi mejiyê rayadarên tirk were lê hizirkirin wê heta roja me wê ya weke 'çareserîyê' ku ew di serê wan de ya wê bi wê hêrîşî rojava bikin û wê dijberîyê wê li rojava wê bikin û wê di wê temenê de wê bixwezin ku ew hêrîşî rojava bikin. Di wê temenê de wê dema ku wê rewş ev bê wê çawa wê karibê bahsa têgînek çareserîyê a rast di mejiyê wan de wê bikê. Di wê temenê de wê bi mejiyê ku wan li dijê rojava rengê ramyariya xwe û politika xwe dana diyarkirin wê çawa wê karibê wê bahsa çareseriyekê wê were kirin?

Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di reng û awayekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman. Ji xwe ya ku bi gotinên weke ku ew heta roja me weke çareseriyê dihênina ser ziman ev sed sale ku wê dihênina ser ziman û ev heta roja me bûya sedema şer û pêvajoyên komkujiyan. Di wê temenê de wê bi wê zêhniyetê wê pirsgirêk wê weke her ku wê dem wê herê wê were kûrtirkirin û zêdetirî

weke pîrsgîrêk wê were afirandin. Di wê temenê de wê ya ku wê pîrsgîrêkê wê biafirînê wê ev mejiyê rejîma tirk û rengê hizirkirina wê û temenê wê yê destûrî û hwd bê. Ev di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê weke pêwîst bê ku ew di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman.

Di şêwayekê din de jî wê di wê temenê de em cardin dihên ser gotina xwe ya ku me di wê beşê de di destpêkê de wê hani ser ziman. Ew jî wê çi bê? Ew jî wê ew bê ku wê çareseriyek ku wê kurd wê xwe di wê de nebînin wê nikaribê wê weke çareserî wê were herêkirin. Di wê temenê de wê ji xwe wê di rengekê de wê bi wê yekê û rengê wê di demên berê de wê bi navê destûrê wê ew rêyên xapandinê wê werina meşandin. Mînaq wê çawa wê destûrekê ku ew di wê de wê statûya civake kurd wê redbikê wê bi kurdan wê bidina herêkirin di referandûmê de wê bikevina nava hewldana wê de. Beer vê yekê wê di wê demê de wê di referandûma destûrê de wê, kurd wê dengê 'na' jî wê destûrê re wê bidin û wê ew wê redbikin. Çendî ku wê weke li gelemperiya tirkîya wê weke destûrê derbas bibê jî lê wê li ti bajarên kurdan wê deng wê negirê. Wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê dema ku wê kurd wê bi wê bihizirin û wê kiryarên rayadarên tirk wê li wan bihizirin wê ti carî wê bi ti awayê wê pêbaweriyê wê nedina kurdan. Kurd bi wê yekê wê bi wan wê bawer nekin. Di wê temenê de wê, ber ku wê di her demê û awayê de wê hertimî ku wan fîrsend ditiya wê serî li rêyên xapandinê û şer wê bidin. Dema ku wan hizirkirîya ku wê karibin derbe li kurdan bixin ku wê, keng fîrsend dîtîna wê bi wê hêrîşî kurdan bikin.

Bi rastî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê amarîka destûr daba wê ne tenê rojava wê başûrê kurdistanê jî wê bi hêrîşên xwe wê tûna bikira. Di wê temenê de wê pêvajoyek qirkirinê wê di rengekê de wê bihaniya serê kurdan. Ji xwe li deverên weke afrînê, serêkahniyê, serêgir û hwd wê ev komkuji wê werênina serê kurdan. Di wê temenê de wê çareserîya wan ya ku ew di serê wan de wê, ev herêmên rojavayê kurdistanê ên navê wan bûhûrî ku ew hê jî di bin dagirkirîya tirk de na û çendî ku wê serêkahniyê û afrîn wê hemû xalkên wê sadî 90 wê kurd bin wê çawa wê demografîya wan herêman wê bi gûharênin wê di nava hewldanên wê de bin. Wê wekî din wê çendî ku wê hemû niştecihên wan dever û bajarên kurd wê kurd bin wê zimanê kurdî wê li kurdan wê qadaxa bê ku ew

bikarbênin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê di wê temenê de wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê fahmbikê. Dema ku em têtîna 'çareserîya' di serê rayadarên tirk de wê li wê bihizirê di serî de wê dijberî û ramyariya wan ya li dijî rojava, rewşên weke li afrinê, serêkahniyê û hwd wê weke neynika wê çareserîya di serê wan de di rengekê de wê di rengekê de jî li wê binerê û wê karibê wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, pêvajoya çareseriyê wê di rengekê de wê, di rastiyê de wê, dema ku wê rayadarên tirk wê weke ji dil ba divîyaba ku ew heta nûha dagirkeriyên li afrîn, serêkahniyê û deverên din ên rojava dawî li wan bihaniya. Wekî din rewşên din ên weke li bakûrê kurdistanê girtiyên kurd ên zindankirî ew divîyaba ku ew hatiban berdan.

Lê di wan rewşan de wê zêde wê, ti gav wê newina avêtin. Vaji wê di ti qadê de wê gav newina avêtin. Wekê din wê komisyone wê avabikin û di destpêka komisyone de wê herkesek û biêz ocalan jî wê bahsa temenê komisyone ê destûrî û çekirina wê bikin. Ew jî ne hatiya çekirin. Nûha komisyonek weke ne meşrî dixabitê wê di rengekê de wê, karibê wê bahsa wê bikê. An jî wê weke komisyonek bêî xwediyê temenekê destûrî û hwd wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Yanî bêî hebûna temenê wê yê yasayî û an destûrî ê komisyone wê siba weke çawa wê Erdogan wê di sale 2014an de wê bi gotinekê wê dawiyê li pêvajoya çareseriyê wê werênê wê karibê wê xirabikê. An jî wê dawiyê li wê werênê. Wê dema kî ew li berjewendiyên desthilata xwe de nedit wê karibê wê xirabikê. Di wê temenê de wê, di şûna ku wê bi têtîna çareserîya pîrsgirêka civakekê de wê li wê binerê wê di berjewendiyên desthilatîya xwe de wê bi wê yekê û rengê wê temenê wê bi wê yekê wê biafirênê û wê binerê.

Ber çî temenê komisyone ê yasayî çênekirin? An jî di wê temenê de wê ber çî wê weke rewşek der destûrî wê komisyon wê di rengekê de wê were avakirin û wê bi wê rengê wê were domandin? Di wê temen de wê bi wê rengê û awayê û aliyê ve girêdayî wê aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê fahmbikê jî wê hebin.

Gelek dordor wê bi nezaletiya mejiyê dewletê ve wê girêbide û wê werênê ser ziman. An jî wê di wê temenê de wê hêncetên ser rayagiştî a bi nijadperestiyê hati jahrkirin wê bidina diyarkirin. Lê ev di aslê xwe de wê nikaribin wê weke hêncet di wê temenê de ew di rengekê de wê werênina ser ziman. Di wê temenê de wê weke direngê ku ew heta nûha nêzî pêvajoyê dibin wê di mantiqê nêzîkatiyek şer de wê weke nêz bibin.

Wê weke çawa wê carna wê berê wê bibêjin ku wê “ramyarî wê weke rêya domandina şer a bi awayên din bê” û an “ramyarî li deverên ku wê, şer xitimi ew bi wê êdî wê were domandin’ û hwd wê nêz bibin. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê di rengekê de wê bi wê yekê wê nêz bibin. Ev nêzîkati hê ne gûhari ya. Hê jî wê bi wê rengê û têgînê û mantiqê wê weke li wê binerin.

Pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, weke aliyekê wê yê din ê giring wê heta vê deverê wê ne dewletê lê wê tenê û tenê wê birêz ocalan wê werênê. Wê bi ked û tahba birêz ocalan wê were heta wê nûqteyê, tevî ku dewletê heta wê kêliyê ti gavên şenber û li berçav ne avêtina jî.

Di rengekê din de jî wê dema ku em bahsa pêvajoya çareseriyê û birêz ocalan û civake kurd bikin wê di serî de wê bi wê ve girêdayî jî wê gotinek wê hebê ku mirov wê karibê wê bi wê ve girêday wê bibêjê bê. Ew jî wê di wê temenê de bê ku wê gelê kurd wê birêz ocalan wê weke serokê xwe wê ê giştî wê bibîne û wê hemû beşên civakê ên her çar beşên kurdistanê wê li piştî wî bin. Di wê temenê de wê baweriya wan bi wî hebê. Di wê temenê de ew bi wê yekê bi gotina daxili pêvajoya çareseriyê bûna. Lê di wê daxilbûna xwe ya li pêvajoya çareseriyê de jî wê, çawa wê hemû mafên xwe yê civakî wê bi dest bixê û wê di wê temenê de wê pêvajoyên şer ên dewlet heta roja me li hemberê civakê wê dide meşandin wê dawî li wê wêrenê wê bi wê armancê wê li wê binerê. Wê di nava bendewariyên wê de bin. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê mafên xwe yê civakî û mafên xwe yê hebûnê ên ji hebûna wê dihên ku ew wan bidest bixê. Di wê temenê de wê ev wê di serê her kurdî de wê hebê. Di wê temenê de wê, dema ku wê rayadarên tirk wê bi wê mantiqê nêz bibê ku herkesek pêvajoya çareserîya bi saya birêz ocalan wê herê dikê û ez wê dixwezim wê weke xwe û di temenê xwesteka xwe de wê bi dawî bikim ku ew nêz bibê wê weke di sserî de wê weke windabikê.

Di wê temenê de wê, temenê wê pêvajoyê wê, yekser wê mafên civakî ên civake kurd bin ku ew werina radest kirin. Ji xwe dijberîya rayadarên tirk ên li ser rojava û hêrîş û tehdîdên wan jî wê hinekê jî wê di wê nûqteyê de wê xwe bidina diyarkirin. Mînaq wê di wê temenê de wê rojava wê ji xwe wê weke beşek di aslê xwe de a bakûrê kurdistanê bê. Di wê temenê de wê ew beşa civake kurd ku ew xwediyê maf û azadiya xwe bê wê çawa wê rewşek weke maf û azadiya wê ji destê wê girtî a kurdên bakûrê kurdistanê wê di bin dest de bigirê bê ku ew mafên wan

bide wan wê, li ser wê re wê li wê bihizirê. Wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê karibê wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê heta wê bahsa nûqteyek bi ne zelaliya mejiyê rayadarên tirk bikê jî wê di wê nûqteyê de wê bibê bê. Ber ku ew wê di wê temenê de wê rayina mafên civakî wê, di serê wan de nebê. Ew wê çawa wê, bi gotinên asimlasyonê wê di rengekê de wê di nava tirkitiyê de wê bihalênin wê bi wê mantiqê wê nêz bibin. Ew gotina entegrasyonê a birêz ocalan hani ser ziman jî wê bi wê mantiqê dixwezin şîrovebikin û wê fahmbikin.

Di aslê xwe de wê gotina entegrasyonê wê şîrovekirina navaroka wê di rengekê de wê weke bi têtîna asimlekirinê wê di rengekê de wê bixwezin ku ew wê bidina diyarkirin. Li vir wê dema ku ev dibê wê destpêka pîrsgirêkê wê di fahmkirinê wê yan bi zanebûn wê were afirandin û yan jî wê bi awayekê wê derkeve li holê wê barî qadên ramyari ên fahmkirinê wê were kirin. Ev wê weke aliyekê ku wê bi wê re wê bingihê pîrsgirêkan wê di rengekê de wê çawa wê were afirandin û an dijberiyên ramyarî ku wê bina temenê şer û hwd wê bi wê yekê wê were afirandin.

Politikayên şer ên tirkîya wê aliyekê wê xwe bisipêrê wan alîyan. Wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê bi intibayên ku ew weke di rastiyê de şaş in û ew wê weke 'rast' wê bidina diyarkirin wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê xwe di rengekê de ew bi wê re wê bide diyarkirin.

Wê jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pîrsgirêka civakên herênê wê di rengekê de wê di serî de wê, bi têtîna çareseriyê wê xwe di çerçoveya desthilatê û zihniyeta wê de wê biafirênê. Pîrsgirêk di girdana desthilatê de wê di rengekê de wê ji rastiya xwe ya civakî û dîrokî wê were dûrxistin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê yekê wê, li şûna ku wê bi nerîna rastîna a civakî û heyîna wê ya ser rûyê ardê wê were nerîn wê di rengekê de wê bi nerînek ramyari ku ew çawa wê were hasibandin ku ew hebê û an nebê wê bi wê re wê were nerîn. Ardogan di gotinek xwe ya ku wê di demên li dora şerê kobanê de wê bibêjê wê bibênê ser ziman ku "wê dema ku tu ne hizirê wê nebê." Li gorî wê nerînê wê tiştek wê dema ku ew tu bihizirê ew heya û ku te hizirkir ew nin a wê demê ew wê nebê. Di wê temenê de wê dema ku ew hebê jî wê were inkarkirin û bo ku ew inkarkirin were birin li sêrî wê ew hebûna heyî wê were ji holê rakirin.

Ev wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê di dewama wê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê bi wê nerinê a ramyari wê çareserîya wekhevan wê newê hizirkirin. Diwê temenê de wê çareserîya li gorî wê nerinê a bindestkirinê wê di rengekê de wê were lê hizirkirin. Ev wê bi serê xwe wê weke aliyekê ku wê di bin sernavekê teybet de wê di rengekê de wê li wê bihizirê û wê bîrê ser ziman bê. Ev wê di rewşa çareserîkirina pîrsgerê de wê karibê wê hinekê din me zelaltir bikê.

Çareserîya azadîya wekhev û an çareserîya têkiliya wekhevan

Ku ez li gotina birêz ocalan a di rengê ku ew wê weke xweserî û an têgihên weke federetif jî wê weke têgihên ku ew nikaribin bersivê bidina civaknasiya civakê û pêşketina wê, di wê rengê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di rengekê de wê weke bide diyarkirin. Di zane min de ev ali wê weke aliyekê wê yê giring bê û ev ali hê ne hatiya fahmkirin. An jî baş ne hatiya fahmkirin. Dema ku ew ali newê fahmkirin û an baş newê fahmkirin wê demê wê weke birêz ocalan ew ti çareserîyê nexwezê wê were diyarkirin. An jî wê ligorî gotina serdest û hegomenên tirk û an ên herêmê ku wê hinek kurdên nezan jî wê xwe li wan bigirin û wê bi gotina weke 'ocalan xwe radest kiriya' wê bigihijina encama fahmkirinekê. Ev gotin bi zanebûnê bin û an nezani jî bin wê weke gotinên ku ew xizmetî çareserîyek civakî wê nekin. Heta ku wê weke gotinên dijberîyekê li çareserîyê jî wê di dijberîya li şaxê birêz ocalan de wê weke ku wê xwe bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, dîroka kurdistanê û ya civake kurd wê di serî de wê birêz ocalan wê ji gelek aliyan wê dahûrkiriya û wê ji wan gihiştîya encamên giring. Ev wê di warê çandî û dîrokî û her wusa ramyari de jî wê di qada stretajikî de wê weke ku wê wusa bê.

Lê wê jî dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê têgîna birêz ocalan wê di wê nûqteyê de wê di zane min de wê zêde kûr bê. Wê ne tenê wê çareserîya wê bi wê bihizirê wê di rengekê de wê weke ya li pêşarojê jî wê di awayekê de wê weke ku wê bi wê re wê li wê bihizirê. Wê aliyê wê di serî de wê ji hev derxistin û fahmkirin wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê xwe di şêwayekê de wê weke bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê bi awayekê wê morfolojîyên ji wê gotinên dihên fahmkirin pêşî em dikarin ji hinek aliyan ve wê li wê bihizirê. Minaq wê di rengekê de wê bi gotina di wê temenê de wê weke

gotinê bersivê nadin civaknasiya civakê gotinên weke xweseriyê û têngîna federetifî wê di rengekê de wê bi wê re wê weke ku wê li têtikiliya azadiya wekehev û an têtikiliya wekehev wê bihizirê. Têngîna têtikiliya yên wekehev (relationship of equals) de wê di rengekê de wê, di şewayekê de wê di têngîna ramyari, civaknasî, dîrokî û hwd de wê di şewayekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê. Ev wê weke rêgezê giring a ku ew bi wê yekê ew li wê dihizirê û wê dixwezê wê di awayekê de wê werênê ser ziman bê.

Mijare têtikiliya yên wekhev wê di wê temenê de wê di çerçoveya pîrsgirêkê de wê weke di rengekê de wê ev wê di warê ramyari de wê weke aliyekê wê yê giring ê fahmkîirna pîrsgirêkê jî wê di rengekê de wê karibê wê fahmbikê. Di şîroveyan birêz ocalan ên li ser başûrê kurdistanê ku ew dikê de jî wê di rengekê de wê weke ku wê bixwezê balê bikişênê ser wê nûqteyê wê di rengekê de wê şîrovebikê. Di wê temenê de wê ber ku wê di nava baxdad û hewlêrê de wê têtikiliyek weke ya têtikiliya ên wekehev nebê wê êdî wê yek wê bixwezê wê xwe serdest bikê û wê weke xwe bide diyarkirin. Ev wê di warê diyarkirinên ramyarî, peyman û rewşên aborî, û hwd de jî wê xwe bide diyarkirin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê weke girêdana bi baxdayê re wê di rengekê de wê bikê û ew wê weke nûqteya serdestiyê wê di rengekê de wê bikê.

Di wê nûqteyê de wê têtikiliya serdestiyê wê dema ku wê biafirê wê demê wê têtikiliya wekeheviyê wê bi tememî wê temenê wê ji holê rabikê. Ev wê di rengekê de wê demên pîrsgirêka rojava wê were rojevê de jî wê di rengekê de wê weke ku wê xwe di şewayekê de wê bi wê re wê weke ku wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê weke ku wê ardogan wê bibêjê di gotinên xwe de wê 'bila berê we li şamê û anqara bê(gotina 28 tabaxê 2025an li malazgirê bilêvkirî)' jî wê di wê temenê de wê karibê wê gotinê wê weke nişanaka wê têtikiliya bi aloz û a serdestî û bindestiyê wê di rengekê de wê fahmbikê û ev di rengekê de wê bingihê hemû pîrsgirêkên civakî wê biafirênê. Lê weki din jî wê weke gotinên tehdidê ên ji desthilata tirk wê weke ku ew bi lêv dikê ku 'şûr ji qina wê derket wê cih ji kelem û kelemê re wê nemênê' re wê werênê ser ziman. Ji wê gotinê tenê jî wê karibê têngîna serdestiya rêveberî û hewldanên kontrolkirinê ê civakî wê di rengekê de wê fahmbikê. An jî weke xwe diyarkirina çareseriyekê ku ew wê, hebûna pîrsgirêkê jî wê bi wê re wê li demên piştre jî wê xwe bide domandin. Mînaq ew di çerçoveya pêvajoya çareseriyê a roja me de jî wê li wê nehizirin ku ew çareseriyekê dîrûst ji civakê re bibibînin bê. Wê çawa wê pêşîya tekoşîn û berxwedana civakê wê bigirin û wê şerê li hemberê wê bi wê dawî li wê bînin ku ew karibin

politikayên xwe yê desthilatî û hegomenikê baştirin weke ku wan berê diyarkirin ji wê demê û pê de jî wê bidina domandin. Yanî wê derdê wan wê ne civak bê. Ber vê yekê wê heta ji wan wê were wê bixwezin pêvajoyan wê dirêj bikin ku ew li gorî xwe encaman ji wan bigirin. Minaq wê bi navberê dirêj bê û an weke 'navberdanê' û hwd bê a komisyona ku rejima tirk li meclisê avakiriya wê bi wê bikeve nava hewldanên bi wê rengê. An jî wê ji giranî ve wê hilde li dest û yan jî wê ji rêzê wê bixwezê bide diyarkirin. Ji xwe ev nêzkati wê temenê pirsgirêkê û afirandina wê jî bê.

Di wê temenê de wê ev gotin wê di rengekê de wê weke gotinek ku wê bingihê pirsgirêkê û afirina wê jî wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênê. Di wê temenê de wê di wê gotinê û ramyariya wê de wê ti carî wê nikaribê bahsa têkiliya ên wekhev wê fahmbikê. Wê dema ku em nikaribin wê ji wê fahmbikin em nikaribin ji wê ti carî têgînek weke ya biratiyê jî wê ji wê gotinê wê fahmbikin. Ev gotin wê li ser wê gotina pêşî re wê weke gotinên xapandinê wê di rengekê de wê weke ku wê bimênin.

Di wê temenê de wê dikarê wê di rengekê din de wê mijare têkiliya ên wekhev wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Ev wê di wê temenê de wê xwe di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê xwe bide diyarkirin.

Di wê nûqteyê de em dikarin dûbare dîsa werina ser gotina xwe ya destpêkê a ku wê weke gotina têkiliya a wekhevan. Di wê temenê de wê di wê nûqteyê de wê, ev wê çî di morfolojiya xwe de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê pêwîst bê ku mirov wê karibê wê di wê nûqteyê de wê fahmbikê bê. Di rengekê de wê, dema ku wê em bahsa têgîna têkiliya wekhevan wê li wê bihizirin wê gotina duyem a ku wê birêz ocalan wê werênê ser ziman a têgîna 'niştimana hevpar' wê di rengekê de wê weke di rengekê de wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê ev wê di rengekê de wê bi wê yekê wê weke du civak û welatek di rengekê de wê weke ku wê li wê bihizirê. Di wê çerçoveyê de wê di rengekê de wê, bi wê yekê wê têgîna azadiya wekhevan wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê.

Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman. Dema ku wê azadiya wekhevan wê nebê wê di rengekê de wê demê wê azadiya yê serdest wê hebê. Weki din jî wê dema

ku wê têkiliya wekhevan wê nebê wê demê wê serdestî û bindestî wê hebê.

Di wê nûqteyê de wê, têngîna serdestî û desthilatê wê di aslê xwe de wê weke aliyekê bi pirsgirêk wê di jiyanê de wê xwe bi wê yekê wê weke ku wê bide diyarkirin. Serdestî wê argûmanên wê nijadperestî bin. Nijadperestî wê têngînek weke ya xwe ji yên din çêtir dîtîne re wê di rengekê de wê bibîne û wê bi wê yekê wê yên din wê bin xwe re wê bibîne. Wê li wan bînerê. Wê di wê temenê de wê bi wê yekê wê mafê serdestiyê, diyarkirinê, biryargirtinê û hwd wê, di destê xwe de wê bide girtin. An jî wê mafê gotina dawî wê hertimî wê ji xwe re wê bide nasin. Ev wê weke aliyên wê yên ku wê bi wê re wê xwe bidina diyarkirin.

Di wê nûqteyê de wê di têkiliyên netewî ên roja me de ku wê weke aliyekê ku wê birêz ocalan wê rexnebikê jî wê di wê temenê de wê di wê rewşê de wê xwebide diyarkirin. Di rengekê de wê dema ku wê, di çerçoveya têkiliyên zayendî de wê, serdestî û bindestiyê wê diyarbikê wê bi wê têngîna nijadî a serdestî û bindestiyê ku wê çawa wê aliyek wê weke yê bindest wê weke bide diyarkirin û yê serdest wê weke 'efendî' wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Ev wê weke aliyekê wê yê ku wê di wê nûqteyê de wê xwe bide diyarkirin. Ji wê aliyê ve wê, di aslê xwe de wê, li rojhilat wê, piştî ku wê bi wê têngîne wê têngihên netewî wê pêşkevin û wê têngîna olê wê li gorî wê bi awayekê bi têkiliya serdestî û bindestiyê wê bigihênê têngihîstinekê û ramyariyê wê bi wê sazîkê wê êdî wê bingihê tengezeriyên şariştanî jî ku wê birêz ocalan wê bahsa wan bikê wê di wê nûqteyê de wê weke ku wê xwe bidina diyarkirin. Ji wê aliyê ve wê, ev wê weke aliyê ku wê di hev re wê bi têngînen fahmkirinê û hwd re wê di hev re wê weke derbas bibin. Ev wê di rengekê de wê xwe bi wê re wê bide diyarkirin.

Wê jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, di şewayekê de wê, mijare têkiliya wekheviyê ku wê werênê ser ziman û wê gotina demokrasiyê ku wê weke yekane rê ku wê diyarbikê jî wê li ser wê temenê wê di rengekê de wê şîrovebikê. Di wê temenê de wê li hemberê têngîna hegomenî û desthilatî a serdemê a bi têkiliyên ramyari ên serdestî û bindestiyê ku wê werina avakirin wê weke têngihîstinekê wê di rengekê de wê werênê ser ziman.

Di aslê xwe de wê gotina demokrasiyê wê di wê temenê de wê dema ku ew dihênê ser ziman wê jî ya ku ew di roja me de bi wê dihê fahmkirin û têngîna ku wê ev gotina wê bi wê were salixkirin wê weke ku wê were fahmkirin wê cihê wê bi wateyekê wê weke ku wê bide diyarkirin. Ev wê

bi wê re wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê û awayekê de wê weke karibê wê di şêwayekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê di awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di mijare fahmkirinên têngînî ên bi gotina demokrasiyê re wê, di têngîna têtikili û azadiyê a wekhevan de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê. Di wê temenê de wê, ev wê li deverêk din wê li dijî têngîna desthilatê ku wê bi gotina 'ez desthilatê armanc nakim' re wê di rengekê de wê werênê ser ziman. Di wê kirdeya wê gotinê de wê weke yek li ser yê din re wê weke redbikê. Ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di dewama wê de wê weke ku wê bide diyarkirin.

Gotina demokrasiyê wê di rengekê de wê, di wê temenê de wê, heta roja me wê, bi şîroveyan ku wê bi hemdemî wê bi wê werina pêşxistin wê ji bin bandûra ya demên kevnera wê weke xilas nebê. Ew di wê temenê de wê di rengekê de wê, di şêwayekê de wê, di çerçoveyek netewî û têngîna hemwelatî de wê bibê û wê yên dervî wê weke ku wê di dema komara roma a kevnera de wê were dîtin wê ew wê werina redkirin. Ya ku wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê temenê têngîhên netewî ên demên hemdem jî wê ji hêlekê ve wê weke ku wê biafirênê wê weke ev bê. Di wê nûqteyê de wê gelemperkirina fahmkirina gotina têngîna demokrasiyê wê di rengekê de wê, weke aliyekê wê yê ku wê di wê rengê de bi têngîna mafê mirov û hwd re wê di rengekê bi pirr ali ku wê li wê bihizirê wê weke aliyekê wê yê giring bê.

Di wê nûqteyê de wê di wê çerçoveyê de wê têtikiliya ya wekhevan wê weke ku wê bi wê re wê di wê temenê de wê di rengekê de wê çawa wê biafirênê wê weke aliyekê wê yê ku ew wê li wê were lê hizirkirin bê.

Wê jî dikarê wê werênê ser ziman ku wê têngîna têtikiliya ya wekhevan wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, serdestiyê wê di rengekê de wê weke redbikê. Di wê temenê de wê jî temen ve wê weke civak wê weke xwe û bi nîrxên xwe wê bi azadiya xwe wê bibin û wê di rengekê de wê bi têngîna dewletê û hwd wê ew serdestî wê li ser serê wan nebê. Di wê temenê de wê weke aliyekê jî têtikiliya serdest û bindestiyê a dewletî dûrketinê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê werênê ser ziman.

Ev rengê têtikiliyê ê serdestî û bindestî bê ku em di roja me de li rojhilata navin bi pîrsgirêka kurd re wê rû bi rû na. Ya ku wê di rengekê de wê temenê pîrsgirêkê wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênê jî wê di rengekê de wê weke ku ew ali bê. Di wê temenê de wê di şêwayekê de wê azmûnên ku wê di çerçoveya pîrsgirêka kurd de wê biafirin jî wê di

rengêkê de wê weke ku wê di şêwayekê de wê di wê temenê de wê zêdetirî jî wê minaqên fahmkirinê û zêhni û hwd wê bi xwe re wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê, di şêwayekê de wê pirsgirêka têkiliyên serdestî wê weke aliyekê tepisandinê bê. Di têkiliyê de wê, di nava malbatekê de jî wê weke bi wê minaqê û rengê wê rengêkê hiyararşikî wê weke ji bav û heta kûr li binî wê bi baviksalerî wê weke ku wê birêz ocalan wê werênê ser ziman wê bibê. Ev wê rûyê wê herî bi tûndûtûj bê. Aliyekê ku ew bo ku ew ser wê serdest bê wê pêwîst bê. Di nava civakê de wê komên cihê ên ku ew li ser wan serdest bin. Aliyê din di nava malbatê de wê di rengêkê de wê aliyê weke yê jinê wê derkeve li pêş.

Di wê temenê de wê têgîna dewletê wê, di rengêkê de wê li şûna wê weke hebûna wê herê bikê wê weke bi civakî wê weke 'ya xwe' wê bibînê û wê di wê temenê de wê nêz bibê. Ev wê weke aliyê wê yê bê ku ew wê biwê bixwezê ku ew weke wê bibê û an weke ew dixwezê bibê. Di wê temenê de wê gotina 'dewleta bav' wê li ser wê fêrsê wê weke morfolojîyek fahmkirinê wê di rengêkê de wê weke ku wê were afirandin û wê were hanin li ser ziman.

Di wê temenê de wê pirsgirêka têkiliya ya wekhevan wê di wê temenê de wê nebê. Li vir em dema ku em bahsa têkiliya wekhevan dikin em bahs û qastê kesên ku ew xwe weke serdestê xwe kirina û bi wê rengê ji rastiya civake xwe dûrketina nakin. Di wê rewşê de ev kesên ku wan xwekuştina civakî kirina û ku ew di derûniya xwe de ku ew xwe bişîbênina serdestê xwe û weke wî û bi zimanî biaxifin ku ew xwe wê, weke 'mazin' hîsbikin wê, li vir ne mijare gotina me **bin**. Di rengêkê de em dema ku bi pirsgirêka kurd re em mijare statûyê wê bi lêv dikin em di rengêkê de wê aliyê jî wê bi wê re wê di şêwayekê de wê weke ku em bi lêv dikin. Ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di nava wê çerçoveya têgîna destûrî û dewletî a ramyari de em, ferz bikin ku wê di rengêkê de wê i ro wê li tirkîya wê, rewşên weke ên bingihin wê weke mafê bi zimanê dayikê û xwe bi herêmî jî rêvebirinê û hwd wê nasbikê. Bi awayekê wê di wê temenê de wê, bi wê yekê wê weke çawa wê bi wê bixwezê ku ew pêşîya tekoşîna civakê a li hemberê xwe bigirê wê bi wê yekê wê hinek gavên weke li berçav wê biavêjin. Ev wê karibin pirsgirêkê çareserbikin? Bêgûman wê ji aliyekê din ve wê dema ku em ji wê aliyê ve wê binerîn wê ber ku wê têkiliya ya wekhevan wê di wê temenê de wê nebê wê karibê zêdetirî wê pirsgirêkê bi rengên û

hê xirabtir jî ev di rengekê de wê bide diyarkirin. Weke ku me li jor bo başûrê kurdistanê wê hani ser ziman wê minaq û azmûn wê li berçav bê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, ew jî wê li şûna ku wê dema ku wê başûrê kurdistanê wê mafê xwe rêvebirinê wê bidest bixê wê li şûna ku wê civake xwe wê bi rêxistin, zanin û pêşbixê wê xwe weke yê serdestê xwe wê çawa wê xwe serdest bikê wê bikeve nava hewldana wê de. Bixwezeyî jî wê bi wê yekê wê weke ku ew bikeve wê çerçoveyê û wê di wê çerçoveyê de wê, êdî wê ew pîrsgirêkên ku ew bi civakên xwe re heta wê demê jiyane ew jî wê bi rengekê din wê bi xwe û civake xwe re wê bijî û heta ku wê girantir jî wê wan bijî.

Di wê temenê de wê bijartina rêya têkiliya serdestî û bindestiyê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, pîrsgirêkê wê zêdetirî wê weke bikê pîrsgirêk. Di wê temenê de wê, ev wê, zêdetirî wê, weke rewşa rêveberiyê ku wê were ser ziman wê di rengê ku ew dihê bikarhanin de wê weke zêdetirî wê pîrsgirêkê guncavtir bikê.

Di wê temenê de wê, pîrsgirêka kurd wê di rengekê de wê, bi zihniyeta ku ew wê were afirandin wê, li tirkiya wê 50 salê wê bi civakê re wê şerbikê. Piştî wê li rojava û hwd wê, di 20 salên dawî de wê pêvajoyên şer wê li ser wê temenê wê pêşbixê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê têngîna etnisiteyekê wê weke ser ya din re wê girtin wê cewherê wê têngîna desthilatî a serdestî û bindestiyê wê biafirênê. Di wê temenê de wê, ev têngîna wê bixwezê ku wê yên din wê di nava xwe de wê bihalênê û wê tûna bikê. Di wê çerçoveyê de wê di rengekê de wê li wê binerê.

Di wê temenê de wê qadaxaya ser zimanê kurdî û ne hiştina bi zimanê xwe civake kurd perwerde dîtina wê û xwe perwerdekirina wê jî wê di encama wê zêhniyeta kujar de bê

Di wê rengê de wê di rengekê de wê karibê wê di wê nûqteyê de wê werênê ser ziman ku wê li rojhilat wê, di wê nûqteyê de wê weke çawa ku em di çerçoveya pîrsgirêka kurd de wê bibêjin wê baxtê her çar beşên kurdistanê wê weke bi hev ve girêdayî di çerçoveya wê de wê, di çerçoveya giştî a herêmê de jî wê, temenê pêşketina wê di temenê têkiliya ya wekhevan de bê. Di wê temen de wê bi têngîna têkiliya ya wekhevan hev herêkirin bê. Ev têngîna têkiliyê wê hemû serdestiyên ji aliyekê li yê din wê redbikê û wê mahkum bikê. Di wê temenê de ev ku wê ji dewletê li komek din a civakî û an kêma netewî bê û an jî ji komekê li ya din bê. Yan jî ji zayendekê li ya din bê. Yan jî ji têngînek baweriyekê li ya din bê.

Wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê weke pêwîst bê ku wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Li vir em wê jî wê di rengekê de wê werênina ser ziman ku em bi gotinî wê weke têngîna têtîliya ya wekhevan û an têngîna azadiyê ya wekhevan wê dihênina ser ziman em di temenekê de wê wekehevkinê di rengekê de wê naparêzên. Vaji wê di rengekê de wê li dijî têtîgînên asimlasyonist wê di rengekê de wê bi wê li dijî wê sekinê wê di şêwayekê de wê dihênina ser ziman.

Ber ku wê di wê temenê de wê, ev wê weke aliyekê hizirkirinê ê weke di temenê xwesteka têtîliya serdest û bindestiyê de wê xwe bide diyarkirin bê. Ku em bi gotinek hesan wê werênina ser ziman wê di wê rengê de wê, gelek caran wê bi derûnî wê bahsa kesê bindest ku ew xwe ji wê derûniya bindestiyê xilasbikê wê çawa wê weke serdestê xwe wê xwe bikê wê were kirin. Di wê temenê de wê, ev wê di rengekê de wê, tenê wê bo wê xwe ji wê derûniyê xilasbikê bê. Lê ev wê di rengekê de wê ji aliyê keseyetê û civakî û nirxên wê ve wê weke xwekuştinekê jî bê. Wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Wê jî dikarê wê di awayekê din de wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, pirsgirêka pêşketinê wê ji aliyê ve wê, bi aliyên civakî û derûnî wê karibê bi derfet were kirin mijare xabatên dirêj ku ew karibin wê aliyê werênina ser ziman. Li vir wê ya giring wê di wê temenê de wê di serî de wê têtîliya nava du hebûnan ku ew wê di rengekê de wê, di temenê têtîliya weke ya wekhevan de bê. Ku em di xosletê pirsgirêka kurd de wê bibêjin ku wê di roja me de wê bahsa di nava sînorê tirkîya, iran, sûrî û iraqê de wê çareserkirina wê were kirin. Ev çareseriyek bi wê yekê wê karibê di rengekê de weke çareseriyek dûrûst û rast bibê bê? Bêgûman wê di wê temenê de wê ji xwe di nava wê sînorê de wê çareserkirin û an hewldana bi wê rengê wê bi serê xwe wê weke têtîliyêk serdestî û bindestiyê bê. Di wê temenê de wê bi serê xwe wê temenê pirsgirêkên ku wê civak wê piştî wê bi wê re rû bi rû bimênê jî. Ev wê çareseriyek bi wê rengê wê vaji wê ku wê çareseriyê wê bi xwe re wê bîrê. Wê vaji wê wê, têtîliyêk weke ya wekhevan wê çêbikê. Di wê temenê de wê bi serê xwe wê weke têtîliyêk serdestî û bindestiyê bê. Di wê dema ku wê bi aqil û zanînê wê pêşkeve û her ku wê pêşde wê herê wê zêdetirî wê pêşketinên aqilane wê bibin de wê, têtîliyêk bi wê rengê wê her ku wê hebê wê hertimî wê hebûna wê ya bi pirsgirêk wê were hîskirin û ev wê di serî de wê hertimî

wê were redkirin. Di wê temenê de wê ev bi serê xwe wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin bê.

Di têtîna hemwelatiya wekhev de wê di aslê xwe de wê birêz ocalan wê di wê têtînê de wê ev wê aliyê wê bi wateyek teybet wê weke ku wê bikirpênê. Wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê, dema ku wê bahsa wekheviya hemwelatî wê bikê de wê kirpendinek teybet wê li ser têtînek bi fêrsa têtîliya ya wekhevan re wê weke ku wê bi kirpênê û wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê bi gotina weke hemwelatiya wekhev û an weke hemwelatiya azad ku wê werênê ser ziman wê di wê temenê de wê di temenê reddê têtîliya serdestî û bindestiyê de wê di wê temenê de wê werênê ser ziman.

Di wê çerçoveyê de wê di wê têtîliyê de wê hebûna serdestiya dewletî ku wê di wê temenê de wê weke xwediye wê têtîna serdestiyê bê wê di rengekê de wê bi wê re wê di şêwayekê de wê weke ku wê bi kirpênê. Ev wê di rengekê de wê weke têtîna serdestî û bindestiyê wê di wê temenê de wê di rengê nava sinorên welatên heyî de wê çareserkirina pirsgerêkê wê ji xwe wê tîmen û rengekê domandina pirsgerêkê bi awayekê din ê dijiwartir jî wê weke karibê ew bi xwe re di şêwayekê de weke ku ew bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê ev wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare serdestiyê wê di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê weke gotinek ku wê di wê warê de wê ji gelek aliyên ve wê pêwîstiya dahûrkirina wê hebê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê ev têtîna serdestiyê wê weke aliyekê wê yê giring wê çawa wê were fahmkirin wê weke aliyekê wê yê giring ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê bê. Mijare serdestiyê wê di wê temenê de wê di nava sinoran de wê ji her çareserkirinên bo pirsgerêkê re wê weke rengekê neçareserkirinê wê biafirênê. Ev wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman. Li vir em dihên ser wê gotina me ya ku me li jor wê li deverêkê wê hani ser ziman ku wê careseriyek ku wê civak wê xwe di wê de bibînê û wê ew wê weke ya xwe bibînê. Di aslê xwe de wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di wê temenê de wê bide diyarkirin.

Ev wê di rengekê de wê, di roja me de wê, pirsgerêka kurd wê ji ber di nava çer dewletan de bi civakî û ardnigari hatiya qatkirin wê pirsgerêkê wê li hemberê têtîna serdestî û desthilatê wê di wê rengê de wê weke aliyekê pirsgerêkê wê bide diyarkirin û ev heta ku ew rewş hebê wê weke ku ew jî wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê hebê. Wê di wê temenê de wê ev di şêwayekê de wê hertimî wê di şêwayekê de wê li

herêmê wê temenê pîrsgîrêkên civakî wê di rengekê de wê biafirênê. Di wê nûqteyê de wê desthilatî û serdestî wê ne tenê wê li ser serê civake ku ew di nava sînore xwe de wê digihênê 'çareserîyê' wê bi berdewamî wê weke pîrsgîrêkekê wê bimênê wê bi wê re wê civakên din jî ku ew weke civakên xwe dibînê û hwd jî wê mecbûr bibê ku ew bi wê re wê bi pîrsgîrêkên wê re rû bi rû bide hiştin. Di wê temenê de wê ev wê, weke aliyekê ku ew wê nikaribê wê ji wê xwe xilas bikê bê.

Di wê çerçoveyê de wê mijare pîrsgîrêkê wê di wê temenê de wê bi têtîna desthilatê, serdestiyê û 'çareserîya wê' weke xwe di reng û awayên din de wê bide domandin û ev wê, di rengekê de wê, zêdetirî wê bo demên hemdem ên bi aqil pêşdikevin wê encamên wê dijwar wê her demê wê cûda û cûda wê karibin hebin. Aliyekê din jî wê weke aliyên leşkerî û an militarismê bê ku ew wê hertimî wê pêwîstîya bi hêzbûna wê bibînê bi 'sehêt'ê. Wê çendî ku wê rêya militarismê wê weke rêya sehêtê wê bibînê wê bi wê re wê weke aliyekê pîrsgîrêkê jî wê bi wê re wê weke bi xwezayî wê di wê temenê de wê weke bide domandin.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê werênê ser ziman ku wê di nava têtîhên militarismê de wê weke zêde kûrbûnê a li herêmê wê di wê temenê de wê bi xwezayî wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê ku wê çawa wê bingihê pîrsgîrêkên civakî wê biafirênê bê.

Pîrsgîrêka militarismê wê û têtîhên wê di rengekê de wê, weke aliyekê ku wê encamên cihê wê bi xwe re wê karibê wê bide diyarkirin bê. Li herêmê wê di xoslet û teybetiya pîrsgîrêka kurd ev wê ne tenê wê bi mudahaleyên bi wê ên li herêmê wê jî wê zêdetirî wê di nava sînore wan welatan de jî wê komên ku ew di wê temenê de wê biafirênin wê temenê qatkirinên cihê ên civakî ku ew êdî nikaribin bi hev re bijin jî wê di rengekê de wê bi wê re wê biafirênê.

Di wê temenê de wê ev wê, weke aliyekê wê yê din wê li sûrî wê were dîtin. Li tirkîya wê têtîna militarismê wê zêdetirî wê kûr bê û wê li civakê wê û bi rêyên ragihandinê ên weke tv, rêza-filman û hwd wê were serdest û serwerkirin. Ev wê di cewherê xwe de wê cûdabûnek mazin wê di temenekê şikeştinên civakî ên bo ji hevketinê wê di rengekê de wê bi wê re wê weke ku wê biafirênê. Di wê temenê de wê rizîn û xirabûnên nava civakê ên weke bi aliyên din ên ku wê biafirin jî ew wê tenê wê weke aliyna bi encamî ên din yên piçûk wê li gorî yê din ên mazin wê biafirênin.

Fêrsên fahmkirinê ku wê weke têgîn û birdozi ên 'civakî' ku wê li têgihên militarismê wê werina kirin wê bi wan re wê, ji hevketin wê bibê. Wê pêşîya pêşketinên civaknasî, derûnî û dîrokî û an rewîstî û hwd ên rast wê bigirê. Di wê temenê de wê ev di rengekê de wê bi wê re wê xwe di şewayekê de wê weke ku wê bidina diyarkirin. Di wê nûqteyê de wê ji destpêka komarê ve ev encamên van aliyên ku ew mijare gotinê na wê, li herêmê wê kûr bin û wê ji nava sînorê xwe wê derbas bibin. Wê di wê temenê de wê, operasyonên artişa tirk ên li hemberê kurdan ji nava sînorê wê zêdetirê heta başûr û rojavayê kurdistanê jî wê tenê wê weke aliyekê weke encama wê bin.

Ev wê di rengekê de wê weke aliyna ku ew pêkhatina bin û ev rewşên pêkhati wê weke têgînna rêgezî wê mejiyê mirov wê bi hizirkirinê û encamên xwe re wê bide hizirkirin û diyarkirin. Di wê temenê de wê, rewşa xirabûnê û ji hevketinê a rewîstî wê ev wê di rengekê de wê bide diyarkirin. Di rengekê de wê, weke aliyên wê yên din jî wê ji xwe wê nikaribê wê rastî têgînek dewletî û an rêveberî û yan jî desthilatî ku wê ser xelatiyên xwe re wê li xwe mikûr wê were. Vaji wê kesên ku ew komkuji dikin wê werina xelatkirin. Ev jî wê bên bûhûrandin li dirokê. Ev wê di rengekê de wê weke aliyekê bûhûrandina pîrsgirêk û reng û temenê wan li dîrokê jî bê. Mînaq herî berbiçav ku wê abdulhemid ku wê bi komkiujiya ermeniyên re wê were wê, weke pêjnek û an figurek mazin a desthilatê wê hêdî were pênasekirin û an li hemberî elewiyan pêjna yavuz selim bi wê rengê derxistina li pêş weke mînaqên ku wê di wê temenê de wê karibê wê werênê ser ziman bin. Weke van di çerçoveya pîrsgirêka kurd de ku wê li tirkîya mînaq wê ji nava araba zêdetirî wê li lê xwedî were derketin derxistina li pêş a pêjna saddam weke ku ew wê bi wê dijberî û nefreta xwe ya li wan wê werênina ser ziman di çapemeniyên civaknasî û tûrên wan de wê di rengekê de wê yê ku mirov wê karibê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê, gotinên weke yên tehdîdê li hemberê civakê wê weke Ardogan û fidan wê weke yên berê xwe ên rêveberê wê bi awayekê bê sînor û rewîst wê bikin wê di xêwa civakî de wê cih bigirin. Rewşên bi wê rengê wê newina ji bîrkirin û ev wê weke rewşên ji hev dûrxistinê jî bin. Ku çareseriyek were çêkirin jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê ev newina ji bîrkirin.

Aliyekê din jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê ji xwe wê hebûna pîrsgirêkê û hêsta azadiyê wê hertimî wê weke pîrsgirêkê wê di rengekê de wê, weke pîrsgirêkê wê xwe bide diyarkirin. Heta ku ew ji hev cihê nebin û bi dil piştî bi xwesteka xwe newina cem hev wê ew temenê wê ji

holê ranebê. Di wê temenê de wê têtînek weke ya ya bi hevrebûna bi dil û hwd wê di wê temenê de wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê. Wekî din wê di rengekê de wê wateya gotinên weke ya têtîliya bi azadi û an bi hevrebûna bidil wê di rengekê de wê ji xwe wê nebê. Heta ku wê hewldanên di nava wan sînoran de wê were girtin wê ew wê nebê. Ev wê hertimî wê jî di rewşên piçûk û mazin de wê bi wê yekê wê werênê hemberê hev. Di wê temenê de wê hertimî wê hêstên dijê hev wê di wê temenê de wê, werina şînkirin û parastin. Di wê temenê de wê, ev jî wê heta ku ew têtîli hebê wê ew jî wê hebê.

Ne tenê ev rewşên ku wê weke temenê nefretê û hwd wê bi xwezayî wê çêbikin wê hebin. Ne tenê wê rewşên weke yên demên bûhûrî ên şer wê di wê temenê de wê hebin. Vaji wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, li ser wê temenê re wê di rengekê de wê, di nava sînoran de wê temenê çareseriyên ku ew werina dîtin jî wê ew di rengekê de wê weke ku wê temenê w di rengekê de wê weke biparêzên.

Ji aliyekê ve bo kurd xwe ji wê rewşê xilas bikê û an rêveberên herêmê jî ji wê xilas bibin divê ku kurd bigihijina kurdistana xwe. Ev wê weke aliyek wê yê ku mirov wê di serî de wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê, ev wê weke temenê bi hev re bûna weke ku wê bi gotina entegresyonê û hwd re ku wê were diyarkirin jî wê weke di rengê yekitiya europa û hwd de ku wê di roja me de wê hebê wê li herêmê wê bi civakî û hwd wê temenê wê biafirênê. Wekî din ji xwe di wê temenê de wê di wê rengê de domandina pîrsgirêkê û an di nava sînoran de hewldanên çareserkirinên bo kurdan wê tenê wê domandina wê temenê pîrsgirêkê wê biafirênê. Wê hertimî wê hêsta bindestiyê wê hebê. Di wê temenê de wê hertimî ku wê navendê ser wê serdestiya xwe diyarkir wê ew jî wê weke xwe bindest wê bibînê û ev wê hertimî wê weke du qutuban wê di nava wan de wê bibê û wê nikaribin werina cem hev. Ew kesên ku ew weke xwekustîna civakî dikin û weke serdestên xwe dibin jî ew nikaribê weke dîmenekê baş û rast ê bi hev re bide diyarkirin bê.

Vaji wê ew dîmenekê nefrete ya. Ne tenê ew xwe kustîna civakî tenê bo ku ew ji wê bindestiya xw nefretê dikê wê dikê. Bi wê re wê, ya ku ew xwe wê dikê jî di derûniya xwe de wê mahkum dikê û nefreta wê dikê. Di wê temenê de wê ev wê, di rengekê de wê, hertimî wê weke aliyên ku ew wê bi wan re wê, weke rû bi rû bimênê bê.

Mijare têtîliya ya wekhevan de wê weke aliyekê wê yê din wê xwe bide diyaerkirin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê fahmbikê bê. Ya ku wê weke aliyekê bi

pirsgirêk wê xwe bide diyarkirin wê têngîna seerdestîya hegomenikî a desthilatî ku wê bikê û bixwezê ku ew her tiştê bikê bin sehêta xwe de wê di rengekê de wê wekeku wê bi wê re wê xwe bide diyarkirin bê.

Li kurdistanê wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide diyarkirin û ev aliyên weke yên desthilatî di nava çanda civakê de wê pirr zêde wê bên gihandin li wateyekê ku ew wê çawa wê li hemberê wan wê, berxwedan wê were pêşxistin. Di wê temenê de wê dîrokek wê hebê. Di wê temenê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê dema ku wê, weke aliyekê wê yê din wê rêveber wê bixwezê di bin serwerîya xwe de wê çêbikê wê di wê temenê de wê ev hertimî wê weke 'bindestiyekê' wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin û ev wê, hertimî wê bi ji xwe û an ji hev dûrkinê bide kirin û berxwedanê li hemberê xwe wê bibînê. Ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide diyarkirin bê.

Ya ku wê birêz ocalan wê di wê temenê de wê têngîna ramyari ku ew wê çawa wê di rengekê de wê weke aliyekê astengi wê xwe li pêşîya pêşketina civakê wê bide diyarkirin wê li ser wê bisekinê. Aliyek ku wê bi nijadî wê xwe nêzî wê bikê wê aliyê din wê xwe ji wê dûrbikê. Ber ku ew wê di rengekê de wê, weke di wê temenê de wê, dema ku wê ji têngîna nijadekê de wê xwe bide diyarkirin wê bixwezê û nexwezê jî wê aliyên din ên civakî ên cihê wê ji xwe wê dûrbikê û an wê bide dûrkin.

Pirsgirêk wê dema ku em li ser têngîna têkiliya wekhevan re wê werênina ser ziman wê demê wê bi aliyên wê yên dîrokî, civaknasî, ramyarî, derûnî, destûrî û hwd jî wê hebin ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman.

Weke rêgezêkê têngîna têkiliya wekheviyê (an jî rêgeza wekheviyê) rêgezeke bingeîn e ku hemû mirov azad û wekhev jî dayik dibin û heq dikin ku heman maf û heman asta rêzgirtinê bistînin. Ev rêgez hewce dike ku hemû kes li ber qanûnê bi wekhevî werin diyarkirin, bê ku nijad, reng, zayend, ol, ziman, nêrînên ramyarî an baweriyên felsefî li ber çavan û cihê bigirin. Divê qanûndaneran maf, erk û derfetên wekhev jî bo kesên ku di heman rewşan an jî dişibin hev de ne, misoger bikin.

Ji wê aliyê ve wê têngîna wekhevan wê di nava têngîna ramyari de wê di wê temenê de wê, ne bi rengekê wê weke aliyekê li rengê din serdest bibê. Minaqe wê ya herî li berçav di roja me de wê weke ku wê were dîtin wê bi hinek kêmesîyan jî bê wê yekitiya europa bê. Di wê wqarê de wê bi temenê xwe yê destûrî, dîrokî, ramyari, civaknasî, derûnî û hemû aliyên din bi zanistên civakî û hwd ve wê bi wê re wê di rengekê de wê

were dîyarkirin. Wê sînor wê ji nava têkiliyan û ardnigariyan wê werina rakirin.

Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê xwe bide diyarkirin bê. Wê jî wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê têngîna têkiliya wekhevan û an weke rêgezêkê têngîna wekhevan wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, weke aliyekê ku wê karibê wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Di roja me de wê bi gotina demokrasiyê re wê birêz ocalan wê di rengekê de wê dihênê ser ziman. Ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wêkaribê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, weke ku wê birêz ocalan wê di peyame xwe ya 'yekê-êlûnê a 2025an de wê werênê ser ziman ku wê, aşîti wê ne tenê bi rawestandina şer re wê bibê. Wê li her qada jiyanê barkirina têngîna maf û azadiyê, demokrasi û aşîtiyê re wê di rengekê de wê bi gotin bikê û wê werênê ser ziman. Di wê warê de wê ya ku wê ji wê gotinê wê di wê rengê de wê werê fahmkirin wê ew bê ku wê civak wê ji her aliyê ve wê bi xwe wê li maf û azadi û aşîtiya xwe ya civakî wê xwedî derkeve. Wê li wê berpîrsiyar bê. Wê, di wê temenê de wê, li mafên xwe yên keseyetî û civakî ên bingihîn wê di wê çerçoveyê de wê xwedî derkeve û wê bi wan bijî.

Ev wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê bi wê re wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Li ser wê temenê wê êdî wê nîrxên demokrasiyê, maf û azadiyê û aşîtiyê û hwd wê di rengekê de wê weke bi kok bibin di nava civakê de. Di wê temenê de wê ev wê weke xosletên civakî jî bin. Di wê temenê de wê civak wê di aslê xwe de wê weke jinekê bê. wê di xosleta wê de wê di rastiya de wê şer wê nebê. Ya ku wê şer derdixê û wê di wê de wê bicih dikê jî wê rêveberî, desthilatî û hwd bin. Wê di têngîna hegomenîkî de wê israr û hewldanên wê yên bo serdestiyê bin. Wê di wê temenê de wê, weke ku wê di roja me de wê bi têngînên zêhnî û hwd wê li darxistina operasyonên têngihê, û rewşên weke yên dizaynkirinên ku ew ser civakê û hwd re wê bi wê werina kirin bin. Di wê temenê de wê, li şûna wê civak wê bi etik û an rewîsta xwe wê bi wê yekê wê bijî wê ya ku ew jî serî ve bo wê hatiya diyarkirin wê zorê li wê bikin ku ew bi wê were jiyankirin. Ev wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Ji wê aliyê ve wê mudahaleyên li nava civakê ku wê weke bi çi zimanê wê biaxifê û an wê çawa wê biafirê û an wê çawa wê fahmbikê û hwd wê

weke aliyên ku wê bi wê re wê karibê hem fahmbikê û hem jî bikê berlêpîrsînê de bin.

Di wê nûqteyê de wê ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê di roja me de wê, mijare têtîna civakên dîrokî wê çawa wê bijîn wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê fahmbikê bê. Mijare civakên dîrokî wê di wê temenê de wê, weke mijare ne tenê di çerçoveya pîrsgirêkên herêmê de wê karibê wê fahmbikê bê. Ji wê zêdetirî wê weke pîrsgirêkên jenosidkirinê ku wê di rengekê de wê, bi wê werina jiyankirin bi destê desthilatî û ramyariya hêzên serdest û hegomenikî. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, dema ku wê bahsa mijare dîrokê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ber çî wê gotina aşîtîyê û hwd wê li vir wê giring bibin? Ber ku wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê, hertimî wê civak wê bi hişmendiyek şer wê were jiyankirin. Li rex gotinên 'dewleta bav' wê gotinên weke minaq li tirkîya wê were gotin ku 'her tirk leşker dihê dûnyê' û hwd wê di wê temenê de wê weke gotinên ku mirov wê karibê bi têtînekê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Civakên weke bi çêkerî dihên afirandin di çerçoveya politika û politikayên ramyarî ên dewletî de wê, ji yên dîrokî cihê wê di wê temenê de wê weke têtîna netewî bin. Di wê temenê de wê ev bi mejiyê wan wê hertimî wê were leyistin. Wê weke kesên ku wê car bi car wê xêwa wan wê were jêbirin. Her ku pêşketinek jiyankirin wê ew pêşketin wê ne li gorî wan bê wê çawa wê were jêbirin û an wê nehêlin ku ew were ser ziman. Ev wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Di gotinên birêz ocalan ên di çerçoveya pêvajoya çareseriyê ên ku ew diyar dikê de wê çawa wê, wê hêza dewlet û rêveberiyê û an desthilatê a zêde diyarker ser jiyane mirovan wê dibê û hertimî wê mafê di xwe de wê dibînê ku ew mudahaleyê li jiyane mirovan bikê wê hinekê wê bi sînor bikê. Ji wê cendereyê mirov derxê û hinekê bêhnê bide mirov. Di wê temenê de wê di kirdeya gotina maf û azadiyê a ku ew dihê ser ziman de wê, di rengekê de wê ev rengê fahmkirinê wê hebê.

Têtîna civakên cihê wê, hertimî wê rêveberî, desthilatî û an ramyariya wan wê hertimî wê weke pîrsgirêka wê bi jiyane kes ji komên civakî ên

cihê hebin re wê hebê. Wê pîrsgîrêkê bi rengê jiyane wan re wê bijî. Di wê temenê de wê dema ku wê zimanê civakekê wê qadaxabîkê û an wê reşên din ên weke wê bikê wê di wê temenê de wê yekser wê karibê wê bi wê re wê fahmbîkê.

Lê rêveberiyên roja me wê zêde manipulaker bin. Wê dema ku wê çendî wê, pîrsgîrêka wan bi jiyane komên civakî ên cihê re wê hebê û an bi baweriya wan û hebûna wan re wê hebê jî wê weke ku ew pîrsgîrêkê jî aliyê wan ve nebê wê xwe bidina diyarkirin. Di wê temenê de wê ev wê weke şewa û an rengekê konseptî û ramyarî ê domandina wê rewşê bidina diyarkirin. Wê di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, bo xwe wê derewkirinê jî wê di wê rengê û yekê de wê weke mubah wê bibînin.

Di wê nûqtayê de wê ya ku wê weke rizînê wê karibê wê di rengekê de wê werênê ser ziman jî wê di aslê xwe de wê di wê rewşê de wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê fahmbîkê ku wê mijare rewşa rêveberiyê û ramyariyê wê weke aliyekê wê yê bipîrsgîrêk wê di wêtemenê de wê werênê ser ziman.

Wê dema ku em bipîrsin ku çareserîyek çawa wê di aslê xwe de wê ev ali wê weke aliyna ku wê jî temen ve wê weke pêwîst bin ku ew werina lêpîrsin. Di wê temenê de wê, dema ku em îro li ser pîrsgîrêka kurd dihizirin ev ali wê weke aliyna ku wê derkevina hemberê me û wê weke pêwîst bin ku em di rengekê de wan bi wê re li wan bihizirê bê.

Mijare pîrsgîrêka kurd wê di serî de wê weke di rengê pîrsgîrêka maf û azadiyê a civakî de wê di serî de wê pêwîst bê ku wê fahmbîkê bê. Wekî din wê di rengekê de wê weke aliyên wê yên din ê bi mijare kes û hwd re wê hebin. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, di roja me de wê, pîrsgîrêka ku wê di nivê tengezeriyên civakî û şariştanî ên herêmê de wê cih bigirê. Em jî demên dîroka kurdistanê ên weke ya kassitan û heta hûrî, mitannî, û medan û hwd wê her dema ku ew ali wê weke aliyên ku wê, kengî ev navend bi azadî û desthilatiya xwe ya civakî ve rabûya li berêmê bûya navenda pêşketina wê. Bûya navenda aramiya wê. di wê temenê de wê ev wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbîkê û wê werênê ser ziman bê. Wê jî di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, di demên dîroka herêmê de wê demên ku wê gotina ronasansê wê bo wan wê were bikarhanin wê di wê temenê de wê bi navendî wê bi statûya kurdistanî ve wê girêdayê hebûna pêşketina civakî û pêkhatayên wê yên cihê ên bi kêmetewî, bawerî û hwd ku ew bi wê gihiştina mafê xwe diyarkirin û

hwd ve wê weke girêdayî wê bibê. Di wê temenê de wê ev ali wê weke aliyên wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Wê jî di wê temenê de wê di rengekê de wê werênê ser ziman. Di wê nûqteyê de wê, mijare civakê wê di wê rengê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman.

Li ser gotina ‘çareseriyê’ re leyistina bi wateyên gotinên ramyarî û an ên dihên ser ziman re

Pirsgirêkek din jî wê di wê nûqteyê de wê weke leyistina bi wateyê bê û ev ali wê weke aliyekê ku mirov wê hinekê li ser wê nese kinê jî wê nikaribê jî wê derbas bibê bê. Di wê temenê de wê çawa wê bi wateyê re wê, li ser wê re wê bi wê were leyistin? Di rengekê de em dikarin wê weke gotina entegrasyonê û hwd ku wê birêz ocalan wê werênê ser ziman wê çawa wê di rengekê de wê minaq wê rejima tirk wê li ser temenê bêstatû hiştina civakê û an xwe bi tememî jî rewşa rêxistiniya xwe dûr kirinê û jî hev felişandinê û hwd ku wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê bikê ku ew gotinê bilêv dikê bê.

Di wê temenê de wê bi wê yekê û li ser wê rengê fahmkirinê re wê gotinên weke jî deve kesên weke hanina ser rêveberiya şamê û ku wê minaq wê jî QSD re wê bibêjin ku ew ‘li demê neleyizê’ û an ‘mijul nekê’ û hwd bê. Di wê temenê de wê gotinên weke ‘piretize kirina peymanê bikî’ û hwd bê. Di wê temenê de wê çi jî wan gotinan wê fahmbikê û an wê bixwezê ku ew wê bide fahmkirin? Wê çawa wê weke xwe wê di rengekê de wê li ser temenê bêstatû hiştin û hwd re wê di rengekê de wê bi wê re wê di rengekê de wê bi wê re wê bileyizê û wê werênê ser ziman bê.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê li wê bihizirê û wê di şêwayekê de wê werênê ser ziman bê. Ev gotin bi wê rengê wê weke çawa jî devê kesên weke rêveberên şamê nişandana wê derkeve wê jî devê rayadarên tirk ên weke hakan fîdan û hwd jî wê di rengekê de wê derkeve.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê, rastiya ku ew dixwez in jî hundurê wê gotina entegreyê wê fahmdikin wê cihê bê. An jî wê bi zanebûnê wê çawa wê di rengekê weke vaji statûya herêmê û rewşa kurd de wê şîrovebikin wê bi wê ve wê fahmbikin. Minaq wê jî gotinên weke

birê ocalan dihênê ser ziman wê rewşên weke federasyonê, xweserî wê nikaribin bersivê bidina civaknasiya civakê jî wê di rengekê de wê ji wê çawa wê pêvajoyên asimlekirinê wê bidomênin û kurd doza ti maf û azadiyê nekin wê bixwezin bi heman intiba û têgînê re wê di rengekê de wê fahmbikin û wê werênina ser ziman. Ev wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Ji wê aliyê ve wê, di wê temenê de wê di rewşên weke nivisandina dîrokê a yekali de jî wê di wê temenê de wê weke kevneşopîyek fahmkirinê wê hebê û wê di wê kevneşopîyê de wê çawa wê rewşa kurd a weke 'defecto' ku ew afirîya wê cardin wê bi halênin û di wê temenê de wê li gorî mantiqê xwe wê pirsgirêkê ji holê rabikin. Ew rewş û rêya weke ya 'çareserkirina pirsgirêkê' ew di wê rengê de wê li wê dihizirin û ew di wê temenê de ew di wê de israr dikin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê di serî de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Pirsgirêka kurd wê di serî de wê ji wê rengê fahmkirinê wê di roja me de wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bide domandin. Di wê temenê de wê ev bi zanebûnî wê weke yekali xwendina navaroka gotinê û an şîrovekirina wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê pirsgirêka fahmkirinê ku wê weke bi zanebûnî wê were afirandin wê di wê temenê de wê ne tenê wê temenê domandina pirsgirêkê bê wê ji aliyên din ve jî wê temenê rizina civakê ji gelek aliyên ve wê biafirênê. An jî wê ev alî wê dema ku wê bi wê rengê wê bi zanebûnê wê şaş wê were şîrovekirin wê demê wê li gorî wê propaganda û weşan û hwd wê werina kirin. Ev jî wê weke rengekê operasyonên têgihê ê li mejiyê civakê wê xwe bidina diyarkirin. Pêşîya stabîlîteyên keseyetî û civakî ên li herêmê wê bi wê yekê wê weke werê girtin. Wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê dema ku wê zêde giringî bidina li ser refaransên olî re ramyariyê bikin jî wê bi wê manipulakirinê ve wê girêdayî bê. Hin kesên ne xwenda û kêmanî wê bi wê yekê wê zêde karibin bixapênin û ev kes wê piştî wê di destê wan de wê weke leşkerên bo wan diçina mirinê wê di rengekê de wê bibin. Di wê temenê de wê komên cihadist û hwd wê di wê temenê de wê biafirênin û wê li hemberê civakê wê biafirênin. Nexwe kesekê bi

zane û xwendî wê neçê û di nava wê şerê li hemberê civakê ê rejimê de wê cih negirê.

Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê werênê sser ziman bê.

Pirsgirêka manipulakirinan wê di rengekê de wê kevneşopîya wê zêde kûr bê li herêmê. Di wê temenê de wê ber vê yekê wê weke radestî rêveberiyên olî wê zêde mirov wê were. An jî kesên weke ramyarivan weke saddam û an Ardogan wê kuranê wê di qadên propagandayên hîlbijartinan de wê bikina destê xwe wê bi wê re wê, bikin ku ew girseyan bixapênin. Minaqên bi wê rengê wê weke li ti deverên cihanê û dîrokê wê nebê ku wê ramyarivanek w pirtûka pîroz wê bikê destê xwe û wê ser wê re wê propagandaya hîlbijartina xwe wê bikê. Ev wê tenê wê di rejimên uniter û otoriter û totaliter û hwd de wê di rengekê de wê bibê. Wê ramyarên wan re wê were dîtin.

Di wê temenê de wê weke aliyên wê yên din jî ên weke bi gotinê en manipulekirinê wê gotinên weke ya 'tirkîya bêteror' bê. Di aslê xwe de wê dewlet wê ji destpêka xwe û heta roja me wê terorê wê ser serê civakê wê li kurdistanê wê bimeşênê. Wê qastî hebûna wê bikê û wê bi hebûna wê re wê şer bikê ku ew wê tûna bikê û ji dîrokê bikê. Gotinên weke li çîyayê agirî bi sembolikî ên weke 'kurdîstana xiyalî li vir vêşarî ya' jî wê weke nişanaken wê rastiye bin. Lê ew wê çawa wê manipulekirinê wê bikê wê bi gotinên weke bi intibaya ku wê weke aliyê din wê terorê wê bikê wê bixwezê bi fahmkirina gotinê û fêrsên wê yên fahmkirinê wê bide diyarkirin. Ev wê yekser wê bi armanca domandina wê pêvajoya tûndûtûjîyê û şer a ser serê civakê jî bê. Di wê temenê de wê armancên di temenê wê gotinê de wê di wê temenê de wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji xwe heta roja me, piştî pêvajoya çareseriyê birêz ocalan daya destpêkirin ku wê zêde ti gav wê di destpêkê de wê newê avêtin û wê pêvajo wê were dirêjkirin weke ji kiryar re din re demê bide qizinckirin û an weke navberdana pêvajoyê û hwd wê weke aliyên ku wê di wê temenê de wê bi wê yekê û temenê wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê bê. An jî wê pêvajoya wê şer û dijberî û tehdîdên wê yên li dijî rojava di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya hêrîşên li rojava û hewldanên pêşî lêgirtina statûya rojava û naskirina wê ên ji aliyê tirkîya ve dihên nişandin di çerçoveya wê gotina tirkîya bêteror û domandina wê pêvajoya şerê a bi mantiqê gotinê de wê karibê wê fahmbikê bê.

Di wê çerçoveyê de ku em dûbare werina ser gotina entegreasyonê wê di wê temenê de wê weke aliyekê ku wê bi wê re wê li wê bihizirin. Li wê gotinê wê, bi hizirkirina ku ew dikin wê, dervî rengê yekparatiya dewletî a diyarkirina wê, hebûnek din wê nebê. Di wê temenê de wê, ji gotina entegrasyonê wê, ya ku ew dixwezin fahmbikin û bidina fahmkirin wê çawa wê, xwe tabîi wê bikin wê bikin ku ew wê bikin. Di wê temenê de wê ji xwe wê li herêmê wê bo ku ew rewşa civakî wê ji holê rabikin wê bi DAÎŞê wê di rengekê de wê pêşbixin û wê bidina herîşkirin. Bi pêvajoya DAÎŞa leşkerî wê di wê temenê de wê pêvajoya hêrîşê wê bikin û wê, encamê wê di wê temenê de wê weke ku wê bixwezin wê nekin. Di dewama wê de wê piştî rejîma esad hat radestkirin wê DAÎŞa ramyari wê were pêşbixin.

Rewşa radestkirina rejîma sûrî li HTŞ û an cilanî kirin wê karibê wê bişibênê rewşa piştî hevdîtina rayadarên îran û tirk li qasra qasrî şînê ku wê bikin û wê, ji musilê wê DAÎŞê wê bidina hêrîş û wê di wê demê de wê balyoza tirk wê tişî cebîlxane wê bikin û wê bi wê re wê radestî DAÎŞê wê bikin wê karibê wê fahmbikê. Wê demê DAÎŞa-leşkerî didan hêrîşkirin û îro DAÎŞa-ramyari didin hêrîşkirin. DAÎŞa-ramyari wê, weke bi konseptê HTŞ û colanî û hwd re wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê, bi fêrsên fahmkirinê a ji gotina entegrasyonê ku ew dikin ku wê fahmbikin û wê bidina diyarkirin wê, çawa wê encamên ku wê bi DAÎŞa leşkerî bi dest ne xistin wê bi **DAÎŞa-ramyari wê** bikin ku wê bidest bixin wê bi wê bê. Di wê temenê de wê, çawa wê xwe bi tememî wê radestî wê bikê wê, bi gotina entegrasyonê re wê, bixwezin ku ew wê bi dest bixin.

Ya ku ew ji gotina entegrasyonê wê fahmdikin û dixwezin bidina fahmkirin wê çawa wê di wê temenê de wê, bêstatû kirinê û hwd ve wê girêdayî bihizirin. Di wê temenê de wê bigotinên ku ew weke 'êdî QSD li demê neleyizê' û an divê ku ew peymanê pêkwerênê ku ew dixwezin biwê bidina fahmkirin û weke encamê li gorî xwe bidest bixin wê diwê temenê de bê.

Di wê temenê de wê li bakûrê kurdistanê jî wê dîmenê ku ew didina diyarkirin di çapameniyê de li gorî xwe wê weke dîmenekê ku ew wê weke çawa wê radest bigirin wê bi wê rengê bê. Lê ev dîmen wê dîmenê ne rast û şaş bin. Di temenê inkara civake kurd de ew bi wê dihizirin.

Birêz ocalan di nameya xwe ya 28 sibatê de wê bîrê ser ziman ku wê, “inkar wê were şikandin.” Ev gotin rast a. Lê bi wê re wê jî dikarê wê werênê ser ziman ku wê, çawa wê tevi ku wê kurd wê bi tekoşîna xwe wê inkarê wê bi şikênin jî ew wê bi wê yekê û rengê wê di wê de wê îsrar bikin û wê di wê çerçoveyê de wê, gotinên xwe wê bibêjin û wê nêzîkatiyê wê bidina diyarkirin.

Kirpendina li ser têgîna inkarê wê ji devê kurdan wê pirr zêde wê were hanin ser ziman ku wê çawa wê dewletê li hemberê wan meşandiya. Ev rasta jî. Lê wê bi wê re wê rastiyeke din jî wê bi xwe re wê bide diyarkirin. Wê dema ku em li gorî bi morfolojikî wê li wê dihizirin wê bi wê re wê kifşdikin ku wê çawa wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê, pêvajoyên serdestiya desthilatî wê di rengekê de wê bi wan re wê were meşandin wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Wê jî wê di rengekê din de wê werênê ser ziman ku wê, ev gotin wê weke bi kirdeya bêstatû hiştina civakê jî wê di rengekê de wê were diyarkirin. Di wê temenê de wê piştî bêstatû hiştin wê û pê de wê, pêvajoyên hêrîşê wê weke bi wê pirrali wê li ser serê civakê wê bi fizîkî û ne bi fizîkî wê li hebûna wê werina kirin. Wê di rengekê de wê di nivisandinên dîrokî de wê, hemû nivisandin wê çawa wê navê wan weke kurd û kurdistan wê ji wan wê were derhanin wê bi wê re wê were kirin. Di wê temenê de wê, rengê wê weke di pêvajoya jêbirin û hwd de wê weke jinûve nivisandina dîrokê wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê din ku wê di çerçoveya wê rewşa statûqûya piştî şerê cihanê ê yekem ku wê bi sykec-picot re wê biafirê wê bi wê û li gorî giyane wê di rengekê de wê were kirin. Di wê temenê de wê komkuji û ev pêvajoyên ku wê di çerçoveya komkujiyên civakî de jî wê werina fahmkirin wê piştî jî wê bi ti awayê wê newê dîtin ku wê werina lêpirsin. Ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê din de wê karibê wê fahmbikê û wê karibê wê di şêwayekê û awa û rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di roja me de jî wê dema ku wê bahsa ‘çareserîyek çawa’ wê were kirin de wê, di rengekê de wê ev wê di şêwayekê de wê dîsa wê li wê nûqteyê wê weke ku wê bialiqê. Ji aliyekê ve wê desthilat û an rejim wê

bixwezê çawa ku ew li gorî wê rewşa inkarê ya berê ku ew heta roja me hanina lê ku ew hatiya şikandin wê çawa li gorî wê bikê wê di nava hewldana wê de bê. Bi wê yekê wê çawa wê weke jinûve wê, ew wê rewşa inkarê û bêstatûbûnê wê tesis bikê ser civakê wê di nava hewldana wê de bê. Di wê temenê de wê şerê wê di temenê domandina wê inkarê de wê weke ku wê bi wê yekê wê bikê.

Di rewşa aloziyên şer ên li sûrî de wê dîsa wê di wê nûqteyê de wê regekê hizirkirinê wê temenê pêvajoyên wê yên şer wê biafirênin û wê xwe di regekê de wê weke ku wê bidina diyarkirin.

Di wê nûqteyê de wê beremberî şiyarbûna civakî a li kurdistanê û herêmê wê ramyariyek nazik û hûrûkûr wê bi gotinan wê li ser temenê xapandinê û hwd wê di wê temenê de wê di regekê de wê weke ku wê were meşandin. Li ser wê çerçoveyê wê di regekê de wê pêvajoyek şer wê, di regekê de wê were dîtin ku wê were pêşxistin.

Li rojava û sûrî ku wê pêvajo wê bi şer wê derbas bibin wê di wê temenê de wê hinekê jî wê bi wê yekê ve wê girêdayî bê. Tirkiya wê ber çî wê daxili şerê li sûrî wê bibê. Wê tenê û tenê wê bo pirsgrêka kurd û her wusa dijberiya wê ya li statûya civake kurd û bidest xistina wê bê. Wê çawa wê pêşîya wê bigirê wê di wê temenê de bê.

Mînaq wê di regekê de wê gotina entegrasyonê ku wê were ser ziman wê, di regekê de wê, ev jî wê di mejiyê herdu aliyan de wê ji hev cihê bê. Dewlet û rejimên herêmê wê çawa wê li leyha statûqûya xwe wê, ew wê şîrovebikin û wê bikin ku wê herkesek wê bi wê tabîi wê bibê wê di wê temenê de wê di regekê de wê weke ku wê şîrovebikin û wê werênina ser ziman. Weke aliyekê wê yê din wê karibê wê di wê temenê de wê di regekê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di wê nûqteyê de wê, gotina entegrasyonê ew wê, çawa wê di rengê ku wê kurd û pêkhatayên din wê ji hemû maf û azadiya xwe û statûya xwe ya civakî wê bi şûn ve wê gavê biavêjin û wê weke wê xwe li tûnakirinek civakî wê razênin wê bi wê rengê wê bikin ku ew wê fahmbikin. Di wê de wê, di mejiyê wan de wê fahmkirinek weke bi hebûna civak û pêkhatayên civakî wê nebê. Di wê temenê de wê, vaji wê çawa wê civak wê, xwe di regekê de wê, bê statû bikin wê bi wê hizirin.

Nerînên cihê ên di gotina entegrasyonê re dihên dîtin û ya bi wan dihê diyarkirin

Di serî de wê dema ku wê gotina entegrasyonê bê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê weke ji gotinê wê çî wê were fahmkirin

wê karibê wê hinekê din wê ser wê bisekinê bê. Di wê temenê de wê di salixkirina gotinê de wê, weke ali ku ew hebûna hev herêbikin wê di wê temenê de wê xwediye wateyekê bê. Di wê temenê de wê di şewayekê de wê di têngîna entegrasyonê de wê nikaribê bi wate û fahmkirina weke tenê aliyek hebê wê fahmbikê bê.

Ji wê aliyê ve wê wateya gotinê wê di wê temenê de wê, dema ku wê bahsa têngîna entegrasyonê wê di roja me de wê li sûrî wê were kirin de wê, aliyên rejimên herêmê wê li leyha wan ku wê çawa wê xwe bêstatû wê bikê û wê weke li gorî wan û gotin û xwestekên wan wê bijî wê bi wê fahmbikin û wê bikin ku wê bigihênina fahmkirinê.

Gotinên rayadarên sûrîya nû wê di wê temenê de wê, ji aliyê rêveberiya xweser re ku wê bi lêvbikin ku ew li demê neleyizê û dirêj nekê û peymanê pêkbênê. Di kirdeya gotina pêkhanina peymanê de wê, ya ku ew wê bi wê bihizirin jî wê di wê temenê de wê cihê bê. Di wê nûqteyê de wê ya pêşî û yekser ku wê karibê wê were fahmkirin wê çawa wê di rengekê de wê weke di temenê weke bêstatû hiştina civakê de wê, di rengekê de wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin bê.

Ev wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê ku wê mirov dikarê wê werênê ser ziman ku wê di çerçoveya diyarkirinên xwestekên aliyên di çerçoveya gotina entegrasyonê de bê û an di rengên şîrovekirinên wan de bê wê bi wê yekê wê weke vaji hev bê. Di rengekê de wê aliyên rejimê wê di şewayekê de wê li leyha rejimê wê weke ji hemû mafên xwe û xwestekên xwe yên civakî bi şûn ve gavê biavêjê û civak nexwediye ti rêveberiyên xwe bê. Di wê temenê de ew bahsa zimanê dayikê û an civakî ên xwe nekin. Di destûrê de wan çî ziman weke 'zimanê fermî' nivisandîya bi wê biaxifin û jiyane xwe diyarbikin. Di wê çerçoveyê de wê bi wê re wê li wê bihizirin.

Minaq wê herêmên ku wê tirkîya wê ji sînorê rojava wê dagirbikê wê weke afrînê, serêkahniyê, û çend deverên din ku wê çendî wê pîrîniya girseyên wan kurd jî bin wê zimanê kurdî wê li wan wê qadaxa bê. Wê nikaribin bi zimanê xwe biaxifin û xwe bîniya ser ziman û an aktiviteyekê bikin. Wê weke çawa di nava sînorê tirkîya de ew qadaxa danîna ser zimanê kurdî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê li wir jî wê bi wê mantiqê tevbigirihîn.

Di wê rengê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê karibê û wê di şewayekê de wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Wê jî di rengekê de wê karibê wê fahmbikê û wê di awayekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê ku wê pêvajiyên şer ên ku wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê yekê wê ser serê civakê wê werina meşandin. Di rengekê de wê, civakên herêmê wê di bin rejimên herêmê de wê bi wê yekê wê weke rewşek metingeriyê a tûnd wê bijîn. Di wê temenê de wê metingeriya herêmê a ser serê civakên herêmê a ji rejimên herêmê wê di wê temenê de wê weke çawa ew civakan di pêvajoyên asimlekirinê de derbas dikin û an wê çawa wê civakan wê weke diyarkirina wê bi wê yekê û rengê wê bijîn wê mecbûr bikin wê di wê temenê de wê xwe bide diyaerkirin. Têgihên baweriyê jî wê di wê temenê de wê hem bo asimlekirinê û hem jî bo çêkirina temenê şer û hwd wê bikarbênin.

Di wê rengê de wê ev wê weke aliyekê wê yê girng wê karibê wê direngê de wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di mijare rengê fahmkirinê de wê weke ku wê, di navaroka gotina entegrasyonê de wê were fahmkirin wê xwe bi wê yekê wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Entegrasyon, di wateya xwe ya herî bingeîn de, pêvajoyek teknîkî û stratejîk e ku dihêle ku sîstem, serîlêdan, dane, an pêvajoyên cûda bi hev re têkilî daynin, bi hev re bixebitin û bi rengekî ahengdar û bêkêmasî entegre bibin. Entegrasyon, ku bi rastî tê wateya "entegrekirin" an "lihevhatinê", tê wateya girêdana pergala di ramyari de, ku danûstandina teknîkî ya daneyan gengaz dike.

Li vir wê dahûrek wê zêde giring wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin. Di wê nûqteyê de wê di gotina entegrasyonê de wê bahsa pergalekê û an sistemêkê bi tenê wê nekê. Di salixkirina gotinê de wê têtîna pêşî wê ew bê ku wê, ji yekê zêdetirî pergal werina ba hev û bi hev re di rengekê ahengî de bijîn û an kar û xabatê bikin bin. Di wê temenê de wê, ev pergal û an sistemên ku ew dihên ba hev wê di rengekê de wê bi wê re wê weke hev temem bikin. Wê hev fahmbikin û wê bi ber hev ve wê gûharinê wê di xwe de wê çêbikin. Minaq ku em di xosleta rojava û sûrî de wê fahmbikin wê çendî wê rojava wê, sûrî û şamê wê fahmbikê û bi ber wê ve wê herê wê şam jî wê bi ber wê ve wê herê û wê fahmbikê û wê gûharinê wê bi xwe re û bi herêkirina wê re wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê di çerçoveya têtîna entegrasyonê de wê ji yekê zêdetirî wê pergal ku wê di ahengekê de wê bi hev re wê karbikin û bi hev re di levkirinekê de di nava kar û xabatê de bin. Minaq wê europa wê weke yek bê. Lê di hundurê wê de wê gelek pergalên bi awayên cihê ên ramyarî, civakî û hwd wê hebin. Ev hemû wê di wê

çerçoveyê de wê di ahengekê de wê bi hev re wê xabatê bikin û wê di levkirinekê de bin. Di wê temenê de wê hev fahmkirina pergala di nava têtîna integrasyonê de wê weke xosletekê wê xwe bide diyarkirin. Lê ev wê di cewherê wê de wê dema ku ew bi hev re wê bibin weke 'yek' ew wê newê wê wateyê ku wê yek wê weke ya din wê bibê û an wê di wê temenê de wê, ji hebûna xwe ya pergala wê bi şûn ve wê gavê biavêjê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê di dewama wê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê di şewayekê û rengekê de wê di dewama wê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di roja me de wê, gotina integrasyonê wê li ser temenekê karsaziyê wê zêdetirî wê were bikarhanin ku ew wê, firmeyek û an şirketekê wê bi yê din re wê levbikê û wê di şewayekê de wê rê û tûra têtîliyan wê bi hev re wê dênin û wê bi wê yekê wê, baştirin wê di aheng û levkirinekê wê çawa wê xabatê wê bikin wê bi wê were diyarkirin.

Mînaq di matematîkê de, integrasyon têtîhek e ku pir caran ji bo hesabkirina rûber an fonksiyonek diyarkirî têtî bikar hanîn; ew wekî berevajîya derivatê têtî hesibandin û ji bo bidestxistina nîrxên hejmarî bi rêya integrasyona hejmarî têtî bikar hanîn. Integrasyon, bi gelemperî, pêvajoya yekkirina pêkhate an pergala cûda di nav tevahîyek hevgrîtî de vedibêje.

Li vir wê di têtîna integrasyonê de wê, têtîna 'yekê' wê ne di têtînek yekê de bê. Wê di têtîna yekitiyekê de bê û ku ev têtîna yekitiyê wê di rengekê de wê di xwe de wê ji pîrraniyên ku ew wê weke hevgrîtina wê yekê diafirênin wê pêkwere wê karibê wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê di çerçoveya fahmkirina têtîna integrasyonê de wê nebûna têtîna statûyên civakî û an beşên wê ku wê piştre wê pêşkevin wê nebê. Wê ew wê vaji wê karibin bi statûyê hebin û statû wê ji aliyekê ve wê weke pêwîstiyek wê fahmkirina wê jî wê ji aliyekê ve wê xwe bide diyarkirin. Di wê temenê de wê dema ku em bahsa integrasyona pergala bi hev re wê bikin wê her pergala wê bi xwe û hebûna wê di wê temenê de wê hebê heta ku em bi têtînek pîrrani a di wê levkirinê de wê bi wê karibin wê bahsa wê bikin bê.

Ji wê aliyê ve wê ev wê weke rastiyekekê wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Di rengekê din de wê dema ku wê, mînaq wê ji aliyekê wê, were xwestin ku ew li lehya ya din dawiyê li hebûna xwe wê werênê ji xwe wê di rengekê de wê di wê têtîna integrasyonê de wê weke temenê wê jî wê di rengekê de wê weke ku wê jî holê wê rabê. Ev wê weke

aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Li rojhilat wê rejimên oteriter û toteliter ku wê bibin wê di wê nûqteyê de wê bi awayekê wê bi hebûna xwe wê di rengekê de wê xwe bidina diyarkirin. Ev wê, bi têngînek weke ya netewek weke ya hebûya aliyekê hertimî li leyha ya din hati tûnakirin û an bi wê ji holê hatiya rakirin wê bibê. Ev wê di rengekê de wê, weke aliyekê wê yê ku wê weke vaji wê di rengekê de wê karibê wê di şewayekê de wê fahmbikê bê.

Yekê li leyha ya din wê hebûna wê tûnabikê wê pêvajoyek jenosidê bê. Di wê temenê de wê bi wê re wê karibê wê di wê temenê wê di şewayekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku ev pêvajoya jenosidê wê di roja me de wê, li rojhilat wê bi rejimên wê re wê weke xosletên rejimê û rengê pêşketina wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê gotinên demokrasiyê û hwd jî wê aliyê ve wê nikaribê wê bahsa temenê wê bikê. Ji xwe ev rengê zêhnî wê bo ku ew hebûna xwe bêî lêpîrsînekê biji wê çawa wê têngihên weke yên felsefeyê û hwd wê pêşnekevin wê bi itinayekê wê li wê bihizirê bê. Hizrên di bin navê gotina felsefeyê de wê werina pêşxistin jî wê ji hizrên felsefeyê zêdetirî wê yên wê têngîna zêhnî ku wê çawa wê bidina herêkirin bê. Wê bi wê bikê çerçoveya wê de bê. Di wê temenê de wê gotin wê ji wateya wan ya rast wê cihê wê li gorî zêhniyeta xwe wê gihandina wate û fahmkirinekê wê weke bê dayin fahmkirin û an serwerkirin. Ev wê weke kevneşopîyekê bê. Weke ku me li jor wê hani ser ziman wê çawa wê, bi gotina entegrasyonê wê, bi wateyên weke li leyha aliyekê wê aliyê din wê çawa wê xwe tûnabikê wê wateyê derxin û wê bi wê bixwezin ramyariyek dijber wê pêşbixin wê karibê wê bi wê yekê wê û çerçoveyê wê fahmbikê.

Ev di aslê xwe de wê weke aliyekê ku wê temenê pêşneketin û an şaş û ne rast pêşketin û pêşveçûnên herêmê jî wê di awa û rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Ji wê aliyê ve wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê. Pîrsgirêkên civakî wê di wê temenê de wê, di nava têngînek rejimî a oteriter de wê werina girtin wê di wê temenê de wê minaqên wê bin. Wê mijare desthilatê ku wê birêz ocalan wê ser wê bisekinê ku wê, di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê ku wê bi wê yekê û rengê wê temenê pîrsgirêkên herêmê jî wê biafirênê. Ji aliyekê ve wê di aslê xwe de wê, pîrsgirêka desthilatê wê, temenê pîrsgirêkên herêmê ên civakî û pêşketinên wê de wê di wê rengê de wê were dîtin ku wê xwe bide diyarkirin. Civak wê weke komek ji kesan pêkdihê ku ew di bin iteat

desthilatê de bê û ew wê weke wê biji û an ew li gorî wê bijî wê li lê wê were nerin. Di wê temenê de wê, karibê bahsa wê were kirin desthilat wê bi awa û şewayê xwe wê, li pêşîya pêşketinên civakî ên herêmê wê astengiya mazin wê ji gelek aliyên ve wê biafirênê. Li vir wê, gelek caran wê di bin dîmenê olê de ew wê bide diyarkirin. Lê ol ji rastiya wê hatiya dûrkirî û weke tîgînek desthilatî û maskeya wê hatiya diyarkirin. Wê kiryarên wê 'meşrû' wê bide diyarkirin. Wê di wê temenê de wê pêşîya lêpîrsênê li wê bigirê. Bo wê di rengekê de wê were rengdayîn li wê. Lê di aslê xwe de wê di wê qalibê de wê desthilat wê hebê û wê di wê temenê de wê bi awayê wê re wê, di rengekê de wê weke 'laviathan'ê bi tîgîna serdestiyê wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin.

Aliyekê desthilatî wê, di wê temenê de wê xwe bide diyarkirin wê pîr zêde wê di manipule kirinê de wê pêşkevin û wê li pêş bin. Di wê temenê de wê tîgînên desthilatî wê, di wê rengê de wê di gotinê de wê, pîr zêde wê, xwediyê xortiyek mazin a manipule kirin. Mijare manipuleyê li herêmê bi desthilatê re ku ew baş heta newê fahmkirin wê ji gelek aliyên ve jî wê nikaribê wê baş fahmkirin were bi dest xistin.

Manîpule kirin tê wateya hewldana bi zanebûn a manîpulekirina hest, raman û tevgerên kesekî, pîr caran bi nezani, da ku xizmeta berjewendiyên xwe bike. Ev dikare bi rêya gelek teknîkan were bidestxistin, di nav de xapandin, tahrîfkirina rastiyan, zexta hestiyarî, an jî îstismarkirina lawaziyên. Manîpulasîyon şewazek tevgerî ye ku di gelek waran de tê dîtin, ji tîkiliyên kesane bigire heya yên koman û ramyariyê û hwd de wê karibê wê bibê.

Manîpulasîyon wê bi giştî wê weke gotinek ku wê zêdeyî wê aliyên wê derûnî wê li pêş bê. Heta ku wê weke gotinek ku wê bi teknîkên wê yên dihên bikarhanin wê weke zêdeyî wê di dîmenekê derûnî de wê xwe bide diyarkirin.

Mînaq manîpulekirina hestiyarî cureyekî manîpulekirinê ye ku deverên hesas ên hestiyarî yên kesekî armanc digire û hewl dide wan sehê bike. Ev rêbaz li ser bingeha qelsî an jî lawaziyên kesane hestên sûcdariyê diçîne, bandûrê li biryarên wan dike. Ev cure manîpulekirin, ku bi taybetî di ezmûnên zarokatiyê an jî tîkiliyên nêzik de gelemperî ye, dikare bandûrên kûr û mayînde li ser tenduristiya derûnî ya kesekî bihêle.

Manipulekirin wê zêdeyî wê weke kiriyarek ku wê li hemberê kesekê ku ew kes û an ku ew kom bê wê ew ne di farqê de bê ku ew were weke îstismarkirin. Wê weke destavêtinek hêstî jî wê di rengekê de wê karibê

wê fahmbikê û wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman.

Cureyên manîpulasyonê yên ku ew wek li şûna bêdengiyê, danûstandinê û hwd serdest dike. Di cureyê wê yên weke bêdengiyê teknîka manîpulasyonê de, kes hewl dide ku bi neaxivtinê kesê din ceza bike. Ew bi zanebûn kiryarên dûrxistinê bikar tînin bêyî ku hêrs an nerazîbûna xwe nîşan bidin. Armanca manîpulator ew e ku kesê din bike ku gumanê li ser tiştê ku wan xelet kiriye bike, xwe sûcdar hîs bike û kontrolê bigire destê xwe. An jî wê hisiyetê bide çêkirin û serdest bikê. Vaji wê bi gotinê û an bi bidengiyê wê bi gotinên ku ew dikê wê bi wateyên sernûxûmandî lê di dîmenekê zelal ku ew bi wê dide fahmkirin de wê biêşênê û an bitirsênê û hwd de wê bikê. Kesên ku ji bo demên dirêj rastî vê tevgerê dihên, dibe ku hestên gumanê li xwe, hewcedariya pejirandina ji yên din, û hestên fîkar an bêaramiyê biceribînin.

Ji wê aliyê ve wê manipulasyon wê weke şêwayekê sehêtkirinê ê desthilatê ê civakî bê. Ew pêwîstîyên gotinê ên weke bi derûnî û hwd wê bi rêyên têgînên baweriyê û hwd wê werina hanin li cih. Di wê temenê de wê, bi ahenge pêşketina mirov bi wê mudahale bikin û bi wê bileyizin. Di wê temenê de wê hîsîyetê bidina mirov ku ew nikaribê dervî desthilatê biji û an wê desthilatî nebê ew nikaribê biji. Di wê temenê de wê tenê ya rast wê deesthilat bê û ya rast bê ku ew dibêjê bê. Ev wê bi wê armancê wê werina kirin ku wê çawa wê girêdanê bi rengê iteatî û hwd wê bidina çêkirin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Manîpulatorek rêbazên cûrbecûr bikar tîne da ku bandûrê li ser hişê mirovan bike û raman û tevgerên wan rêve bibe. Di van rêbazan de, ew carinan hewl didin ku razî bikin, di heman demê de carinan jî ew di îstismara hestiyarî de beşdar dibin. Ev rêbaz dikarin manîpulasyonên ku tevgerên tundûtûjî yên wekî bêparkirin, şermkirin, an îstismara hestiyarî jî di nav xwe de bigirin. Kesek manîpulator pir caran zimanek manîpulator bikar tîne da ku kesê din xwe sûcdar hîs bike.

Kesek ku di manîpûlasyonê de beşdar dibe, di nav hişmendiyeke xwe-navendî de tevgerên narsîst nîşan dide û kesê din bi karhanîna rêbazên weke îqnakirin, şîret, rêvebirîya têgihîştinê, dana şermkirinê, îstismara hestiyarî, bêparkirin, afirandina hestên sûcdariyê ên cûrbecûr, bixwe leyîstina rola qurbanîyê û an xwe di wê rengê de dana nîşandinê û hwd de wê karibê bide diyarkirin. Wê dema ku em li van xosletan binerîn em

dibînin ku ev hemû jî wê weke aliyên ku bi awayên cihê û an rengên wan ên cihê ku ew desthilat wan dide bikarhanin bin.

Minaq di pêvajoya şerê rejima tirk ê li hemberê kurdan de wê, ji aliyekê ve wê weke bi gotina terorê wê pênasebikê û ji aliyê din ve wê li ser rayagiştî a tirk wê bi wê yekê tirsên ku ew dide çekirin û dijminatiya ku ew li ser wan diafirênê û hwd re wê rêyên manipulakirinê wê di rengekê de wê bikarbênê. Di demên dawî de wê, piştî pêvajoya çareserîyê jinûve bi nameya birêz ocalan a 28 sibata 2025an hat diyarkirin û pê de wê zêdetirî wê li ser wê temenê wê manipulekîrînên ku ew wê li dijî kurdan wê bi rayagiştî wê bikin wê di temenê xwestekên civakî û li dijî pîretizekîrînên wan de wê, çawa wê, mirovan bi girêdanên derûnî wê bikarbênin wê were dîtin. Bûyarên weke kurdên ku ew bi kurdî diaxiftin û rastî hêrîşan dihên wê tenê wê hinek encamên wan politikayên bi wê bin.

Entegrasyon wê ne tîgîn û fahmkirinek weke ya li leyha aliyekê wê aliyê din were tûnakirin û an jî holê rakirin bê.

Li vir wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê entegrasyon wê di serî de wê ne weke tîgînek ku wê di wateya xwe de wê bide diyarkirin bê ku wê li leyha aliyekê wê aliyê din wê were tûnakirin bê. Di wê temenê de wê ti carî wê ev wê di wateya wê de wê nebê. Vaji wê di rengekê de wê ali wê hebûna xwe bi statûya xwe wê biparêzên heta ku wê karibê bahsa gotina entegrasyonê were kirin. Wê dema ku wê aliyek wê nebê wê demê wê tenê tenê li ser aliyekê re wê nikaribê bahsa gotina entegrasyonê jî were kirin.

Di wê temenê de wê weke ku wê ji tîgîn û salixkirina fahmkirina gotinê û an fahmkirina bi wê ku wê ji wê were fahmkirin wê ew bê ku ew wê çawa wê ji aliyekê wê zêdetirî wê ali hebûn ku ew tîkiliya nava wan di ahengekê de were dîtin û bi wê were rastkirin bê. Heta ku ew ali hebin wê karibê bahsa wê were kirin bê. Heta ku wê aliyên din wê hebê û wê ne tenê wê aliyek hebê wê karibê bahsa tîgîna entegrasyonê were kirin.

Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê bi wê re wê di serî de wê fahmbikê bê. Di mijare tîgîna salixkirina gotina entegrasyonê de wê aliyên wê yên bi fahmkirinê wê bi wê re wê di rengekê de wê weke ku wê xwe bidina diyarkirin bin. Wê jî dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê nûqteyê de wê, dema ku wê li leyha aliyekê wê aliyên din hatina ji holê rakirin wê demê wê temenê têngîna entegrasyonê jî wê ji holê rabê û wê demê wê li şûna gotin û navê entegrasyonê wê nav û gotinek din wê karibê li wê were kirin û bi wê were bikarhanin. Wê demê wê ev wê navê wê nebê entegrasyon.

Di wê temenê de wê entegrasyon wê weke têgihek ku wê di nava pergala de wê ahengê û levkirinê wê çêbikê û wê bi wê re wê werênê ser ziman bê wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Ev wê di serî de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman bê. Mijare salixkirinê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê di wê çerçoveyê de wê di rengekê de wê karibê wê werênê ser ziman bê. Mijare salixkirinê wê di wê temenê de wê bi wê yekê wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di roja me de wê dema ku wê bahsa aliyên wê dihê kirin û an wê weke bahsa têngîna entegreyê wê minaq wê li rojava wê were kirin wê çawa wê aliyê kurd wê li leyha ya şamê û an aliyê din ku ew çî nav li lê were kirin wê xwe tûna bikê û an ji holê rabikê wê bi wê yekê wê bikin ku ew wê were hanin li ser ziman. Bêgûman wê ev wê ne entegrasyon bê. Ev wê navê wê tiştêkê din bê. Wê di serî de wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di wê nûqteyê de wê, dema ku wê ji aliyê kurd dihê xwestin wê li leyha ya şamê û an aliyê din wê dawiyê li xwe wê werênê wê demê ev wê, di rengekê de wê nikaribê wê bahsa wê bi gotina entegresyonê re wê bikê. Tenê ev li ser navê gotina entegrasyonê ew dibê manipulekirinek bi niyeta xirab. Wê tenê û tenê wê bi wê yekê û rengê wê karibê wê salixbikê û wê di wê temenê de wê di rengekê de wê werênê ser ziman bê.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê, dema ku wê dema ku wê ji aliyekê ev wê were xwestin wê demê wê, ev wê, dervî têngîna entegrasyonê wê weke tenê wê bi aliyekê re wê aliyê din wê were ji holê rakirin bê. Wê demê wê têkiliyek pergala wê weke ku wê di navaroka gotina entegrasyonê de wê bi wê were lê hizirkirin wê nikaribê wê bahsa wê were kirin û ew bi wê werê hanin ser ziman.

Di wê temenê de wê dikarê wê di rengekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê têtîna entegrasyonê wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Mijare civakî de wê têtîna entegrasyonê wê xwestina wê û an pêşxistina wê têtînek asayi bê. Di wê temenê de wê ev hem di hizirê de û hem jî di awayên hizirkirinê de wê weke bi têtîna hebûna hev herêkirinê re wê karibê wê di rengekê de wê fahmbikê. Wê di wê rengê de wê bi gûharinên ku ew di xwe de ji herdû aliyên dibin ku ew dihênina wê astê ku wê hevdû di wê astê de wê herêbikin.

Ev wê weke aliyekê ku wê di wê temenê de wê hingê wê di rengekê de wê bi hev re wê di rengekê de wê, karibê wê fahmbikê bê. Lê di wê nûqteyê de jî wê dema ku wê were wê astê wê di rengê levkirinekê de wê ji wê gotina levkirinê wê weke hevkirinê û di rengekê de bi cihkirinê wê nikaribê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê bi wê re wê fahmbikê. Ji wê zêdetirî wê weke ku wê bi rengên xwe wê çawa wê hertimî wê pêşketin û pêşveçûn wê bi aliyên re wê bibin di rengê wan de wê ev wê ji herdû aliyên ve wê werina fahmkirin. Minaq wê ev rewşa fahmkirinê wê weke pirralî bê. Wê çendî wê minaq wê aliyê kurd wê di çerçoveya pergale xwe de wê xwe û wê fahmbikê wê aliyên din ên bi wê re bi pergali di têtîliya pergale de ya wê fahmbikê. Ev wê bo aliyê din jî wê bi heman rengê wê bûhûrîner bê.

Di wê temenê de wê di şewayekê de wê li ser wê fahmkirinê de wê bi ber paşerojê de wê bi awayên nû ên gûharinê û pêşxistina wê re wê êdî wê herin û wê têtîliya pêşketinê wê bi wê re wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênin.

Têtîliya pêşketinê wê di wê temenê wê di nava têtîliya têtîna entegrasyonê de wê, weke beremberê hev wê hebê. Wê ne yekali bê. Ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê têtîliya fahmkirinê û an wê weke di temenê têtîliya wekhevan (*relationship of equals*) wê di rengekê de wê bi temenekê destûrî û hwd wê karibê wê fahmbikê bê. Di wê têtîliya wekhevan de wê aliyek weke ne li ser aliyê din re bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê weke hev di rengekê de wê were salixkirin û wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê weke ku wê were fahmkirin. Di wê temenê de wê gotina entegrasyonê wê weke ku wê, êdî wê di minaqe yekitiya europa de wê were dîtin wê di rengekê de wê,

weke têkiliyek bi temenê destûrî û rêgezên wê re wê were fahmkirin. Ev wê ne tenê wê di nava têkiliya dûaliyan de wê karibê wê were fahmkirin. Ev wê dimenên wê yên cihê ên weke bi zayendî, bawerî, kêmetewî û hwd bi gelek aliyên din re jî wê karibê wê fahmbikê. Di temenê têngînê weke yên bi zanînê fahmkirinê û an weke bi teknolojiyê û pêşketina wê ya bi civakê û hwd re jî wê weke modelê ku wê di roja me de wê hin bi hin wê were diyarkirin û şîrovekirin bê.

Di wê temenê de wê têngîna yekitiya civakî wê di nava wê de wê weke aliyekê wê yê ku wê, birêz ocalan jî wê b têngîna wê re wê werênê ser ziman minaq wê di konferansa ku wê di yek-êlûnê de ku wê, ji aliyê 'navenda lêkolînê a rûdaw' ve wê bo aşîtiya li kurdistanê û herêmê wê were li darxistin de wê, peyamekê wê bişênê. Di wê de wê van gotinan wê werênê ser ziman. "Tercîha min ew e ku Kurd, bi wan dewletên ku derfeta pêwendiyê li ser bingeha civaka demokratîk didin wan re, di nav yekîti û hevgerîyê de bin. Ez vê yekê wekî 'entegrasyona li ser bingeha civaka demokratîk' pêname dikim. Pêvajoya ku em niha dimeşînin dispêrim ser vî esasî û ez di wê baweriyê de me ku wê bi ser bikeve."

Di dewama wê de wê bi van gotinan wê werênê ser ziman. "Li gorî min, divê pêwendiyên di navbera Kurdan de jî di şeweyê yekîtiyê li ser bingeha demokratîk de bin. Ez bangî hemû Kurdan dikim ku li ser zemînekê demokratîk bicivin û bibin yek." Li ser wê temenê wê weke banga yekitiyê di wê çerçoveyê de wê li civake kurd wê bi wê re wê bikê.

Minaq wê dema ku wê, bahsa tevlibûna li yekitiya europa wê were kirin de wê pêşî wê di nava xwe de wê hinek rest û an 'qrîterên' ku wê di rengekê de wê weke 'qrîtarên kopenhagen'ê û hwd wê bahsa hatina li pîvanekê wê were kirin. Di wê temenê de wê ev jî wê bo kurdan û civakên din herêmê wê di wê temenê de ku wê têkiliyek baş û demokratîk wê dênin wê bi wê yekê wê di nava xwe de jî wê têkiliye yekiti û demokratîkî wê di wê temenê de wê weke çawa wê dênin.

Ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê çerçoveyê de wê werênê ser ziman bê. Yekitiya civakî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê têngîna entegrasyonê wê di rengekê de wê bi wê re wê di ahengekê de wê bi hev re û li rex hev jiyankirinê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê bi wê yekê wê were hanin li ser ziman.

Mijare yekitiya kurd wê di wê temenê de wê ji xwe wê di navarok û navika wê têtînek û an çareseriyek di wê temenê de wê cih bigirê û ev di aslê xwe de wê weke aliyekê ku ew nebê nabê bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê di şewayekê de wê bi wê re wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê, ev pîrsgirêka civakê wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê karibin wê werênina ser ziman. Gotinên birêz ocalan ên di wê pêvajoyê de ew dihênê ser ziman ji du aliyan ve dikarê dahûr bikê û bi morfolojikî wê karibê ji wan bigihijê fahmkirinekê. Yek wê li ser temenê pênasekirin û gihiştina statûya xwe ya civakî a civake kurd bê. Ku ew di wê temenê de wê yekitiya navxweyî a netewa demokratikî jî wê di rengekê de wê bi wê were diyarkirin û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Aliyê din ê duyem jî wê bi hizirkirinê û hişmendiyê ve wê girêdayî bê wê ast û pîvane demê di rengekê de wê bi rengê pêşketina hizirkirina wê û radaya wê re wê di şewayekê de wê weke ku wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di şewayekê de wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê weke çerçoveyek rêxistinîyê a li gorî demê bi zanin û asta wê re wê di rengekê bi çerçoveya civakê re wê karibê wê di rengekê de wê li wê bihizirê bê. Di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê saziyên rewşenbîrî ên civakî wê, li kurdistanê û di nava civake kurd de wê hê kêmbin û an wê nebin ku ew di wê temenê de ew li wê û pîrsgirêkên wê bihizirin ku ew li gorî wan şîroveyan pêşbixin û an pirtûkan bi zimanê wê ji wê re wê biafirênin ku ew karibê xwe bi wan jinûve û jinûve biafirênê û an pêşbixê. Ev wê weke aliyekê wê yê ku wê, weke kêmesiyek zêde mazin bê û wê di aslê xwe de wê karibê di temenê gelek kêmesiyên din ên bi afirîna pîrsgirêka kurd ve girêdayî jî wê di rengekê de wê werênê ser ziman.

Ev wê di aslê xwe de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê aliyê jî bi temenê afirîna pîrsgirêka kurd ve girêdayî wê hilde li dest û wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Pîrsgirêka kurd wê ji wê aliyê ve wê bi aliyê pêşketinê ku ew pêwîsta bûba û nebûna ve wê ji aliyê navaroka wê ve wê karibê wê hilde li dest. Ji aliyê derve jî wê bi maf û azadiya ku ew xwediyê wê ba lê ku ew nexwediyê wê ya û ew di bin tûndûtûjîya dewletên herêmê de hatiya hiştin di temenê metingeriyê de wê karibê wê bi wê re wê fahmbikê. Ji wê aliyê ve wê di temenê inkara kurdistanê de wê, ne

naskirina wê, kurdistanê dikê metingerek hem herêmî û hem jî navnetewî.

Ji wê aliyê ve wê di aslê xwe de wê metingeriya ser civake kurd wê dikarê wê ji gelek aliyên ve wê bikê mijare lêkolîn û fahmkirinên bi wê. Lê li vir wê di serî de wê di çerçoveya wê têgîna integrasyonê de û di rengê şîrovekirin û fahmkirina birêz ocalan de wê çawa wê rewşê di temenê hemwelatîtiya wekhevan û azad û an têkiliya ya wekhevan û hwd de wê çareserbikê û wê bi temenekê destûrî wê bigihênê çareserîyekê. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring ku wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temen de wê, ku wê ne civak wê weke metingerekê wê bibê û ku ew rewşa wê ji holê rabê û ne jî hêzên serdest û an desthilatên herêmê ew weke hêzen metingeriyê dikin ku ew di wê pozisyonê de bin. Û an ku ew jî wê pozisyonê derkevin. Di wê temenê de wê têkiliyek azad û ya têkiliya wekhevan wê di wê temenê de ku wê çawa wê çareserbikê. Ev wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê dema ku em li mantiq û felsefeya têgîna integrasyonê dinerin wê weke xwediyê çerçoveyek bi wê yekê a bi temenê têkiliya ya wekhevan ku ew bi temenekê destûrî dihê diyarkirin bê wê li wê were li wê werê li lê hizirkirin. Ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman ku wê aliyekê li leyha aliyên wê ji hebûna xwe wê feregatê wê nekê. Wê di wê temenê de wê hebûna aliyekê wê li leyha ya aliyên din wê ne were ji holê rakirin û na jî wê were tûnakirin. Ev wê cewherê gotina integrasyonê jî wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê biafirênê bê.

Yekitiya europa wê di rengekê de wê çerçoveyek teybet a bi temenê xwe yê destûrî û ramyariya xwe wê integrasyonalist bê. Di wê temenê de wê, her pergala civakî û hwd ku ew tevli wê dibin wê li wê asta wê werina pêşxistin û an werina pergalkirin û wê di wê temenê de ew wê bi destûrî û hwd wê li gorî wê xwe bigûharênê û wê di rengekê de wê werênê ser ziman. Di wê temenê de wê têgîna integrasyonist a europa wê di wê temenê de wê, weke yekitiya pergalan û hwd re wê temen û bingihê pêşketina wê û xate wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênê. Em bihizirin ku wê yekitiya rojhilata navîn wê were pêşxistin wê demê wê di wê temenê de wê pêwîst bê ku ew di wê temenê de ew xwediyê temenê xwe yê yasayî û destûrî ê di wê temenê de bê. Wê di wê yekê de

wê hebûnên civakên piçûk û an mazin wê, bi hebûna xwe û rêxistinîya xwe ya civakî wê bigihênina pergale civakî û wê di wê temenê de wê weke beşek ji wê di rengekê de wê bibin û wê xwe di şêwayekê de wê bi wê re wê weke ku wê bidina diyarkirin.

Di wê temenê de wê, bi gotina entegrasyonê re wê were fahmkirin ku birêz ocalan wê di aslê xwe de wê di çerçoveya pîrsgirêka kurd de wê weke yekitiyek bi wê rengê li rojhilata navîn jî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, pêşniyar bikê. Di wê temenê de wê mantiqê banga wî ya yekitiya kurd a demokratîkî jî wê di wê temenê de ku ew xwe bigihênina wê çerçoveya xwe ya civakî a pergali û saziyên xwe di wê temenê de ew avabikin wê di rengekê de wê weke ku wê werênê ser ziman.

Bi rengê ku pîrsgirêka kurd hatiya afirandin di nava çar welatên herêmê de wê, weke ji feleketê derxistinîya başîyekê bê lê wê bi wê yekê temenê bingihîn e yekitiya rojhilata navîn wê di rengekê de wê biafirênê bê. Li ser wê temenê wê weke pêşniyara têgîna entegrasyonalist jî wê di rengekê positîvî de wê xwe pêşxistin û gihandina wê astê ku ew li rex hev û bi hev re bijin jî wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di mijare têgîna entegrasyonê de wê perspektîfa wê di wê temenê de wê di çerçoveya rojhilata navîn û pîrsgirêka kurd ku wê birêz ocalan wê weke rêya çareserîyê wê pêşniyarbikê de wê xwe di rengekê de wê bi teybet wê weke bide diyarkirin.

Bo têgîna entegrasyonê rast û pêkhatinê yekitiya civakî wê weke pêwîstîyekê bê

Di aslê xwe de wê di rengekê de wê dema ku em bahsa têgîna entegrasyonê wê bikin wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê ve wê girêdayê wê pêwîstîya rêxistinîya civakê, û avakirina saziyên wê yên xwe rêvebirinê, ên rewşenbîrî û çandî û kar û xabatkirina wê weke aliyekê pêwîst wê xwe bide diyarkirin. Xwe ji herêmên xwe rêvebirin wê weke pêwîstîya wê bê. Di wê temenê de wê xwe hanina wê têrîyê ku ew karibê wê bikê û di wê temenê de wê pergale xwe avakirinê wê di rengekê de wê weke pêwîstîya wê bê. An jî wê weke aliyên wê yên wê yên ku ew nebê nabê bê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê di wê temenê de w, bi çerçoveya xwe ya civakî wê pêşketina wê û xwe hanina wê astek ku ew karibê xwe bixwe rêvebibê ji herêmên xwe wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wêwerênê ser

ziman bê. Li vir du gotinên birêz ocalan ez dikarim bibîrbikim. Yek wê di rengekê de wê, di rewşa weke avakirina kominên herêmî ên civakî ku ew di rengekê de wê weke rêxistinîyek civakî a temenî û ji binî ve wê di rengekê de wê weke li wê bihizirê bê. Ya din jî wê banga wî ya yekitiya civakî ku wê weke ku wê di rengekê de wê di konferansa çaresserkirina pîrsgirêka kurd de a ku wê li hewlerê ji hêla navenda lêkolinê a rûdaw'ê ve wê were li darxistin bê. Di wê de wê banga yekitiya civakî wê li kurdan jî wê bikê. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê werênê ser ziman ku wê yekitiya civakî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê bi wê re wê weke pêwîstîyekê wê xwe di rengekê de wê bi wê re wê weke bide diyarkirin.

Wê jî wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê, rewşa civakê wê di wê temenê de wê, bi wê rengê wê bi wê re wêweke aliyekê wê yê giring wê xwe di şewayekê de wê weke ku wê bi wê re wê bide diyarkirin. Civakbûnê wê di serî de wê bi nîrxên wê re wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê bi wê re wê bi têkiliya kes û civakê re wê hem li ser rewşa xwe re û hem jî bi şîroveyên navaroka civakê û hwd re wê di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê entegrasyon wê yekitiya li hevkirina pergalaan bê wê demê wê pêwîstiya xwe hanina aste pergalekê û an di wê temenê de bi rêxistinîkirina wê weke aliyekê wê yê giring ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Wê jî di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman bê. Wê dikarê wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pîrsgirêka civakê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê ji wê aliyê ve wê weke bi du aliyên wê weke were diyarkirin. Yek wê di nava wê de wê xwe bi xwe rêvebirinê û pêşxistinê ji aliyê civakî, rewşenbîrî û hwd ve bê. Di wê temenê de wê, saziyên xwe yê pêşxistinê û pêşketinê di wê temenê de ew çêbikê û wê di rengekê de wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê giring wê werênê ser ziman bê.

Minaq di roja me de ku em dişa wê bi kirpênin wê têtîna europa wê di rengekê de wê di wê temenê de wê weke di çerçoveya giştîya europa de ku wê bi wê re wê li wê bihizirê wê xwe birêxistinakirina wê ya herêmî û hwd re wê xwe di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê bide diyarkirin. Ku em li ser mantiqê europa re wê li wê bihizirin wê dewletitîyên rojhilata navîn wê di mantiq û mejiyê qatkirinê de bin. Wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke dîmenekê wê bide diyarkirin.

Wê di wê temenê de wê tenê wê weke xwediyê kişandina sînoran a nava jiyane kesan bin. Wê pêşîya pêşketina wan wê bigirê û wê pîrsgirêka wan wê weke bi rengê jiyane kes û komên civakî ên cihê re wê hebê.

Di rengê de wê, gotinên weke ku wê hertimî wê weke di çapameniyê de wê werê hanin ser ziman û wê bê gotin ku wê 'pîrsgirêka bi jiyane ti kesekê re nin a' jî wê ne weke gotinên ku ew rastiyeke werina ser ziman bin. Wê weke gotinên ku ew ser hinek rastiya vaji wê binûxûmênin bin. Wê di wê temenê de wê weke gotinên di rengê de ên weke di temenê hinek çêkirina têgihan û an operasyonên têgihê de ku wê karibê fahmbikê jî wê xwe di rengê de wê weke ku wê bidina diyarkirin bin.

Wê dema ku wê zimanê civakekê wê qadaxabikê ku ew bi wê xwe bîne ser ziman û perwerde bikê û hwd wê demê pîrsgirêka te ji temen ve bi jiyane wê re wê hebê. Wê dema ku ew nikaribê rêveberiya xwe ya xwe bixwe rêvebirinê avabikê û wê dema ku ew bi rêya rewşên weke kayyuman ew dest wê were danin ser wê hingê wê pîrsgirêka de bi rengê jiyane yê dervî te re wê weke hebê. Wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di rengê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Wê jî wê dikarê wê di rengê de wê werênê ser ziman ku wê pîrsgirêka civakî wê di wê temenê de wê di rengê de wê xwe bide diyarkirin. Di wê temenê de wê ji wê aliyê ve wê dema ku em bihizirin wê ji sê aliyên ve wê pîrsgirêk wê xwe bigotin bikê. Wê yek wê ji aliyê maf û azadiyê ve ku wê ji destê civakê ve wê were girtin bê. Ya du wê, ji aliyê wî û xwe rêvebirinê ve bê ku wê pêşîya wê ji her aliyê ve wê were girtin bê. Aliyê din ê sêyem wê di rengê de wê weke hebûna wê nasnekê û nexwezê nasbikê û di wê temenê de wê nehêlê ku ew weke statûyekê bi hebûna xwe re ew xwe bide diyarkirin bê. Ev wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Ev her aliyên ku me hanina ser ziman jî wê di rengê de wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di rengê de wê di wê çerçoveyê de wan fahmbikê û werênê ser ziman bê. Di nava civakê de wê pîrsgirêka maf û azadiyê wê dema ku em ji aliyê keseyetê ve jî wê hindîna li dest wê demê wê bi temenê civakê ve wê pêwîst bê ku wê karibê wê di rengê de wê fahmbikê bê. Wê dema ku ew temenê wê yê civakî nebê wê demê wê wateya gotina keseyetiyê û maf û azadiya wê jî wê ji gelek aliyên ve wê weke nebê. Ber ku ev wê weke aliyên ku ew wê bi wê re wê hev temem bikin bin.

Ji wê aliyê ve wê dema ku wê di aslê xwe de wê, ev ali wê weke bi pirsgirêk wê werina diyarkirin wê hingê wê weke temenê entegrasyonêkê jî wê bixwezayî wê di rengekê de wê were çêkirin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê, têtîna civakî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide diyarkirin. Di aslê xwe de wê dema ku em ji wê aliyê ve wê modela ku wê bi têtîna entegrasyonê re wê bide diyarkirin wê demê wê li ser çî esasê ew li dijî têtîna dewletê disekinê wê baştirin wê di rengekê de wê fahmdikê.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman ku wê, di şêwayekê de wê, pêşketina civakî wê di rengekê de wê, rêxistinîya wê di rengekê de wê weke aliyekê ku wê temenê pêşketina wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê weke ku wê biafirênê bê.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê mijare civakê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê hilde li dest. Kes û civak wê hev temem bikin û wê temen bin ji hev re. Wê dema ku em li yekê bihizirin em nikaribin bêî ya din li wê bihizirin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide diyarkirin. Minaq wê di dema ku wê di di axiftinekê de wê hizrên xwe wê bêtê ser ziman birêz ocalan wê bi gotina 'ez bo xwe tiştêkê nexwezim, azadiya min bi ya civakê ve girêdayî ya kengî civak ava bû ezê hingê azad bibim' re wê di rengekê de wê weke bi gotin bikê û wê werênê ser ziman. Wê girêdana têtîna azadiya kes û civakê bi hev re wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di çerçoveyek modelê a têtîna entegrasyonê de ku wê li wê bihizirê wê dema ku wê civak ne rêxistinîkirî bê û ne xwediyê pergale xwe ya civakî a pêşketî û ya xwe bixwe rêvebirinê bê wê demê ji xwe wê nikaribê wê bahsa wê bikê bê. Ev wê weke aliyên wê yên ku ew nebê nabê bê. Di wê temenê de wê bi wê ve wê girêdayî wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê ev têtîh wê weke modelek civakî a di rengekê de wê li rex hev wê jiyankirinê wê bi wê re wê bi jiyankirinê re wê xwe bide diyarkirin. Ev di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring ku wê weke pêwîstîyekê jî wê weke ji sînore dewletê wê weke derbasbûnê jî wê di wê temenê de wê weke ku wê bixwezê bê. Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê, modela dewletê wê di rengê ku wê birêz ocalan wê diyar dikê de wê li pêşîya wê weke sînorekê jî wê xwe di

rengê de wê bide diyarkirin. An jî wê weke astengiyekê wê karibê xwe bide diyarkirin bê.

Di wê temenê de wê, ev wê weke aliyekê wê yê giştî ku wê weke bi çerçoveya herêmê re wê weke bi hizirkirinê re wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê bê. Di zane min de wê aliyê ku wê dewletên herêmê wê weke ku ew bi tememî hê fahm nekirina jî wê weke ku wê di wê çerçoveyê de wê weke ku ew ali bê. Di wê temenê de wê pêvajoya çareserîyê wê weke di nava sînoran de wê hebûna civakê wê weke bêstatû hiştina wê ku wê weke li wê were hizirkirin jî wê weke nişanaka wê fahm nekirinê bê. Di wê temenê de wê li şûna ku wê li gorî modelê civakî a entegreyê wê gûharinê wê di xwe de wê çêbikê wê li gorî wê çerçoveya xwe wê hebûna wê gûhartina wê têgînê wê, weke aliyê wê yê ku wê vaji wê fahmbikê bê. Wê dema ku wê welatek wê tevî yekitiya europa bibê jî wê ji wê were xwestin ku ew 'qriterên kopenhagen'ê û hwd ew werinê li cih. An jî qriterên aborî û hwd ên bi wê rengê ku ew hatina li cih wan werênê li cih. Di wê temenê de ew, destûrên nava xwe li gorî wê bigûharênê û di wê temenê de ew bigihijê gûharinekê weke ku ew weke pêwîstiya wê bi wê hanina li cih.

Gûharin ne li ser esasê xortkirina dewletê lê vaji wê li ser esasê li gorî civakê di wê de kirina gûharinê de wê di rengê de wê weke ku ew were kirin. Di wê çerçoveyê de bi wê, gûharinê ew were wê axftê. Ew hêza destê xwe de berhevkirî li herêmê belavbikê û ew di wê temenê de ew temenê xwe bixwe rêvebirinê wê biafirênê. An jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring ew li şûna bi wê yekê wê weke saziyek bihêz a serdest û li ser serê civakê ew di rengê de wê hêza xwe parvebikê û xwe weke saziyek rêveber a teknikî ku ew di wê temenê de li gorî rastiya civakê diafirênê wê bîrê wê astê.

Ev wê di rengê de wê weke aliyekê gûharinê ku wê bi temenê destûrî û hwd wê bibê bê. tegîna civakê û xwe rêvebirinê û di wê temenê de ew li ser baxt û paşeroja xwe bûna xwedî gotinê û ew ku ew pêşîya xwe diyarbikê û hwd wê di wê temenê de wê karibê wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ev wê weke aliyên wê yê giring bin ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di wê temenê de wê destûrên xwe weke yê Zagonên hevahengiyê (harmonization laws) li gorî wê gûharinê bikê û bîrê wê astê. Di wê temenê de wê ew wê weke aliyekê ku wê bi wê temenê civak û rêveberiyê wê bigihijê hev. An jî wê xwe bixwe wê civak wê di rêveberiya xwe de

wê weke aktiv bibê. Di wê çerçoveyê de ku wê di rengekê de wê werênê ser ziman bê.

Zagon û an yasayên hevahengiyê ku ew di rengekê de wê, bi wê rengê wê bi xwe re wê biafirênê wê weke bi destûrên ku ew di wê temenê de wê temenê wê biafirênê re wê bikê. Di wê nûqteyê de wê, ev wê weke aliyekê wê yê giring ku wê her beşa civakê wê weke di nava xwe de wê bibê weke kirdeya xwe bixwe rêvebirinê û wê di wê temenê de wê berpirsiyariyê wê ser xwe û jiyane xwe wê weke ku wê hilde li dest.

Di wê temenê de wê hingê wê pêşketina civakê wê di rengekê de wê weke ku wê bibê. Wê civakek berpirsiyar a li maf û azadiya xwe wê di rengekê de wê weke ku wê biafirê. Wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, ev wê, di şewayekê de wê têgîna oteriter a bi zihniyeta ji navendekê rêvebirinê jî wê di wê temenê de wê weke ku wê li leyha civakê û xwe rêvebirina wê ya ji herêmê û hwd re wê weke gûharin wê bi wê re wê bê kirin.

Di demên hemdem de wê weke aliyekê zêde xirab û li pêşiya pêşketina demê a mirov û civakê wê ev wê xwe bide diyarkirin. Wê di wê temenê de wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê di rengekê de wê li wê bihizirê ku wê pirsgirêka civakê wê bi wê re wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê ji aliyê civakê ve jî wê, dema ku wê were lê hizirkirin wê civakê an komên civakê ên iteatkar û hertimî li bendê na ku ew ji wan re were diyarkirin wê biafirin. Ev wê tenê wê xosleta rêveberiyên toteliter bê. An jî rêveberiyên leşkerî bê. Di wê çerçoveyê de wê ev rengê rêveberiyê wê di aslê xwe de wê dema ku em bi pêşketina demên hemdem re wê li wê bihizirê wê weke li şûn ya demên sedema navîn jî bê.

Ji xwe di roja me de wê pirsgirêka herêmê wê ji rêveberiyên serdema navîn derbas nebûnê bê. Di wê temenê de wê, di wê de wê hertimî wê kûr bibê. Di wê çerçoveyê de di demên hemdem de ku wê di serdema xwe ya navîn de wê bijî wê bi wê yekê wê karibê bi wê re wê fahmbikê. Di wê çerçoveyê de wê, pirsgirêkên civakî, zêhnî û hwd ku wê rû bidin wê di wê temenê de wê karibê wê di rengekê de wê fahmbikê bê. Di rengekê xiyali de wê weke ku wê di serdema navîn de wê bi têgîna imparatori wê serwer bibin wê di wê mantiqê de wê di rengekê de wê hewldana pêşketinê bi mejiyê dewletî ê serdema navîn ku wê çendî wê di wê demê de wê temen û derfeta wê nebê jî wê weke di wê de wê were israrkirin.

Ya ku wê ji aliyekê ve wê weke aliyekê ku wê li pêşîya pêşketina herêmê a civakî asteng wê bibê jî wê di rastiyê de wê weke ev bê.

Ji dûr ve wê dema ku mirov wê li wê rengê hizirkirinê dihizirê ku ew di demên hemdem de wê hem wê weke bixwezê di roja me de wê bi wê bijî. Wê bi nimet û derfetên wê bijî. Lê wê bi aqil û rengelê pergaliê serdema navin bijî. Ev di meji de wê weke reng û dûmenê tevliheviyekê jî wê di rengekê de wê weke di hizirkirinê de wê xwe bi wê re wê weke ku wê bide diyarkirin. Bi derfet û teknika demên hemdem wê rengekê pergaliê serdema navîn hewldana domandina wê di wê temenê de wê di rengekê de wê karibê wê fahmbikê bê. Ev wê di şêwayekê de wê weke bi mantiqê têngîna baweriyê bijî jî wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Ji wê mantiqê ku wê weke ti carî wê civakî nebûyî wê xwe bi wê re wê bide diyarkirin. Netewbûnên ku wê weke pêkhatina ser wê re wê bahsa wê were kirin jî wê, di rengekê de wê, nikaribê di rastiyê de wê di rengekê rastîn de wê bi wê têngîna netewî wê fahmbikê. Di wê kirdeya netewî de wê tenê wê bi têngîna bawerî jiyankirinê bê. Ew wê tenê wê weke qalibekê olî ku ew wê weke di wê temenê de weke hatiya diyarkirin jî wê xwe di rengekê de wê weke bide diyarkirin.

Pirsgirêka civakî a li herêmê wê ji wê yekê wê ji temen ve wê xwe bide diyarkirin. Wê weke têngînek pîroz wê ji navendekê wê diyarkirinê û xwestina hemû kes û herêm weke tabîi wê bin û ji wê re iteatê bikin wê bi wê rengê wê xwe bide diyarkirin. Têngîna iteatê wê ne ya netewî a di dema aqil de bê. Wê ya demên serdema navin ku wê bi baweriyê bijin bê.

Netewbûn wê di rengekê de wê dûmenekê pergaliê ku wê ji civakê wê xwe di rengekê de wê weke karibê wê pêşbixê wê karibê wê fahmbikê. Lê têngîna netewî a di roja me de dihê diyarkirin wê çawa wê weke di têngîna yeknavendî de wê hemû komên civakî wê di nava wê putaya wê de wê weke were halandin û wekehev wê were kirin wê weke di olekê de ku ew herkesekê bigihijê li yek baweriyê wê, di wê demê de wê bibê û ev wê, weke têngînek di jenoside derbaskirina civakê de jî wê xwe di şêwayekê de wê bide diyarkirin bê. Ji aliyê civakê ve ku mirov wê li wê dinerê wê di wê temenê û rengê de wê weke ku wê were dîtin.

Farqe bi netewbûn û an civakbûna kurd wê ji ya rejimên herêmê diafirênê wê di wê nûqteyê de wê xwe bide diyarkirin. Wê di şûna ku wê qalibekê wê weke ya olê û hwd wê esasbigirê û wê di wê de wê weke ku wê tirkiya û an iran wê bikê wê ew wê bikê wê vaji wê bi civakbûnê wê li ser esas û temenê xwe wê ew wê bikê.

Di wê nûqteyê de ew qalibê ku ew di wê de wê, dikin ku wê têngîna netewî wê diafirênin wê bi rêgezên qalibên olî û refaransên wê di rengekê de wê bidina diyarkirin. Ev wê hingê wê yan wê di wê temenê de wê bi wê baweriya wê qalibê wê hemû bawerî û têngî û hebûnên din ên civakî wê redbikê û yan jî wê xwe redbikê wê bikeve pozisyonekê de. Di wê temenê de wê, ev wê, çendî wê weke netewbûnekê wê were diyarkirin jî wê di rengekê de wê, di şewayekê de wê, ji wê cihêbûnên wê hebin. Di wê temenê de wê, hemdemi nebûn û an li gorî demê ne gihiştina fahmkirin û felsefeyekê jî wê hinekê jî wê bi wê awayê wê qalibê ve wê girêdayî bê. Di wê temenê de wê ber çî wê felsefe wê li herêmê wê pêşnekeve û wê tenê li şûna wê têngî û refaransên olî û baweriyê wê weke werina şîrovekirin? Wê bi wê ve wê girêdayî bê. Li rojava wê, piştî ronasansê wê derketina dervî qalibê olî re wê civakbûna xwe wê ber ku wê bijî wê, bi felsefeyê wê pêşkeve. Wê felsefeyê wê weke temenê xwe yê pêşketinê wê bide pêşxistin û ku ew wê piştî wê bi zanistên hemdem re wê xwe bide domandin. Ev kevneşopîya hizirkirinê a rojava wê weke kevneşopîyek bi nirx ku mirov wê di rengekê de wê, derxê li pêş bê. Ber çî wê li rojava wê hertimî wê zanin û zanyar wê derkevin? Wê hinekê jî wê bi wê temenê wê ve wê girêdayî bê. Wê ber ku wê temenê wê bi wê yekê û kevneşopîya wê ya hizirkirinê wê hebê. Li rojhilat wê ber çî wê di wê temenê de wê zanyar û rewşenbîr wê dernekevin? Wê hinekê jî wê bi wê qalibên wan ê 'netewî' 'yê bi qalibê olî ve wê girêdayî bê. Wê bi wê yekê tenê wê oldarên wê bi dîmenekê ji demê û fahmkirina wê dîr û qalb wê biafirênê. Ew wê ji fahmkirin û nirxa mirov dîr wê pêşkevin. Wê bi wê yekê wê bi rehetî wê karibin di bin têngînek tundrew de ew wê weke kesên li hemberê civakê ku ew dikarin werina dayin şerkirin wê bibin bin. Pêşxistina rêxistinên tundrew wê çavkaniya xwe ji wê temenê wê bigirê. Di wê temenê de wê bi rêxistinên tundrew dagirtina herêmê wê ji wê temenê bê û wê rengê fahmkirinê û qalibê wê bê.

Ji wê aliyê ve wê dema ku em di wê perspektîfa birêz ocalan ve li mijarê binerê wê weke ku wê jinûve wê weke civaketiya herêmê ku ew xwe biafirênê û destpêkek ronasansî ew bixwe re di rengekê de bide diyarkirin û pêşketina xwe biwê bijî wê weke xwe bide diyarkirin. Di aslê xwe de em dema ku em, minaq di roja me de li rewşa sûrî binerîn jî wê bi rehetî wê karibê wê fahmbikê ku ev herdû têngî wê weke ku wê di wê de wê bi hev re şer û tekoşînê wê bikin. Di wê nûqteyê de herêm hatiya ber wê astê ku wê weke di dema rûxîna sovyetê de çawa bû bi

felişnekê ji hev wê weke ku wê di rengekê weke wê de wê li ber wê bê. Nûha weke şerê wê dihê kirin.

Israrkirina di ya kevn û navenditiya wê de wê, di wê temenê de wê, şerê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê xwe bide diyarkirin. Li herê mî pevcûnên ku ew dibin wê di wê temenê wê aliyekê wan ê zêhni wê hebê. Di wê çerçoveyê de wê karibê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di bin navê çareserîyê de ku ji çareserîyê zêdetirî hewldana ji holê rakirina pîrsgirêkê û kurdan

Li vir di aslê xwe de wê çendî ku wê kurd wê çareserîyê wê niqaşbikin jî lê wê ya di mejiyê rayadarên dewletê weke Ardoga, fidan, guler û hwd de wê cihê bê. Ew wê di wê temenê de wê ji çareserîyekê zêdetirî wê çawa wê pîrsgirêkê wê weke çerçoveya bêstatû hiştinekê de wê bihêlin û wê di wê temenê de wê ji holê rabikin wê li ser wê bisekin in. Ber vê yekê wê ya ku ew li gorî wê dixwezî ku ew li ser ardê ti çareserî bo kurdan nebin. Civake kurd, bahsa statûya wê û maf û azadiya wê newê kirin.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê dema ku em ji sibate 2025an û teneê de jî wê li wê bihizirin wê karibê wê di rengekê de wê bibînê. Ji niqaşkirinên wan wê di rengekê de wê weke wê çawa wê temenê statûya rojava wê ji holê rakirin wê li ser wê bisekin in.

Di wê nûqteyê de wê gotinên weke hemû hêzên kurd divê ku ew xwe fes bikin jî wê weke di rengekê de wê, weke aliyekê din wê di wê temenê de wê weke aliyekê ku wê bi têgîna inkara kurd ve girêdayî wê were ser ziman bê. Mînaq wê piştî kurd wê tevgera kurd wê kongira xwe li darbixê û wê xwe fesbikê wê piştî wê bo ku ew rojeve ji hev belav bikin wê gotinên weke divê ku QSD de jî xwe fes bikê, PJAK xwe fesbikê û an çî hêzên kurd ên beşên din hena ew xwe fes bikin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirin.

Wê jî dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê mijare çareserîkirinê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê ya ku wê di serî rayadarên tirk de wê hebê wê çawa wê kurdan wê bi tememî wê bi hebûna wan ya civakî re wê di nava rejimên li wan hatiya serdestkirin wê were halandin û ji holê rakirin wê di wê temenê de bê.

Rasta ku wê inkar wê were şikandin. Ev wê di rengekê de wê di encama tekoşîneke 50 Sali a bi gelek berdêlan wê bibê. Lê hê jî rejim wê bi ramyariya xwe wê di wê de wê bi kiryar û kirinên û têgîna xwe ya dide

diyarkirin di wê de dikê ku ew israbikê, dikê jî. Lê di wê nûqtayê de wê jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê bi wê yekê wê hê jî wê tevî wê di wê inkarê de wê israrkirn wê di wê çerçoveyê de wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Wê di wî çerçoveyê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giringwê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê diwê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Wê jî wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Di wê nûqtayê de wê, weke aliyekê wê yê din jî wê di qada diplomatikî de wê li dijî kurdan wê şerkirin wê xwe bi hemû awayên wê re wê ji aliyê rejima tirk ve wê were domandin. Minaq wê di wê temenê de wê, piştî ku wê peymanî temenî a di nava rojava û şamê de wê were diyarkirin piştî wê firansa û ABD wê di rengekê de wê xwestin ku ew li firansa civînê li dar bixin û wê, çareseriyê bi wê re di nava herdu aliyên de wê bikê. Di wê temenê de wê civînên weke li firansa, Umman, urdun û an deverên din bûna jî wê tirkiya wê ji wê aliyê ve wê mudahaleyê li wan bikê û wê nexwezê ku ew werina kirin. Aramca wê çi bê? Ermanc wê ew bê ku wê pirsgerêka kurd di qad û civinek nav netewî de newê rojevê û qarakterekê navnetewî negirê. Di wê temenê de wê ev wê, di wê temenê de wê bi wê yekê wê dema ku wê dîroka hevdîtina li firansa di nava colanî û mezlum kobanî de wê biheta li darxistin de wê, cih de wê hakan fîdan wê herê şamê û wê di cih de wê piştî wê civînê wê were ragihandin ku wê şam wê xwe ji hev dîtînen li parisê wê vekîşînen. Di wê temenê de wê di rengekê de wê ev wê weke aliyên mudaheleyê ê ku ew di wê temenê de wê di rengekê de wê li wê dihê kirin bê.

Wekî aliyekê wê yê din jî wê di demên hevdîtînen bi rêz ocalan re wê gotînen ku wê bibêjin ku wê werênina li cih wê piştî wê ti tiştê wan ji wan wê newênina li cih. Minaq wê ji imraliyê derxistina birêz ocalan, gûharina destûrî û bi destûrîçêkirina temenê pêvajoyê ê yasayî wê yek ji wan wê newê kirin. Heta ku wê bo komisyonek bo çareserkirin ku wê li meclisê wê were avakirin ku wê bê gotin ku wê temenê wê destûrî wê were çêkirin û wê bingihê wê yasayî wê were çêkirin ew jî wê newê çêkirin.

Piştî wê komiyon wê weke 'nimetekê' wê were avakirin û bêî ku ew temenekê wê yê destûrî wê hebê. Piştî wê bi çend civînen ku ew wê bikê

wê ew jî wê di rengekê de wê piştî wê bi giranî wê hilde li dest û wê piştî wê pêvajoyê wê hin bi hin wê dirêj bikê. Wê di wê temenê de wê tenê wê bo ku wê weke dem dirêjkirinê wê tenê wê civînan wê li dar bixê û wê di wê temenê de wê ti tişt wê newê kirin.

Vaji wê çawa wê rojava wê ji holê rabikin wê li ser wê bisekin in. Vê carê wê ser rojava bisekin in ku ew wê çawa wê ji holê wê were rakirin. Di wê rengê de wê hêzên QSD xwe fesbikin û an tevli komên DAÎŞa-ramyari a HTŞ ku wan ji wan bermehiyên DAÎŞê avakkirin bibin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê ev wê weke aliyekê ku wê di dûmenekê de wê rejima tirk û ya Ardogan wê li hemberê kurdan wê rengê şerê xwe yê li hemberê kurdan ku wê bide domandin.

Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, di şêwayekê de wê, di aslê xwe de wê, ew wê intibayê wê bide diyarkirin ku ew hevdîtînên bi birêz ocalan re jî wê çawa wê pêvajoya şer wê jî xitiminê wê derxê û wê bi wê re wê di temenê domandina pêvajoya jenosîda kurd ku wê bibê sêrî wê di rengekê wê weke di xismeta wê de wê weke ku ew bihizirê wê di rengekê de wê weke ku wê bide diyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê nêzîkatîyên wan ên li rojava û li ser pîrsgirêka kurd re nêzîkbûnên wan wê di wê temenê de wê weke wê yekê wê bidina diyarkirin. Di wê temenê de wê, pêvajoyê wê çawa wê kurdan wê weke hêzên wan ji holê rabikin wê tenê wê weke bo wê li wê bihizirin. Ji wê zêdetirî wê ber ku wê di serê wan de wê bo çareserkirina pîrsgirêka kurd wê weke ti pêşnuma û an proje wê nebin. Ber vê yekê wê di rengekê de wê dema ku wê, pîrsgirêka kurd wê were rojevê wê heya mirovan wê ji ser wê bidina deverêk din û an wê di rengekê din de wê çawa wê pîrsgirêkê wê di şêwayekê de wê, tenê wê weke 'pîrsgirêka bêçekkirinê' ku wê di rengekê de wê weke ji aliyê xwe ve wê werênê li rojevê wê di wê temenê de wê weke nêz bibê. Ev wê weke aliyekê wê yê ku wê di wê temenê de wê xwe bi wê re wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê, tevî ku wê aliyê kurd wê gelek gavan bo çekirina temenê çareserkirina pîrsgirêka kurd wê biavêjê û wê weke dawî li şerê çekdarî jî wê bîrê û wê ragihênê û heta wê çekên xwe wê bi meresimekê wê bişawitênê jî lê wê piştî wê di rengekê de wê, pêvajoyê di rengekê de wê, weke bi girani hildana li dest û an weke xitimandina wê di rengekê de wê were dîtin ku wê ji aliyê rayadarên tirk ve wê temenê wê were pêşxistin. Di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê, li şûna çareseriyekê wê çawa wê hemû kurdan wê bi temenê wan ji holê rabikê re wê nêzî mijarê bibê. Di wê temenê de wê pêvajo wê wusa dihe xuyakirin li ser

helwesta rayadarên tirk hatiya xitimiya. Hemû kes nûha li bendiya û dihênê ser ziman ku “dewlet divê ku ew gavê biavêjê.” Lê dewlet wê çawa wê gavê neavêjê û an wê ji wê biravê wê di wê temenê de wê di nava hewldanên wê de bê. Ber ku ew di serê wê de wê ti çareserî ên dûrûst û mirovane wê bo çareserkerina pîrsgirêka kurd wê ji şer û pê de wê di rengekê de wê nebin. Tevî ku wê pêvajo wê di wê rengê de wê, û bibê jî wê li rojava herêmên dagirî ên ji aliyê tirkîya ve wê bidom in. Wê herêmên başûrê kurdistanê ên dagirî wê weke xwe wê bimênin. Ev hemû wê weke rewşên bi pêvajo û pozisyona şer a rejimê a li hemberê kurdan ve wê girêdayî bê. Di wê temenê de wê bi wê yekê wê weke ku wê di pêvajoya sale 2014an de ku wê weke pêvajoya çareserîyê a wê demê wê pozisyona xwe ya şer wê bi wê bikê ku ew xort bikê û wê bi wê hêrîşî kurdan wê bikê û wê pêvajoyên şer ên nû wê li wan bide pêşxistin wê di wê pêvajoyê de jî wê weke ku wê di nava hewldanên bi wê rengê de bê.

Ya ku wê nûha pêvajo li wê hatiya sekiniya û weke ‘xitimiya’ jî jî wê di wê temenê de wê ev nûqte bê. Di wê nûqteyê de wê, di wê demê de jî wê li helwesta dewletê û Ardogan wê pêvajoyê wê, bixitiminê û wê di wê demê de wê dawiyê wê li wê werênê. Hertimî wê ‘weke ku wê pîrsgirêkê çareserbikê wê xwe bide diyarkirin lê wê ti carî wê çareser nekê.’ Di wê temenê de wê di rengekê de wê di helwestekê de wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bigirê û wê bide diyarkirin.

Di rengekê de wê, ber ku wê li ser temenê inkara statûya kurd û bêçêkkirinê wê bihizirin wê di wê temenê de wê êdî wê pêvajo wê were û li wê bialiqê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê dema ku wê bahsa di nava tirkîya de ‘çareserkerinê’ wê were kirin wê di wê temenê de wê çawa wê bi tirkîtiyê re wê were bi temenkirin û wê weke bi têngîna yek ziman, yek, dewlet, yek al û yek netew û hwd ku wê were diyarkirin wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ev wê weke têngînek ku wê temenê pêvajoyên şerê jenosîdê ku wê heta roja me li bakûrê kurdistanê were şerkirin bi kurdan re û î ro bi wê hencetê wê hêrîşî rojava wê were kirin.

Di wê nûqteyê de wê, di rengekê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya çareserîyê wê di wê rengê de wê weke ya ku wê bi gotina çareserîyê a di serê kurdan de bê û ya di serê rayadarên tirk de bê wê ji hev cihê bê. Kurd wê li ser esasê maf û azadiya xwe û bi wîna xwe gihiştina mafê xwe bi xwe li ser axa xwe rêvebirinê wê bi wê bihizirin. Lê tirkîya wê çawa wê vaji wan ku wê temenê wê maf û azadiyê wê ji holê rabikê û wê di wê temenê de wê bingihê xwe rêvebirinê wê bi wê

yekê wê ji holê rabikê wê bi wê yekê wê li wê bihizirê bê. Ev wê weke aliyên ku wê di wê temenê de wê karibê wê li wê bihizirê bê.

Di mijare çareserîyê de wê di wê temenê de wê di rengekê de wê ya ku wê di wê nûqteyê de wê, ya ku wê were û li wê were sekin in wê di wê rewşê de wê pêşxistin û herêkirina çareserîyek mirovane û civakî bê. Hêncetên weke ku wê di roja me de ew li ser wê re dihizirin ku wê weke rojava û hêzên wê yên parastinê xwe fesbikin û hwd jî wê di wê temenê de wê bo bêparastin hiştin û di wê temenê de wê, rêya çaresernekirinê di wê temenê de wê bi berdewami wê bide domandin.

Birêz ocalan wê di wê nûqteyê de wê bo çareserîyê wê têgîna entegrasyonê wê weke çerçoveyek modeli wê derxê li pêş. Ev wê weke modelek ku wê bi wê li mafê jiyane û civakê wê xwedi derketinê wê bikê û wê di wê temenê de wê bi wê re wê bigihijê çareserîyekê bê. Di wê nûqteyê de wê, têgîna entegrasyonê me hinekê wê li jor wê, şîrovekir. Lê ev wê weke mijare wê weke bi çerçoveya wê re wê kûr bê û wê di xosletê herêmê û rastiya wê de wê çawa wê, bi civake kurd û rejimên herêmê re wê were jiyankirin wê weke rê û modelek ku ew di wê temenê de wê bi wê re wê were jiyankirin wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin.

Wê dema ku em li dîroka kurdan jî wê binerê wê di demên dîrokê de wê weke ku wê bi modelek civakî a di zikhev de wê weke ku wê taqabûlî rewşa xweserî, xwe rêvebirin, konfedereli û hwd re wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin. Gûtî wê di dema wan de wê, modelek keyenîyan û têkiliya nava wan a weke tifaqe konfedereyî ku wê karibê wê şîrovebikê wê bibê. Di rengekê de wê kassitî wê di wê temenê de wê bi hûrî û mitannîyan re wê xwediyê modelek teybet bê ku mirov wê karibê wê di rengekê de wê fahmbikê bê. Ew wê modelên keyenîyan ên weke herêm bi herêm ku wê weke piştî wê were diyarkirin weke 'mîrgeh' an wê xwe di rengekê de wê bi rêxistin bikin. Kardoxî wê weke bi temenê herêmî û keyenîyên herêmî wê xwe di rengekê de wê weke bi rêxistin bikin. Ew wê di nava konfederesyona medan de wê bi wê yekê û rengê wê weke ku wê hebin û wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin. Piştî wê, di demên axamanîş û sasaniyan de jî wê kurd wê bi civakî wê bi keyenîyên xwe re wê di wê temenê de wê li herêmê wê bikin ku ew bi wê rengê xweserîya xwe ew li herêmên xwe bijin. Piştî wê ku ew dihê demên îslamê û berî wê di rengekê de wê dewletbûn û împaratoriyeke weke ya şadadîyan û heta merwani û eyûbîyan wê di rengekê de wê were dîtin ku ew wê xwe bi wê re wê bi rêxistin bikin û wê bidina diyarkirin.

Ew wê, di rengekê de wê dîmenekê modeli wê di wê çerçoveyê de wê xwe bidina diyarkirin. Wekî din wê têgihên baweriyî wê di wê demê de wê weke çerçoveya rêxistinîyê wê xwe bidina diyarkirin. Minaq wê zêdayî wê di rengekê de wê bi rengê bawerîya xwe wê di nava civakê de wê bijin û wê civaketiya wan wê di wê temenê de wê bi nîrxên wan wê bibin. Ev wê piştre wê zêde temenê an zêde dirêj nebê ku ew xwe bidina domandin lê wê weke modelna giring bin ku mirov wê karibê di rengekê de wê fahmbikê bê.

Li vir munasebet ew a ku em wê bidina diyarkirin ku wê weke di rengekê de wê bi serê xwe û wê weke xwe bixwe rêvebirinê û hwd wê di rengekê de wê li ser axa xwe wê di rengekê de wê bi wê yekê û rengê wê bijin.

Di wê temenê de wê, bi fêrsên bi fahmkirina têngîna entegrasyonê jî wê di têngîne modeli a weke di demên hemdem de hem bi pêşketina civakî û hem jî ya hişmendiyê bi aqiliya demê re wê bi hev re wê di rengekê de wê bikê ku wê bide diyarkirin û wê werênê ser ziman.

Entegrasyon wê weke bi çerçoveya wê ya civakî û pergali wê bi wê hebê û wê di wê temenê de wê weke bi çerçoveya wê ya pergali di nava ahengekê de bi ya li rex xwe û an bi xwe re wê bijî. Wê di wê nûqteyê de wê, weke ku me li jor wê hani ser ziman wê karibê bi wê yekê modela yekitiya europa û têngîna wê ya entegresyonî wê di rengekê de wê biwê re wê karibê wê werênê ser ziman. Rewşa entegrasyonê wê li ser wê re wê li ser rêgezên destûrî û an qriterên wê yên ku ew wê li gorî wan wê xwe saz bikê û wê bigihênê rengekê pergali êê civakî wê bi wê yekê wê di rengekê de wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin. Ev wê ne modelek ku wê di rengekê de wê hema wê nûha wê bi gotina wê were hanin li ser ziman bê. Wê jî wê zêdetirî wê weke çerçoveyek pergali a civakî a xwedi temen û dîrok bê. Wê di wê temenê de wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Lêgerina li bersiva çareserîyek çawa

Di dewama wê de em dîsa dihên ser pîrsa xwe ya giring a vê demê ku wê di rengekê de wê weke çawa wê weke çareserîyek wê were diyarkirin. Minaq wê dema ku wê bahsa pêvajoyê wê were kirin wê gotina çareserîyê wê bi wê re wê were lêhizirkirin û wê di wê temenê de wê weke pêvajoya çareserîyê wê were diyarkirin. Di wê nûqteyê de wê dikarê wê di rengekê de wê biwê re wê li wê bihizirê û wê karibê wê werênê ser ziman ku wê gotina çareserîyê wê di rengekê de wê weke

navenda fahmkirinê a wê têngîna bi gotina pêvajoyê re wê were diyarkirin jî wê weke ku wê biafirênê.

Di wê temenê de wê pêvajo wê ber çî wê ji aliyê dewletê ve wê were xitimandinê? Ber ku wê di wê temenê de wê di rengê têngîna weke di bin gotina çareseriyê de ew li wê dihezirê wê ji têngînek çareseriyê wê zêdetirî wê weke çerçoveyek û an konseptek bi berdewamî a şer bê. Di wê temenê de wê di rengê de ew di mejiyê xwe de ew hê bi wê yekê dihezirê. Ew hê bi pêvajoya şerkirinê a bi civakê re bi wê dihezirê. Di wê temenê de wê, di rengê de wê bi wê çerçoveya çareseriyê re wê weke li wê bihezirê ku ew wê çawa wê nûqteyên berxwedanê ên civakê wê di rengê de wê ji holê rabikê. Ber ku ew nûqte wê li pêşîya şerkirina wê ya li hemberê civakê û ji dîrokê birina civakî bi rêyên weke asimlekirinê û hwd wê bigirê. Di wê temenê de wê kurd wê hertimî wê bi gotina 'berxwedana jîyan e' ku wê werênina ser ziman wê di rengê de wê, di kirdeya gotinê de wê bahsa hebûna xwe wê bikin. Wê bahsa statûya xwe ya civakî wê bikin. Wê bahsa maf û azadiya xwe wê bikin. Wê bahsa wîna xwe û civakatiya xwe wê bikin. Di wê temenê de wê gelek aliyên ku wê karibê wê bahsa wan bikê wê di wê kirdeya gotinê û morforlojiya wê de ku wê ji wê karibin werina fahmkirin wê weke ku wê hebin.

Di wê nûqteyê de wê jî wê dikarê wê di rengê de wê werênê ser ziman ku wê, ya ku wê di roja me de wê, piştî dúbare destpêkakirina pêvajoya çareseriyê û komare tirk di dîroka xwe de dibê ku wê care pêşî wê komisyonek wê weke bo çareserkirina pirsgerê ku ew nexwediyê temenê destûrî û yasayî jî bê wê avabikê. Lê wê di wê temenê de wê di rengê de wê pirsgerêka çareseriyê wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe li hemberê wê bide diyarkirin.

Em dibêjin pirsgerêka çareseriyê, ber ku wê çareserî bi xwe wê di mejiyê wê de wê weke prisgerêkê wê bide diyarkirin. Di wê temenê de wê çareseriyê wê pêşxistina wê weke lawaziyekê wê bibînê. Hebûna civake kurd ku wê heta roja me wê inkarkirîya wê herêkirina wê û wê herêkirinê li wê xwedi derketina wê weke pirsgerêkê wê ji xwe re wê dibînê. Di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, dema ku ew nebê weke wê bi rêyên asimlasyonê wê demê ew ne weke ya wê ya û an divê ku ew ji wê dûr bisekinê. Ew weke bi mantiqekê bi wê rengê disekinê.

Di wê temenê de wê çendî ku wê li tirkîya wê bahsa netewbûnekê wê were kirin jî lê wê di meji de ev wê zêde wê ne diyar bê. tenê wê di çerçoveya zimanê tirkî de ku ew bi zorê herkesekê bi wê dîkin ku ew bidina axiftin de ew li wê dihezirin. Di wê temenê de wê di rengê de

wê dema ku wê ji wê aliyê ve wê li wê bihizirê wê di aslê xwe de wê, bi xwezayî wê ji aliyê mejiyê tirkitiyê ve wê weke ku wê pîrsgirêka tirkitiyê wê xwe di rengekê de wê weke ku wê bi wê re wê bide diyarkirin.

Ev wê weke encamek hizirkirinê a wê rengê hizirkirina wan wê xwe bi wan re wê di rengekê de wê bide diyarkirin. Ya ku ew di rengekê de wê di kirdeya gotina 'pîrsgirêka bekaya me' ku ew dihênina ser ziman de wê weke ku wê xwe ji wê aliyê ve jî wê bide diyarkirin.

Di aslê xwe de wê çendî ku wê hertimî wê bahsa wê were kirin û wê gotina biratiyê wê weke were bikarhanin jî lê ti beremberê wê gotinê wê weke di kiryarê de ku wê were kirin wê nebê. Wê vaji wê hebê. Lê wê li gorî wê û beremberê wê nebê. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê hertimî wê qasta hebûna civakê û ji dîrokê birina wê were kirin. Di wê temenê de wê kurd jî wê di rengekê de wê, ew wê pîrr baş wê hîsbikin û wê fahmbikin.

Di wê nûqtayê de wê mejiyê civakê wê, di wê temenê de wê, di rengekê de wê, dema ku ew xwe dihênê ser ziman wê di wê rengê de wê bi maf û azadiya wê re wê bihizirê û wê werênê ser ziman. Ziman minaq wê weke stûna civakê bê. Wê dema ku ew hebûna ziman wê were qadaxakirin wê weke ku ew hebûna wê were ji holê rakirin. Di wê temenê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê giring ku wê karibê wê fahmbikê û wê di wê temenê de wê di şêwayekê de wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, rewşa bi hewldana ji holê rakirina hebûna civakê kurd wê weke projeyek komarê li tirkîya wê xwe bide diyarkirin û ev wê hemû beşên civake û rejîma tirk ku ew çendî nakoki di nava wan de hebin jî wê weke nûqtaya ku ew li ser wê levbikin wê xwe bi wan re wê di rengekê de wê bide diyarkirin.

Wê dema ku wê rewş wê ev bê wê demê wê wê projeya destpêkê a komarê heta roja me ku wê dew jî wê were berdan wê demê wê weke ku wê komar jî xwe jinûve wê weke avabikê wê bikêve pozisyonekê de. Di wê temenê de wê, ber ku wê hemû mejiyên kesên rêveberiya wê dikin wê li wê xwe re hizirkirin û hoyandin ku ew tenê bi wê dijberiyê û di çerçoveya wê projeyê de bihizirê. Di çerçoveya rêzfilmên wan de jî wê ew wê were diyarkirin û wê were ser ziman. Ev wê weke çavkaniyek ku ew xwe bi wê weke dibînin. Ber vê yekê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Erdogan wê dema ku ew hat ser desthilatê wê bi hêncet û hizra ku ew wê bi tememî wê projeya dewletê wê bibê sêrî. Ew piştî dilgirtina birêz ocalan hat hanin ser desthilatê û di wê temenê de wê weke yê ku wê di wê temenê de wê ew wê projeyê wê bibê sêrî wê bi tememî wê rewşa ku wê weke 'belaya kurd' wê bi tememî bi encamkirina pêvajoya jenosida kurd wê bibê sêrî. Di wê temenê de wê di dema sedsale duyem a komarê de ku wê were diyarkirin û pîrozkirin de wê li ser wê temenê wê gotinên xwe wê bibêjê û wê di wê temenê de wê, armancên komarê wê weke ku wê bide diyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê li gorî wê kurd wê pêwîst bin nebina xwediyê statûyê. Ew wê di her halikarê de wê, temenê statûya wan ya civakî wê were ji holê rakirin. Di rengekê de wê her çar rêzên destûra tirk ku wê weke 'gûhartina wan jî nayê pêşniyarkirin' wê di wê temenê de wê li ser wê esasê wê di destpêkê de wê werina bi temenkirin û wê werina hanin li ser ziman.

Pirsgirêka kurd wê di rengekê de wê dema ku em bahsa wê dikin wê di wê temenê de wê ya ku wê afirand wê di wê çerçoveyê de wê ev zêhnîyet bê. Wê zihniyeta rejimê bê. Wê aqilê komarê a tirk bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê bi wê re wê herina bi ser wê de. Komare tirk wê sedsalê xwe yê pêşî wê bi şerkirina li ser wê temenê a bi kurdan re wê derbas bibê. Di wê temenê de wê Erdogan wê bi wê feresatê wê bihizirê ku ew wê temenê sedsale duyemin jî wê çawa wê li ser wê temenê wê bi şerê bi kurdan re wê bi temen bikê. Wê li wê bihizirê. Ev wê weke aliyên ku wê bi wê re wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin.

Li şûna ku wê di temenê maf û azadiya civakê û radestkirina wê de wê bi şûn ve wê gavê biavêjin wê ji kurdan wê bixwezin ku ew ji rewşa xwe ya civakê û pozisyona xwe ya heyî bi şûn ve gavê biavêjin. Di wê temenê de wê di rengekê de wê ya ku ew nûha li dijî roja wê dikina mijare tehdidan weke bi gotinên QSD xwe fesbikê û hwd wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê fahmbikê.

Di wê nûqteyê de wê dîroka civake kurd wê pirr zêde wê ji ya civake tirk ku ew dihê nivisandin jî wê kevntir bê. Di wê temenê de wê bi hezaran salan wê dîroka mesopotamya wê bi dîroka xwe re wê binivîsênin. Wê dema ku em bahsa dîroka mesopotamya dikin em ji aliyekê ve bahsa dîroka kurd û kurdistanê jî dikin.

Li vir wê dema ku em li pirsgirêkê dihizirin û di pirsin ku wê çareseriyek çawa wê demê wê têgîna weke ya mijare wê pirsgirêkê ku ew çawa ew hatiya afirandin û pêvajoyên bi wê re bi şer derbas bûna û an

hatina derbaskirin jî pêwîst in ew werina li wan hizirkirin. Ber vê yekê ku em ji kijan aliyê ve wê li wê dinerê wê dîmenekê hişk ê inkarê û şer wê xwe ji her aliyê ve wê li hemberê me û nerin û fahmkirina me wê bide diyarkirin.

Di wê temenê de wê pîrsgirêk di nava sarmale tûndûtûjîyê de wê bi wê re wê were girtin. Di wê temenê de wê, pergalen herêmê wê di wê sarmale tûndûtûjîyê de wê bi hev re wê di ahengekê de wê tevbigerihin ku ew çendî nakoki di nava wan de hebin jî. Ji wê aliyê ve wê, hewldana wê derxistina ji çerçoveya wê sarmale tûndûtûjîyê bi serê xwe wê weke aliyekê wê yê giring wê, xwe bide diyarkirin û ev wê weke ya ku wê mejîyê rejimên herêmê ji wê gotina bêtûndûtûjîyê bo pîrsgirêkê wê weke beyeni bimênê. Wê ber ku wê xwe û hemû hêncetên xwe wê bi wê ve wê girêbide û wê bijî wê vê carê wê dema ku ew bahsa wê dikê kirin wê weke ku ew bikevina valahiyekê de. Di wê rewşê de wê weke nizanibin ku ew çi bin. Di wê nûqtîyê de tengezeriya ku ew di mejîyê xwe de dikevinê de wê cardin wê bi pêşxistina rewşên tûndûtûjîyê re wê bikin ku ew xwe ji wê xilas bikin.

Ev di rengê rewşek weke ya derûnî ku wê weke mejîyê mirov bi hinek girêdanan li rewşekê were girêdan û mirov wê tenê di wê hevrasta wê de wê bihizirê wê di rengekê de wê xwe bi wê re wê weke ibde diyarkirin. Ev girêdana weke ya bi derûnî di wê girêdana tûndûtûjîyê de wê bide diyarkirin ku mirov wê bi derûnî û gotinên derûnîyê wê bikê ku wê dahûrbikê wê di rengekê de wê heta rewşên weke ya mazosismê û an narsismê û hwd wê hinek rewşên ku wê karibin ji wê fahmbikin wê xwe bidina diyarkirin bi mejîyê rayadarên rejimê re wê xwe bide diyarkirin. Ber ku ew xwe di wê hizirkirinê de rehet û baş hîs dîkin. Ji wê tûndûtûjîya ku ew dîkin wê acizîyê wê hîs nekin. Vajî wê di her kirina wê de wê weke ku ew xweşîyekê hîs dîkin û di rehetîya wê de xwe weke mazin dibînin. Hêstek ku ew wê bi wê serê mirovan wê bi wê jê bikê û wê bi wê wêneyan wê bide kişandin û an wê gûhê mirovan jê bikê û wê weke kolleksiyonê wê ji xwe re wê bi wê çêbikê ku ew bi leşkerên wê re wê dibê wê, nexwe wê çawa wê karibê wê fahmbikê wekî din?

Pîrsgirêka tûndûtûjîyê wê bi hêstiyarî wê yekser wê di mejîyê wan de wê weke astengiya li çareserîyekê hizirkirin bê. Ber vê yekê wê pîrsa çareserîyek çawa wê weke tîrsê wê bi wan re wê çêbikê, wan ji giyanî wê bihêjênê, û wê nexweşîyê wê bi wan re wê bide çêkirin.

Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê civak bixwe wê di wê cendere û girdaba tûndûtûjîyê de wê were hiştin. Di wê temenê de wê, di mejîyê

wan de wê, ji bilî bi gotinên weke em li dijî terorê şer dikin û hwd û pê de wê bi aliyên din ve wê hizirkirin wê di wê de wê nebê û wê neafirê. Wê bi wê tûndûtûjîyê û hêsta wê xwe ser yê din re wê bibînê.

Di wê nûqteyê de wê ev wê weke rengê jîyanê û hizirkirin û nerinê wê bibê. Di wê temenê de wê weke rengê birdozi wê xwe di rengê de wê bide diyarkirin. Wê di wê temenê de wê her beşên nava civakê û heta nava malbatê ku ew rastî tûndûtûjîyê dihên wê di encama wê de bê. An jî wê, bi olê wê pîrozkirina tûndûtûjîyê wê weke bi gotina 'lêdan ji bihûştê derketiya' wê di wê temenê de wê bi wê re wê were bi temen kirin û wê were hanin li ser ziman. Di encama wê de wê, di rengê de wê, keseyetek ku ew hertimî di xwe de wê hîs dikê ku ew di rengê li kesekê dora xwe ku ew di nava jiyane xwe ya asayî de ku ew di rengê de bi gotinê bê û an fîzîkî bê ew wê tûndûtûjîyê wê bikê. Ji wê aliyê ve wê civake tûndûtûjîyê wê di rengê de wê weke ku wê biafirênin.

Ji xwe heta ku ew ali newina fahmkirin wê ji girdab û cendereya tûndûtûjîyê wê xilasbûn wê nebê. Di wê temenê de wê, di rengê de wê ev wê weke rengê jîyanê ku ew bi pîrsgirêka kurd dihê jiyankirinê bê û wê mejîyê kesên ji civakê wê dervî wê newê hiştin ku ew bi hêstek din a dervî tûndûtûjîyê wê bihizirê. Bo wê yekê wê rêza filmên ku ew bi hev re dikevina pêşbaziya de ku wê kîjan zêdetirî bi tûndûtûjî wê biafirênê wê bikin. Wê di wê temenê de wê ev wê weke rengê wê keseyetê bê.

Carna wê bi gotina ku wê civak wê were kirin weke leşkerî wê di rengê de wê were lê hizirkirin. Di wê temenê de wê bi gotinên weke civake leşkerî û hwd wê di wê temenê de wê, were lê hizirkirin. Di wê temenê de wê, ev civak wê hertimî wê weke bi leşkerî û weke li gorî wê bihizirê. Lê di wê temenê de wê tişteke din jî wê were kirin. Ew jî wê ew bê ku wê weke çawa wê civake leşkerî wê were afirandin wê têgîna leşkerîya civakî wê weke mejîyekê wê were afirandin. Xosletên wê mejîyê wê ew wê di wê temenê de ku ew çendî bi weke keseyet di rewşek xirab de bê û an di çi rewşa civakî de bijî wê weke leşkerekê bê û an weke leşkerê û bi mejîyê wê bihizirê. Gotina her tirk weke leşker dihê dînyê wê di wê rastiya de wê weke ku wê were pîretizekirin û cewherê wê gotinê û pêwîstîya wê çawa wê bi pîrsgirêka civake kurd a ku wê bi mejîyê wê were afirandin re wê were jiyankirin wê bi wê armancê bê.

Wê dema ku em li pîrsa çareserîyek çawa wê li wê bihizirin wê ev ali wê weke aliyên ku ew weke pêwîst in ku ew di wê temenê de ew bi wê re werina kifşkirin û ew werina hanin li ser ziman jî bin. Di wê temenê de

wê di rengekê de wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Aliyekê wê yê giring ê vê pirsê ez dixwezim bi gotina birêz ocalan a weke ku ew didestpêkê de wê bibêjê ku ew 'destûr were dayin ew hêza min heya ku ez pirsgirêkê ji temenê tûndûtûjîyê barî temenê yasayî û destûrî bikim' re wê li wê bihizirim. Di aslê xwe de wê di wê nûqteyê û çerçoveyê de wê ji wê aliyê ve wê ev gotin wê weke pêwîstiya dahûrkirinek wê ya teybet wê hebê ku mirov wê pêwîst bê ku wê bi gelek aliyên din ê bi wê aliyê ve wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Di zane min de wê bersiva pirsê çareserîyek çawa wê di wê nûqteyê de wê weke ku wê hebê û wê bi wê ve wê girêdayî bê.

Di her aliyê jîyanê de wê tûndûtûjî wê were çandin. Ji wê derketin wê di wê temenê de wê ewçendî jî wê weke zêde zor bê. Ber ku wê bi wê keseyetîya wê were afirandin. Hizirkirina wê ya ramyarî a pergali a hatiya pêşxistin. Pergal wê weke bi wê li ser lingan bê. Xwe wûsa wê weke bi kod bikê. Mifteyên wê yên fahmkirinê ku ew di mejîyan de diçênê jî wê di wê temenê de wê xwe di rengekê de wê bidina diyarkirin. Di wê temenê de wê têngînek nijadperestî ku wê di rengê ya nijadperestîya nazîyan de ku wê bi wê, jin û mêr wê xwe li ser yên din re wê hertimî wê bibînin wê bixwezin ku ew bi wê çêbikin.

Pêvajoya çareseriyê ku wê bahsa wê were kirin wê di wê temenê de wê ji wan aliyan wê dûr wê nikaribê wê were lê hizirkirin. Di serî de wê weke aliyekê wê yê civakî ku wê bi wê re wê li wê werê lê hizirkirin. Di serî de wê di çerçoveya têngînek zêhni de wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin.

Mijare çareseriyê wê hertimî wê di rengekê de wê di kirdeya xwe de wê weke ne diyariyekê wê jî wê bide diyarkirin. Ya ku wê di wê nûqteyê de wê hertimî wê li ser wê re wê were leyistin jî wê weke ku ew nûqte bê. Wê di wê temenê de wê li şûna çareserîyek çawa wê, 'çareserîya xwe' wê di rengekê de wê weke ku wê bixwezin wê serdest bikin. Di wê nûqteyê de wê demê wê ev pirs jî wê xwe di rengekê de wê bide diyarkirin ku ew 'çareserîya xwe' wê çî bê. Di wê temenê de wê dikarê wê di rengekê de wê werênê ser ziman ku wê ya ku wê di roja me de wê di çerçoveya pêvajoya 'çareseriyê' de wê şerê wê were kirin jî wê di rengekê de wê weke ku ew bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê di rengê xwe yê fahmkirinê, şîrovekirinê, diyarkirinê û rengê biwatekirinê û hwd de wê were diyarkirin. Minaq wê gotina entegrasyonê wê di rengekê wê weke ku wê hebûna xwe wê weke ku wê ji hemû

tûnabûnê re berdê û an xwe radest bikê û bi wê re doza maf û azadiyê nekê û xwe bi wîn û civakatiyekê û parastina wê nede diyarkirin re wê, şîrovebikin. Wê dema ku wê rayadarên tirk jî wê bi gotina divê ku “peymana 11 adarê pêk bînin” wê di wê temenê de wê di kirdeya wê de wê bi wê rengê wê bihizirin.

Di aslê xwe de wê di wê temenê de wê ya ku ew wê di wê rengê de wê dihizirin ku ew wê çendî wê bahsa ‘bratiyê’ wê weke gotinek ‘xapandinê’ wê bikarbênin jî wê di wê temenê de wê di rengê de wê weke ku wê bikarbênin. Wê li gorî wê, di wê temenê de wê li diji statûya civakê wê di wê temenê de wê, di rengê de wê, li wê bihizirê bê. Di rengê de wê dikarê wê weke bipirsê ku wê rejimek wê hebûna xwe li ser tûnakirina hebûna civakekê wê avabikê. Ev tenê dikarê bi gotina sizofreniyê re were diyarkirin.

Di wê temenê de wê ev rewş û zihniyeta sizofrenik wê di rengê de wê weke li civakê wê were malkirin û wê di wê temenê de wê dema ku wê sûcên bi şerkirina li hemberê hebûna civakê wê bikin re wê bi wê çawa wê civakê wê bi hêst, hizir û hebûna wê û hwd re wê bikina hevkarê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirin. Di wê temenê de wê, bi navê wê, êdî wê kesek jî wê civakê wê dema ku wê kurdekê bikujê wê weke bi wê serbilind bê û wê di wê temenê de wê, weke pêwîstîyek û an erkeke niştimanî haniya li cih. An jî wê dema ku wê îşkenceyekê wê li kurdekê wê bikê.

Di wê temenê de wê ev bi tememî wê bi zihniyetek sizofrenik wê karibê wê fahmbikê bê. Di wê temenê de wê di aslê xwe de wê di wê demê de wê tenê wê bi wê yekê wê karibê wê werênê ser ziman. Wê di rengê de wê, hêstek wê dema ku wê dayikek wê zaroyê wê windakirî wê bo wê û dadmendiya wê bi axifê wê weke ‘dayikek terorist’ wê were diyarkirin. Ev dayika terorist wê, bêgûman wê dayikek kurd a bi rûmet bê. Lê di wê temenê de kurd divê ku dayika xwe nebînê. Ev wê weke felsefeya rejimê û şerê wê yê li hemberê wê ku ew şer dikê bê. Di wê temenê de wê di rengê de wê bi wê re wê li wê bihizirê.

Pêvajoya çareseriyê wê di rengê de wê di rengê de wê, weke pêvajoyek ku wê di wê de wê herdû alî ku wan bi hev re şerkirina wê rû bi rû werin. Weke ku wê birêz ocalan wê werênê ser ziman ‘yên ku wan şerkirina ew tenê dikarin aşîtiyê bikin.’ Di wê temenê de wê di rengê de wê bahsa wê bikê.

Pêvajoya çareseriyê wê di wê temenê de wê weke têgînek ku ew bi bi demî wê weke ‘pêvajoyê’ wê diyarbikê, lê ku ew gotina çareseriyê wê

weke çawa wê bibê wê weke ne diyari wê di wê de wê bibin. Di wê temenê de wê, ev pêvajo wê, di rengekê de wê, weke dirêjbûna wê jî di bin navê pêvajoya çareserîyê de wê ber ku wê dewlet di ya xwe ya li dijî civakê û di armancên xwe yên ku ew bi wê dihizirê ku ew hebûna wê ya civakî wê tûnabikê ku ew wê ji wê hê bi şûn ve gav neavêtiya. Di wê temenê de ew li wê hê dihizirê. Ew hê dihizirê ku wê ew wê hebûnê wê çawa wê ji holê rabikê. Ber vê yekê wê bi wê yekê wê di bin navê gotina çareserîyê û an pêvajoyê de wê, bi wê hêstê û hizirê wê ji rojava wê bixwezê ku ew 'xwe fesbikê', hêzên xwe yên leşkerî belavbikê û xwe 'werênê rewşa 2011'an'. Di wê temenê de wê ew wê ji wan wê bixwezê. Ber vê yekê wê di hemû diplomasiya xwe de wê, wê çawa wê pêşîya statûya civake kurd wê bigirê wê bo wê bikarbênê. Lê piştî wê jî wê ew wê fihêt nekin ku wê gotina 'birayê min ê kurd' wê bikarbênin. Ev rengê biratiyê di qarakterê wê de wê nemerdi wê hebê. Ber vê yekê wê weke ji wê derbas bûn wê weke pêwîst bê. Heta ku ew hebûna wê û statûya wê nasnekê wê nikaribê ji wê qarakterê derbas bibê.

Li vir wê pêvajo ku wê bigihijê çareseriyekê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê, ew wê di serî de wê pêşî wê were fahmkirin. Ku mirov bahsa pêvajoyekê wê bikê wê bêgûman wê dû aliyên wê hebin. Wê demê wê bi wê re wê karibê wê jî wê di rengekê de wê bi wê bibêjê ku wê di wê rewşê de wê, ali wê hizrên wan jî wê hebin. Di wê temenê de wê weke du hebûn. Lê di wê temenê de wê di pêvajoyê de wê, dema ku wê yek hebûna ya din li leyha xwe bixwezê ku ew were ji holê rakirin û an di wê temenê de ew were û bikeve bindestiya wê de wê demê wê ev wê weke bi hizirkirina wê ya di wê temenê de ew dikê re wê girêdayê bê.

Pêvajo ku ew navê wê pêvajoya çareserîyê wê bê û gotina çareserîyê wê bi wê re wê derkeve li pêş wê demê wê ev gotina çareserîyê wê çî jî wê were fahmkirin wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê fahmbikê bê. Ber vê yekê wê çareserîyek çawa wê weke pîrsek hingê wê qîymet bistênê wê weke ku wê bibê.

Kurdan di wê nûqteyê de wê bi gotina çareseriyê û axiftin û ragihandin û rêxistinîyên ser yê ser ardê wan rengê çareserîya wan ku wê çawa bê wê bidina diyarkirin. Hebûnek dikarê bi şûn ve herê û xwe werênê sêra berê? Bêgûman ev bi fizikî jî û zêhni jî wê weke ku wê ne bi derfet bê. Wê hemû tişt wê bi pêş de wê bi demî wê bi herikê û wê bibê. Wê di demê de wê xwe bide diyarkirin bi tevger û kirin û kiryarên me yê bi fizikî.

Wê dema ku ew hat gotin were sêra berê wê demê wê di rengekê de wê, di kirdeya wê gotinê de wê were gotin ku tu bi hebûna xwe di dîrokê de nebê. Ev wê yekser wê weke aliyekê ku wê bi wê gotinê wê were fahmkirin bê. Ya ku ew heya ew dîrokî ya û wê nikaribê ew were ji holê rakirin. Ew êdî ew bûya malê dîrokî bi wê hebûniya xwe ya heyî. Di wê temenê de wê karibê wê di rengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya çareserîyê wê ne bi kesekê lê wê bi civakekê ve wê girêdayî bê. An jî wê di wê kirdeya wê civakê ve wê bi civakan ve wê girêdayê bê. Di wê temenê de wê di rengekê de wê fahmbikê bê.

Li ser gotina çareserîyek çawa re ku mirov wê bibêjê wê karibê wê bibêjê ku wê kurdistanî wê di wê temenê de wê di rengekê de wê çawa wê, pêvajoyên şer ên li hemberê hebûna wan dihê meşandin werina rawestandî û di wê temenê de statûya wan were nasin. Di wê temenê de wê ev ne lutfek bê. Ev wê mafê wan ji hebûna wan dihê bê û ev wê bi temenekê bi hezaran salan ku ew bi wê hebûnê jiyaya wê karibê wê fahmbikê bê.

Ji wê nûqtayê û pê de wê bêgûman wê yan wê bi rêveberîya xwe ya cewherê wê bibê. Weke ku wê Salih mislim wê hani ser ziman wê dema ku wê, rêveberîya şamê di parastina yek-navendî de wê israrbikê wê weke doza serxwebûna xwe wê bikin. Di wê temenê de wê ev wê wê bêgûman wê mafê wan bê û wê tişta ku wê weke mafê wan bê wê nikarê wê weke şantajê jî wê were bikarhanin.

Li vir wê pirsek din jî wê xwe di mejîyan de wê hûr û kûr wê bide diyarkirin. Wê dema ku wê rêveberîya tirk wê bahsa pêvajoya çareserîyê dikê û li dijî statûya rojava bê û bi ti awayê wê nexwezê ku wê herê bikê wê li bakûrê kurdistanê di nav sînorê xwe de wê çawa wê çareserîyekê wê pêşbibînê? Di rastiyê de wê nêzîkatiya wan ya li rojava wê hem weke nêzîkatiya wan ya li pêvajoya çareserîyê û di wê temenê de wê, karibê bi dîrûst nebûnekê re wê fahmbikê. Di wê temenê de li pişt deriyên ji birêz ocalan bêjin ku emê wê bikin û piştî wê xwe ji wê bi şûn ve vekişênin û an li demê berdên û yan jî wê weke di helwestên xwe yên li dijî rojava û hwd de wê vala derxin li leyha nebûna çareserîyekê mirovane a di serê wan de.

Ya ku wê di wê temenê de wê bi mafdarî wê di serê her kesekê û her kurdî de wê gûmanê wê çêbikê jî wê ev nûqte bê. Di wê temenê de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê, rewşa rojava î ro ji wê zêdetirî wê ya bakûrê kurdistanê ku wê çar qatî wê mazintir a di nava sînorê tirkîya de

bê. Di wê temenê de wê di serî de wê bi awayekê mutavazî ku kurd wê ji şamê re wê bahsa têtînek ne-navendîtîya adamî ku wê werênina ser ziman wê ji tirkîya re jî di çerçoveya pêvajoya çareserîyê de wê weke bahsa wê bikin. Di wê temenê de wê, dema ku tu weke bûyî mirov wê hingê kurd wê karibin bi te re bijin. Lê wekî din wê di aslê xwe de wê mafê wan hebê rêya xwe cihê bikin. Di wê temenê de wê, dema ku wê du kes jî wê bi rêyekê de wê bimeşin wê bi hev bi şewirin ku ew çawa di wê rêyê de herin. Yanî wê yek xwe li ser yê din dikta nekê ku ew wek wî bikê.

Wê dema ku wê weke birêz ocalan wê bahsa welatê hevpar û komare demokratîk wê bikê wê di wê temenê de wê di rengekê de jî wê karibê wê fahmbikê. Wê ne bi gotina tahakuma yekê li ser yê din ku ew bibê wê bêtê ser ziman. Yan jî wê aliyek wê tahakuma aliyê din wê herê bikê. Yan jî wê aliyekê li leyha aliyê din wê ji mafên xwe yêmn civakê wê feragatê wê bikê û wê weke wê bijî. Ev wê ne mirovî û ne mirovane jî bê. Wê bi timî wê dijmîrovî bê. Xwestina tiştêkê wusa jî wê ne tenê wê bêwijdani û bêahlaqîyek bê wê her wusa wê, rewşek dij mîrovî bê. Kesekê wê bixwezê jî wê nikaribê ji mîrovî jî bihasibênê bê.

Ya ku wê pêvajo hat û iro li wê sekinî jî wê di awayekê ve wê weke ku ev rewş û weke xwesteka bêahlaq û an pêşniyara bêahlaq (indecent proposal) a di wê temenê de ku wê weke ji civakê were xwestin ku ew ji hemû maf û azadî û statûya xwe bi şûn ve gavê biavêjin bê. Wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê, ev weke dijberîyek mîrovî jî bê.

Çareserî wê ji her aliyê ve wê weke rêya ku wê bi wê re wê karibê were gihandin li aşîtiyekê bê. Di wê temenê de wê, ya ku wê kurd bixwezin wê aşîtiyek bi rûmet û di warê xwe de bi maf û azadiya xwe bijin û bi wî û civakatiya xwe xwediyê mafê xwe bixwe rêveberiya xwe ya cewherî bin. Ev wê weke mafên civakê ên pîroz bin. Wê, di wê temenê de wê civakek wê di wê temenê de wê pêwîstîniyên wê yên ku ew xwe biwê rêvebibê û barî paşerojê bikê bin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyên wê yên ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê li wê bihizirê bê.

Di roja me de wê hê zimanê kurdî wê li kurdan wê qadaxa bê ku ew xwe bi wê perwerde bikin. Di wê temenê de wê dijberîya civakî wê di wê temenê de wê karibê wê fahmbikê bê. Wê bi wê aqilê wê bahsa 'çareserîyê' wê bikin?

Di wê temenê de wê, têtîna çareseriyê wê di şewayekê de wê bi fêrsên wê yên fahmkirinê re wê di rengekê de wê di meji de wê çareserîyek

çawa wê bibê wê bide diyarkirin. Ji xwe, dema ku wê bahsa çareseriyê wê were kirin wê kirdeya ku wê bi pêjnek fahmkirinê wê xwe bide diyarkirin wê di wê temenê de wê rêyek dervî şer û aşîtiyane ku ew bi wê re li ser temenê maf û azadiyê civakê gihiştina çareseriyekê wê di meji de wê biafirênê.

Ya kurdan wê di çerçoveya gotina çareseriyê de wê werênina ser ziman wê rêyek çareseriyê a mirovane ku wê bo hemû civakên herêmê wê bûhûrîner bê. Di wê temenê de ku wê di wê de wê paşeroja xwe wê, di rengekê de wê avabikin. Li ser temen û esasê statûya civakî û xwe bi wê gihandina maf û azadiya xwe. Wekî din wê bi gotina têtîna entegrasyonê re ku wê bi civakî wê bigihênina pergale civakî ku ew bi temenek civakî bi wê yekê li rex hev bijîn. Ji gotina entegrasyonê wê weke ya ku were fahmkirin ku ew hebûna hev dûrûst û baş û positiv pêşwazî bikin. Ne li dijî hebûna hev bin. Weki din wê aliyekê li leyha aliyê din wê hebûna wê newê ji holê rakirin. Ev a ya ku wê weke cewherê çareseriyek bi rûmet ku wê li wê were lê hizirkirin bê.

•
Abdusamet Yigit, kurdistan, cizirabota, 2025 ..